

VUOROVAIKUTUSPROSESSI YM- PÄRISTÖJÄRJESTÖJEN KANSSA VALTION MONIKÄYTTÖMETSISSÄ

- sen nykytila ja kehittäminen

Frida Björkman

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2024

Metsätalouden koulutus
Monitavoitteisen metsänhoidon ylempi tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Metsätalouden koulutus
Monitavoitteisen metsänhoidon ylempi tutkinto-ohjelma

BJÖRKMAN, FRIDA:

Vuorovaikutusprosessi ympäristöjärjestöjen kanssa valtion monikäyttömetsissä
- sen nykytila ja kehittäminen

Opinnäytetyö 109 sivua, joista liitteitä 9 sivua
Joulukuu 2024

Metsiin kohdistuu erilaisia, ristiriitaisia tarpeita sekä odotuksia. Metsiä ei nähdä enää vain taloudellisen hyödyn tuottajana vaan metsien hoito on usein monitavoitteista. Eri tavoitteet voivat olla toisiaan tukevia, toisiaan pois sulkevia tai niiden välinen suhde voi olla neutraali. Eri tavoitteiden yhteensovittaminen on metsäalan ammattilaisen työn ydintä. Ensimmäiset ristiriidat koskien metsän eri käyttömuotoja nousivat julkiseen keskusteluun 1960- ja 1970-luvuilla. Ympäristökonfliktit ovat poliittisia, niihin liittyy vahvoja tunteita sekä arvoerimielisyyksiä, ja monesti niillä on pitkä historia. Lisäksi ne liittyvät vahvasti paikkaan ja tilaan minkä takia ne ovat ainutlaatuisia.

Kainuun metsäkiistojen seurauksena vuonna 2018 Metsähallitus Metsätalous Oy aloitti vuorovaikutusprosessin kahden ympäristöjärjestön kanssa. Ja vuonna 2020 prosessi otettiin käyttöön koko Suomessa. Vuorovaikutusprosessia käydään valtakunnallisesti ja paikallisesti. Vuorovaikutusprosessilla halutaan ennaltaehkäistä metsäkiistojen syntyä.

Tässä opinnäytetyössä haastattelemalla Metsähallituksen työntekijöitä sekä ympäristöjärjestöjen asiantuntijoita tarkasteltiin vuorovaikutusprosessin nykytilaa. Mikä siinä on hyvää, ja toimivaa sekä mitä on opittu. Selvitettiin myös vuorovaikutusprosessin kipupisteitä, kehittämistarpeita ja sen tulevaisuutta. Metsähallitus Metsätalous Oy:n Etelä-Suomen alueen metsäasiantuntijoiden ajatuksia vuorovaikutusprosessista sekä heidän kokemuksiansa mukana olevista ympäristöjärjestöistä selvitettiin sähköisellä kyselyllä. Opinnäytetyön tilaaja oli Metsähallitus Metsätalous Oy.

Metsähallituksen työntekijät toivat esiin konkreettisia kehittämissuhteita. Ympäristöjärjestöjen asiantuntijat halusivat kirkastaa vuorovaikutusprosessin tavoitteita ja tarkoitusta. Ylemmän tason kysymysten ratkaiseminen olisi hedelmällistä ja se helpottaisi koko vuorovaikutusprosessia. Vuorovaikutusprosessista ei ole otettu irti koko sen tuomaa hyötyä, kun siitä ei ole Metsähallituksen ulkopuolelle juuri viestitty.

Asiasanat: vuorovaikutusprosessi, kehittäminen, metsien monikäyttö, yhteensovittaminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Forestry
Master's Degree Programme in Multiobjective Forest Management

Frida Björkman:

Participation process with environmental organizations in state owned forests
- it's current state and developing

Bachelor's thesis 109 pages, appendices 9 pages
December 2024

There are different and contradictory expectations and needs for forest use. Forest is not only seen as way to get financial gain anymore. Forest management is usually multiobjective and forestry professionals need to consolidate different ways to use the forest in their work. The first nature conflicts about forest use rose to public conversation in the 1960s and 1970s. Nature conflicts are political and there are strong emotions and value dispute behind them. Usually, nature conflicts have a long history also. They are unique because they are strongly related to place and space.

Metsähallitus Metsätalous Ltd started the participation process with two environment organizations in year 2018. The process started because there were forest disputes in Kainuu. The participation process started in whole Finland in year 2020 and the participation process is national and local. The participation process is meant to prevent forest disputes from occurring.

The aim of this thesis was to find out the current state of the participation process: what is good, what the participants have learnt and what is not functioning well in the process. The aim was also to find out how the participation process could have been developed in the future. The research method was interviews. Forest specialists working in Metsähallitus Metsätalous Ltd southern region were sent online inquiry. With this online inquiry the aim was to find out forest specialists' thoughts about the participation process and to find out what their thoughts were about the two environmental organizations. The thesis was ordered by Metsähallitus Metsätalous Ltd.

Metsähallitus Metsätalous Ltd workers wanted to improve the participation process in very concrete ways. Environmental organizations experts wanted to brighten the participation process's goals and procedures. Upper-level questions should be solved, and it would help the whole process. Metsähallitus Metsätalous Ltd have not communicated about the participation process outside its own organization. So Metsähallitus Metsätalous Ltd have not get and used the full benefit of the participation process.

Key words: participation process, developing, multipurpose use of forest, consolidation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	METSÄN ERI KÄYTTÖMUOTOJEN YHTEENSOVITTAMINEN	8
	2.1 Vaikuttaminen kansalaisjärjestötoiminnan kautta	11
	2.1.1 Ympäristökonfliktien historia ja syyt.....	12
	2.1.2 Vuorovaikutusprosessissa mukana olevat kansalaisjärjestöt	14
3	VUOROVAIKUTUS METSIIN LIITTYVIEN TAVOTTEIDEN YHTEENSOVITTAMISESSA	17
	3.1 Vuorovaikutus ja kommunikaatio.....	18
	3.1.1 Vuorovaikutus moniammatillisessa yhteistyössä	19
	3.1.2 Vuorovaikutus neuvottelutilanteessa	20
	3.1.3 Vuorovaikutus ristiriitatilanteessa	22
	3.2 OSALLISTAVA SUUNNITTELU.....	23
4	MONIKÄYTTÖMETSIEN HOIDON JA KÄSITTELYN SUUNNITTELU	25
	4.1 Metsähallitus Metsätalous Oy	26
	4.2 Monikäyttömetsien hoidon ja käsittelyn suunnittelu.....	29
	4.2.1 Lait.....	30
	4.2.2 PEFC-sertifiointi.....	32
	4.2.3 Metsähallitus Metsätalous Oy:n omat ohjeet	33
	4.3 Vuorovaikutusprosessin synty	37
	4.3.1 Prosessin suunnittelu	39
	4.3.2 Prosessin toteuttaminen	43
5	AINEISTOT JA TUTKIMUSMENETELMÄT	48
	5.1 Haastattelu tutkimusmenetelmänä ja siitä saatu aineisto	48
	5.2 Sähköinen kysely tutkimusmenetelmänä ja siitä saatu aineisto ...	50
6	HAASTATTELUJEN TULOKSET TEEMOTTAIN JA NIIDEN TARKASTELU	52
	6.1 Kokemus toisesta osapuolesta.....	52
	6.2 Prosessin vaikutus omaan työhön.....	54
	6.3 Tavoitteet ja odotukset	55
	6.4 Palkitsevat asiat	57
	6.5 Oppiminen.....	58
	6.6 Vuorovaikutusprosessissa tapahtuneet muutokset	61
	6.7 Uudenlainen toimintatapa	63
	6.8 Kehittäminen ja tulevaisuus	65
7	SÄHKÖISEN KYSELYN TULOKSET	71
	7.1 Vastaajien työvuodet Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä.....	71

7.2 Vuorovaikutusprosessin vaikutus metsäasiantuntijan työhön	72
7.2.1 Suunnittelutyö järjestörajausalueella	72
7.2.2 Avun tarve suunnittelutyössä.....	74
7.2.3 Vuorovaikutusprosessin tuomat muutokset leimikkosuunnitelmiin	78
7.2.4 Omien ohjeiden tarve	79
7.3 Miksi vuorovaikutusprosessi on aloitettu	79
7.4 Kokemus vuorovaikutusprosessista	80
7.5 Kokemus vuorovaikutusprosessissa mukana olevista ympäristöjärjestöistä	81
7.6 Erimielisiksi jääneet kohteet.....	82
7.7 Kehitysideat	83
7.8 Sähköisen kyselyn avoin kysymys	84
8 SÄHKÖISEN KYSELYN TULOSTEN TARKASTELU	85
9 TULOSTEN TARKASTELU	89
10 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	95
LÄHTEET	101
LIITTEET	106
Liite 1. Haastattelukutsun lähestymiskirje	106
Liite 2. Haastattelukysymykset.....	107
Liite 3. Sähköisen kyselyn lähestymiskirje	108
Liite 4. Sähköisen kyselyn kysymykset	109

1 JOHDANTO

Metsiin on kohdistunut ristiriitaisia ja erilaisia tarpeita sekä odotuksia jo kauan. Ensimmäisen kerran metsän eri käyttömuotojen yhteensovittamista on tutkittu jo 1990-luvun alussa Metsäntutkimuslaitoksen eli Metlan (nykyisin Metla on osa Luonnonvarakeskusta) toimesta (Hyttinen 1998; Kangas 1998). Yhteiskunnan arvot ovat muuttuneet ympäristöystävällisempään suuntaan, ja tämä muutos on alkanut vaikuttamaan myös maankäyttöön sekä siihen, miten metsät nähdään (Björn 2005, 54). Metsien käytön hyväksyttävyyden tärkeimmiksi tekijöiksi on noussut luonto- ja ympäristöarvojen merkitys sekä niiden turvaaminen. Siten huoli luonnon monimuotoisuuden puolesta on kasvanut. Metsien rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa on korostunut. (Tyrväinen ym. 2024).

Metsien käyttöä ohjataan kansainvälisesti ja kansallisesti erilaisten sopimusten kautta (Tyrväinen ym. 2024). Viimeisin Suomen metsästrategia hyväksyttiin vuonna 2022 ja sen tarkoitus on yhdistää ihminen, talous ja ympäristö (Maa- ja metsätalousministeriö 2022).

Ympäristökonfliktit alkoivat 1960-luvulla, ja ne ovat olleet yleisiä tähän päivään asti (Hallikainen ym. 2017, 33). Yhteiskunnalliseen keskusteluun ympäristökonfliktit ovat nousseet globalisaation sekä kansalaisjärjestötoiminnan seurauksena (Tyrväinen ym. (2024). Hallikaisen ym. (2017, 18) mukaan ympäristökonflikteja syntyy, kun rajalliseen resurssiin kohdistuu yhtäaikaista, erilaista ja kilpailevaa kysyntää tai kun maankäytön muutosten ympäristövaikutuksista ollaan eri mieltä. Myös Metsähallituksen hallinnoimien metsien käyttöön ja hoitoon liittyy monenlaisia erilaisia ja ristikkäisiä odotuksia sekä tarpeita. Ympäristökonfliktit ovat ainutlaatuisia, sillä niihin liittyy usein vahvoja tunteita ja pitkä historia, lisäksi ne liittyvät voimakkaasti paikkaan ja tilaan. Ne ovat myös poliittisia, ja metsäpolitiikassa ristiriidassa on teollinen kasvu ja ympäristön tilaan liittyvät huolet (Hallikainen ym. 2017, 18; Tyrväinen ym. 2024).

Metsähallitus Metsätalous Oy:llä ja ympäristöjärjestöillä oli pitkään kestäneitä metsäkiistoja Kainuussa, ja vuonna 2018 näiden Kainuun metsäkiistojen takia

aloitettiin vuorovaikutusprosessi kahden ympäristöjärjestön kanssa. Metsähallitus on pyrkinyt ratkaisemaan talousmetsien monikäyttöön liittyviä asioita tällä vuorovaikutusprosessilla. Vuorovaikutusprosessin alussa mukana ollut Akordi Oy kuvailee prosessia seuraavasti: ”Prosessi on Suomessa ainutkertainen ja siten erittäin tärkeä avaus ja esimerkki uudenlaisen, neuvotteluun perustuvan monenvälisen päätöksenteon ja ristiriitojen hallinnan tavasta” (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 32). Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan prosessia, sen toimivuutta ja kehittämismahdollisuuksia. Työn tilaaja oli Metsähallitus Metsätalous Oy.

Opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millainen on vuorovaikutusprosessin nykytila?
2. Mikä vuorovaikutusprosessissa on hyvää ja toimivaa?
3. Mitä vuorovaikutusprosessin kautta on opittu?
4. Mitkä ovat vuorovaikutusprosessin kipupisteet?
5. Miten vuorovaikutusprosessia voitaisiin kehittää?

Opinnäytetyön taustana tarkastellaan metsän eri käyttömuotojen yhteensovittamista sekä vuorovaikutusta, määritellään kansalaisjärjestötoiminta sekä ympäristökonfliktien historiaa sekä syitä. Seuraavaksi käsitellään Metsähallituksen monikäyttömetsien hoidon ja käsittelyn suunnitteluun vaikuttavat tekijät. Tämän jälkeen opinnäytetyössä kerrotaan mistä vuorovaikutusprosessi sai alkunsa, ja miten sen nykytilaan on tultu ja, että miten prosessia toteutetaan monikäyttömetsien hoidon ja käsittelyn suunnittelussa. Sitten kuvaillaan tutkimuksen toteutus ja kerrotaan saadut tulokset, jonka jälkeen tuloksia tarkastellaan. Lopuksi esitetään johtopäätökset.

2 METSÄN ERI KÄYTTÖMUOTOJEN YHTEENSOVITTAMINEN

Metsiin liittyy ristiriitaisia odotuksia yhteiskunnassa, sillä metsiin kohdistuu kasvava kysyntä uusiutuvasta raaka-aineesta, metsät toimivat hiilinieluinä ja varastoina, metsät tarjoavat elinympäristöjä uhanalaisille lajeille ja metsät tuottavat ekosysteemipalveluita. Metsissä toimii luontomatkailuyrittäjiä sekä metsiä käytetään virkistäytymiseen, ja metsät tuottavat luonnontuotteita sekä riistaa, ja näiden palveluiden sekä tuotteiden yhteiskunnallinen merkittävyys on ollut nousussa. (Tyrväinen ym. 2024). Jotta eri käyttömuotoja voidaan yhteensovittaa, niin pitää tuntea eri käyttömuodot ja niiden väliset suhteet (Kangas 1995).

Hamberg & Löfström (2009) kuvaavat monitavoitteisen metsänhoidon sellaisena, että siinä otetaan metsätaloutta harjoittaessa huomioon myös muita tavoitteita. Hamberg ja Löfström (2009) mukaan monitavoitteinen metsäsuunnittelu koostuu neljästä vaiheesta: 1. määritellään tarpeet ja suunnittelutilanne, 2. määritellään metsän hoidon ja käytön tavoitteet, 3. tuotetaan vaihtoehtoisia suunnitelmia ja selvitetään niiden vaikutukset ja 4. arvioidaan suunnitelmia asetettujen tavoitteiden näkökulmasta. Tärkeimpiä pohdittavia kysymyksiä ovat: miksi suunnitellaan, ketkä osallistuvat suunnitteluun ja mitä halutaan eli mitkä ovat suunnittelun tavoitteet. Parhaiten eri tavoitteiden yhteensovittaminen toteutuu, kun suunnittelun tuloksena syntyy erilaisia suunnitelmia, joissa eri tavoitteet toteutuvat eritasoisesti. Tämän jälkeen eri suunnitelmat arvotetaan asetettujen tavoitteiden mukaan. Erilaisia metsänhoitotoimenpiteitä tulisi pyrkiä käyttämään monipuolisesti päätettyjä tavoitteita tukevalla tavalla. (Hamberg & Löfström 2009).

Monikäytön ajatus ilmaantui suomalaiseen metsäpolitiikkaan 1990-luvulla, kun metsiltä alettiin odottaa taloudellista, ekologista ja sosiaalista kestävyyttä (Kangas 1995). Vuonna 1993 Suomi allekirjoitti Euroopan metsäministerikokouksen päätöslauselmat, ja samalla sitoutui kansainvälisesti periaatetasolla monitavoitteisen ja metsän eri käyttömuotojen yhteensovittavaan metsäsuunnittelun toteuttamiseen. Tämä periaate sisällytettiin vuonna 1997 voimaan tulleeseen metsälakiin. (Hyttinen 1998). Nykyään Suomi on sitoutunut yli sataan kansainväliseen sopimukseen, jotka liittyvät suoraan tai välillisesti metsiin tai metsäluontoon. Suomen metsien käytön tavoitteisiin vaikuttavat kansainväliset sitoumukset sekä

EU:n strategiat, ja nämä myös nostavat aiheita yhteiskunnalliseen keskusteluun. (Tyrväinen ym. 2024).

Myös eri käyttömuotojen yhteensovittamisen laajamittainen tutkimus alkoi Suomessa 1990-luvulla (Hyttinen 1998; Kangas 1998). Tuolloin todettiin, että haasteita ei ole vain puuntuotannon ja muiden käyttömuotojen välillä vaan myös ei-puuntuotannollisten käyttömuotojen välillä voi olla ristiriitoja kuten esim. suojelullisten arvojen ja virkistyskäytön välillä (Kangas 1998). Tyrväinen ym. (2024) toteavat, että metsien käyttöön on liittynyt pitkään ristiriitoja, mutta ristiriidat ovat tulleet entistä vahvemmin yhteiskunnalliseen keskusteluun kansalaisryhmien toiminnan sekä globalisaation seurauksena viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Metsäpolitiikassa ristiriidassa ovat teollisen kasvun ja ympäristöhuolen näkökulmat (Tyrväinen ym. 2024). Myös Björn (2003, 54) tuo ilmi, että ympäristönäkökohdat vaikuttavat maankäyttöön, sillä yhteiskunnan arvot ovat muuttuneet ympäristöystävällisempään suuntaan. Yhteiskunnan arvojen muutos on vaikuttanut myös siihen, että metsät nähdään muussakin kuin vain puuntuotannollisessa merkityksessä (Björn 2003, 55)

Tyrväinen ym. (2024) kertovat, että metsien käytön hyväksyttävyyden tärkeimmiksi tekijöiksi ovat nousseet viimeisen 20 vuoden aikana metsien luonto- ja ympäristöarvojen merkitys sekä niiden turvaaminen. Arvot, jotka kansalaiset liittävät metsiin ja kansalaisten odotukset koskien metsiä muuttuvat ajan myötä, ja huoli luonnon monimuotoisuuden tilasta on kasvanut. Metsien ympäristö- ja ilmasto-hyötyjen merkitys on vahvistunut. (Tyrväinen ym. 2024). Myös metsäsuhdetta tutkineen Björnin (2003, 55) mukaan metsäsuhde muuttuu luontoarvoja kunnioittavammaksi ja yhteisön oikeuden merkitys kasvaa. Tyrväisen ym. (2024) mukaan metsiin kohdistuvissa käytön arvostuksissa ja odotuksissa voi olla alueellisia ja paikallisia eroja.

Tyrväinen ym. (2024) kävivät läpi valtakunnallista tutkimusta eri intressiryhmien ajatuksista koskien metsän eri käyttömuotoja ja niiden yhteensovittamista. Intressiryhmät olivat metsien omistajat, kansalaiset, metsien monikäyttäjät, metsäammatillaiset ja luontojärjestöt. Valtakunnallista tutkimusta läpi käydessään he havaitsivat, että metsänomistajat pitivät metsäpolitiikkaa yleisellä tasolla hyväksyt-

tävämpänä kuin muut ryhmät, ja hyväksyivät nykyisin käytössä olevat metsätaloustoimet muita paremmin. Ei-metsänomistajat taas hyväksyivät ennallistamistoimet paremmin kuin metsänomistajat. Kaikkien intressiryhmien mielestä päätösten pitäisi perustua ajantasaiseen tietoon. (Tyrväinen ym. 2024). Hallikaisen ym. (2017, 33) kyselytutkimuksen mukaan luonnonsuojelijat ja ELY-keskusten edustajat näkivät asioita samankaltaisesti, ja Metsähallituksen metsätalouspuoli sekä metsänhoitoyhdistykset näkivät asioita keskenään samoin, kun oli kysymys ympäristökiistojen syntyjen syistä tai eri käyttömuotojen välisistä ristiriidoista.

Nämä kaikki eri tekijät ja muutokset yhteiskunnassa ovat saaneet metsiä toiminnassaan hyödyntävät yritykset panostamaan tuotteidensa ja palveluidensa kestävyysvaikutuksiin sekä vastuullisuuteen. Vaikka yritysten tietoisuus ja ymmärrys on lisääntynyt tuotannon ilmasto- ja ympäristövaikutuksista niin metsäalan pitäisi ymmärtää sekä arvioida systemaattisesti metsien käytön luonto- ja ympäristövaikutuksia. (Tyrväinen ym. 2024). Tyrväinen ym. (2024) kertovat, että metsäalan yritykset olivat ensimmäisten joukossa 1990-luvulla julkaisemassa ympäristöraportteja, ja nyt metsäteollisuuden yritykset ovat alkaneet julkaisemaan luonnon monimuotoisuus ohjelmia osana ympäristövastuutyötänsä. Kuitenkin Tyrväinen ym. (2024) näkevät, että metsien käyttöön liittyvät konfliktit tuskin tulevat poistumaan tulevaisuudessa, sillä metsien raaka-ainetta haluaa hyödyntää jatkossa moni teollisuuden ala, ja metsien virkistys- ja matkailukäyttö on monipuolistunut sekä huoli luonnon monimuotoisuuden tilasta kasvaa. Lisäksi metsäalan yritysten sidosryhminä toimii kansalais- ja ympäristöjärjestöjä omine vaatimukseen koskien metsiä ja niiden käyttöä (Tyrväinen ym. 2024).

Katila, Mustonen & Rantala (2018) toteavat, että tulevaisuudessa metsien merkitys hiilen varastona ja nieluna lisääntyy, ja ilmastopolitiikka tulee vaikuttamaan metsäsektoriin entistä enemmän. Tulevaisuudessa metsien merkitys korostuu myös monimuotoisuuden turvaamisessa, ja Katila, Mustonen ja Rantala (2018) näkevät, että tulevaisuudessa tullaan kehittämään uusia, vapaaehtoisuuteen perustuvia suojelutyökaluja sekä ohjauskeinoja, sillä ihmiskunta on riippuvainen luonnosta saatavista ekosysteemipalveluista. He nostavat myös ennallistamisen ja luonnonhoidon tärkeäksi keinoksi turvata luonnon monimuotoisuutta, mutta toteavat samalla, että tarvitaan myös kestävä metsänhoitoa sekä metsän käytön

globaalia hallintaa (Katila, Mustonen & Rantala 2018). Mutta metsät ovat uusiutuvan raaka-aineen sekä energian lähde. Ja metsän uusiutuva raaka-aine tarjoaa mahdollisuuksia korvata uusiutumattomia raaka-aineita. Nämä kaikki ovat maailmanlaajuisia megatrendejä, ja niiden välillä on ristiriitoja, joita ratkotaan paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti. (Katila, Mustonen & Rantala 2018).

2.1 Vaikuttaminen kansalaisjärjestötoiminnan kautta

Kansalaisjärjestötoiminta on Suomessa osa kolmatta sektoria, joka käsittää toimijat, jotka eivät ole yrityksiä tai julkisia toimijoita. Kolmannen sektorin toimijoita voisi kuvailla yleishyödyllisiksi, voittoa tavoittelemattomiksi, eettisiksi, riippumattomaksi, yhteisöllisiksi ja ne perustuvat vapaaehtoisuuteen. (Harju 2005, 15). Harjun (2005, 13) mukaan yhden asian liikkeet ovat kansalaisjärjestötoiminnan ydintä, ja hänen mukaansa sellaiset liikkeet nostavat esiin yhteiskunnallisia epäkohtia ja hän nostaa esimerkkinä luonnonsuojelun. Yhden asian liikkeet voivat kyseenalaistaa vallitsevan poliittisen järjestelmän ja sen riittävyyden tai se voi puolustaa sellaisen ryhmän etuja, joka ei ole esim. valtion, kunnan tai etujärjestön suojeluksessa (Harju 2005, 14).

Kansalaistoimintaa tarvitaan, sillä yksittäinen yksilö harvoin saa muutosta aikaiseksi vaan siihen tarvitaan samoin ajattelevien yhdessä tekemistä (Hiedanpää, Salmi & Ylikoski 2008, 151). Ahvenisto ja Mäki korostavat (2006, 7), että kansalaisvaikuttamisella on merkittäviä yhteiskunnallisia seurauksia. Alueelliset erityispiirteet ja paikallisuus saavat usein yksilöt järjestäytymään ja se tuo merkittävyyttä toimintaan (Hiedanpää, Salmi & Ylikoski 2008, 151).

Harjun (2005, 10–11;21) mukaan kansalaistoiminta on toimimista yhteisen hyvän sekä itselle tärkeinä ja arvokkaina pidettyjen asioiden eteen siten, että ihminen toimii aktiivisesti itsestä ulospäin yhdessä muiden kanssa, ja siitä aiheutuva hyöty ei jää omaan lähipiiriin tai työyhteisöön. Kansalaistoiminnan luonne vaatii, että yksilö laittaa siihen oikeaa työpanostaan, mutta työpanoksen määrä ei ole olennainen asia. (Harju 2005, 10).

Torsello (2011, 180) kuvailee, että järjestöillä on monta erilaista tapaa vaikuttaa: suora vuorovaikutus kansalaisten kanssa, vuorovaikutus poliitikkojen sekä virkamiesten kanssa, protestit ja mielenosoitukset ja muodolliset tapaamiset. Esimerkkisiksi ympäristöjärjestöjen vahvuus on, että he osaavat vaihtaa toimintatavasta toiseen tarpeen vaatiessa (Torsello 2011, 180). 1980-luvulla termi kansalaistottelemattomuus alkoi vakiintua Suomessa ympäristönsuojeluliikkeiden tulon myötä. Kansalaistottelemattomuus on osa kansalaisjärjestön toimintaa, mutta se on tyypillisempää Euroopassa kuin Suomessa. Kansalaistottelematon henkilö rikoo tietoisesti lakia tai hän kieltäytyy kansalaisvelvollisuuksistaan, jotta saa huomiota tai näkyvyyttä ajamalleen asialle. (Harju 2005, 14).

2.1.1 Ympäristökonfliktien historia ja syyt

Hellströmin (2001, 7) mukaan ristiriidat koskien metsän eri käyttömuotoja nousivat julkiseen keskusteluun 1960- ja 1970-luvuilla länsimaissa. Hallikainen ym. (2017, 17) toteavat, että nykymuotoisia ympäristö- ja maankäyttökonflikteja on ollut Suomessa 1970-luvulta alkaen, ja että ympäristökonfliktit ovat yleisimmin liittyneet metsiin. Vuosituhannen vaihteen jälkeen on nähty, että luonnonvaroihin liittyvät konfliktit ovat yleistyneet (Hallikainen ym. 2017, 17).

Hallikaisen ym. (2017, 19) mukaan 1970-luvulla ympäristökonfliktit liittyivät monesti vesien hyötykäyttöön, energiantuotantoon ja vesien säännöstelyyn kuten konflikti Ounasjoen suojelusta tai Kojjärven suojelukiista vuonna 1979. 1960- ja 1970-luvuilla metsäammattilaiset ja metsäteollisuus vastustivat suojelusuunnitelmia ponnekkaasti. Samaan aikaan keskustelua aiheutti, kun erämaa-alueiden suojelemiseksi haluttiin perustaa uusia kansallispuistoja. Myös avohakkuut saivat kritiikkiä jo 1970-luvun alussa. 1980-luvulla sekä 1990-luvun alussa käytiin voimakasta keskustelua ikimetsien ja vanhojen metsien suojelusta. (Hallikainen ym. 2017, 19). Esimerkiksi vuonna 1987 Inarissa vastustettiin Kessin erämaan hakkuita ja vuonna 1988 Murhisalon hakkuita vastustettiin Suomussalmella Murhijärvi-liikkeen toimesta. Samana vuonna Metsähallitus aloitti Talaskankaalla vanhojen metsien hakkuut, joista kehittyi metsäkiista. Kiistan seurauksena vuonna 1989 jätettiin 48 hehtaaria hakkuiden ulkopuolelle Talaskankaalla, ja vuonna 1994 perustettiin Talaskankaan suojelualue (Hallikainen ym. 2017, 19–20).

Ylä-Lapissa metsäkiistat jatkuivat vielä 2000-luvun alkupuolella esim. poronhoitajien ja metsänhoidon välillä, ja tähän kiistaan liittyi tiiviisti myös alkuperäiskansojen oikeudet tai, kun Muoniossa syntyi vuosina 2006–2007 metsänhakkuisiin ja luontomatkailun ristiriitaiseen suhteeseen liittyvä metsäkiista Metsähallituksen ja paikallisten asukkaiden sekä yrittäjien välille. 2000-luvulla konfliktien kirjo on ollut laaja, mutta monesti ristiriitatilanteet ovat syntyneet suojelujärjestelmien ja maanomistajien tai elinkeinoharjoittajien välille kuten Natura 2000- verkoston aiheuttama konflikti. (Hallikainen ym. 2017, 20). Viime vuosikymmeninä yleiset luonnonsuojelukysymykset ovat nousseet merkittäväksi ristiriitoja aiheuttavaksi aiheeksi (Hallikainen ym. 2017, 22). Muita 2000-luvulla ilmenneitä konfliktin aiheuttajia ovat tuulivoima, kaivostoiminta, kaavoitus, turvetuotanto, lajisuojelu kuten saimaannorpan tai merimetson suojelu tai suurpetoihin liittyvät kiistat (Hallikainen ym. 2017, 20).

Ympäristökonfliktien syntyyn vaikuttavat arvoerimielisyydet, resurssin niukkuus, vallan epätasapaino tai täsmällisen käyttö- ja omistusoikeuden puuttuminen. Ympäristökonflikteja voi syntyä myös rakenteellisten muutoksien syinä tai seurauksena. Ympäristökonfliktit ovat ainutlaatuisia siksi, että ne liittyvät vahvasti tilaan ja paikkaan. Lisäksi niillä on monesti pitkä historia sekä niihin liittyy vahvoja tunteita. Ympäristökonfliktit ovat myös aina poliittisia, sillä maankäyttöä säännellään yhteiskunnassa. (Hallikainen ym. 2017, 18).

Metsäkiistat ovat usein arvokonflikteja, ja niissä ollaan usein eri mieltä mitkä arvot ovat kulloinkin tärkeitä (Hallikainen ym. 2017, 18). Hellström (2001, 67) havaitsi, että suhteet kiistan osallisten välillä vaikuttavat ympäristökiistan voimakkuuteen. Metsäkiistojen taustalla on myös taloudellinen kasvu arvona, sillä vaaditaan tehokkaampaa metsätaloutta, mutta samalla on noussut huoli luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä, luonnonvarojen vähenemisestä sekä metsän virkistyskäytön arvon merkitys on kasvanut (Hellström 2001, 7).

Media on ollut voimakkaasti mukana useimmissa isoimmissa metsäkiistoissa, sillä sen kautta vaikutetaan yleiseen mielipiteeseen ja sosiaalinen media kärjittää ristiriitoja (Hallikainen ym. 2017, 27; Hellström 2001, 66). Mitä enemmän ympä-

ristöjärjestöt kokevat, että metsätalouden toimet vaarantavat luonnon monimuotoisuutta, sitä ponnekkaammin ympäristöjärjestöt pyrkivät vaikuttamaan asiaan ja sitä enemmän ne laittavat painetta, että asia pitää saada ratkaistuksi (Hellström 2001, 66). Hellström (2001, 66) havaitsi, että vaikuttamiskeinoissa kulttuuri näytteli isoa merkitystä. Suomessa vaikutettiin toiminnan kautta, kun taas Ruotsissa vaikutettiin enemmän kampanjoimalla ja Minnesotassa pyrittiin vaikuttamaan keskustelun kautta. Suomessa vaikutetaan monesti paikan päällä tapahtuvien protestien eikä useinkaan taas oikeusteitse (Hellström 2001, 66–67).

Hallikainen ym. (2017, 21) tekivät kyselytutkimuksen ympäristökonflikteista henkilöille, jotka ovat hyvin todennäköisesti kohdanneet ympäristökonflikteja vapaaajalla tai työssään, joten vastaajiksi valikoitui: Metsähallituksen eri yksiköiden johtajia, kunnanjohtajia, maakuntajohtajia, ELY-keskuksessa työskenteleviä, luonnonsuojelu yhdistyksien tai luonnonsuojelupiirien johtajia, poroisäntiä, metsänhoitoyhdistysten, riistanhoitoyhdistyksien ja MTK:n toiminnanjohtajia tai puheenjohtajia. Vastaukset kertoivat, että eri toimialat katsovat asioita vain omasta näkökulmastaan (Hallikainen ym. 2017, 26–27). Lisäksi tiettyjä toimintoja ei haluttu omalle lähialueelle (esim. tuulivoima) ja nähtiin, että talous- ja ympäristöasioiden välillä on jännitettä, josta syntyy konflikteja. Kuitenkin vastaajat kokivat, että ympäristöarvojen vaaliminen aiheuttaa enemmän ristiriitoja kuin talouden korostaminen. Sen sijaan että ristiriidat olisivat arvopohjaisia ongelmia, ne olivat vastaajien mielestä yksilölähtöisiä tapauksia, jossa yksilö on kokenut väärinkohtelua tai yksilöllä on vanhoja asenteita tai ennakkoluuloja. Kokemus kansalaisjärjestöjen roolista jakoi vastaajat voimakkaasti. Puolet vastasi, että kansalaisjärjestöt pyrkivät aiheuttamaan konflikteja, mutta kolmannes ei ollut samaa mieltä asiasta. Myös erilaiset arvot tai lukkiutuneet asenteet aiheuttavat vastaajien mukaan ympäristökonflikteja, kun taas vähiten ajateltiin konfliktien syntyvän väärinymmärryksestä. (Hallikainen ym. 2017, 27).

2.1.2 Vuorovaikutusprosessissa mukana olevat kansalaisjärjestöt

Metsähallitus Metsätalous Oy:n vuorovaikutusprosessiin osallistuu kaksi ympäristöjärjestöä: Greenpeace ja Suomen luonnonsuojeluliitto. Lisäksi nämä kaksi ympäristöjärjestöä ovat keskeisiä toimijoita Suomessa. Muita kansalaisjärjestöjä

tai vastaavia, jotka toimivat metsä- ja ympäristöasioissa ovat esim. WWF Suomi, BirdLife Suomi, Luonnonperintösäätiö ja Luonnonmetsä-työryhmä.

Greenpeace on tehnyt tekoja ympäristön hyväksi yli 50 vuotta. Greenpeace haluaa säilyttää maapallon, joka pystyy ylläpitämään elämää kaikessa sen monimuotoisuudessaan. Tämä tavoite pyritään saavuttamaan erilaisilla kampanjoilla. Kampanjoilla pyritään muuttamaan asenteita ja käyttäytymistä. Kampanjoissa voi ryhtyä vapaaehtoiseksi, allekirjoittaa vetoamuksia tai lahjoittaa rahaa. Tavoitteisiinsa päästäkseen Greenpeace tarvittaessa turvautuu myös kansalaistottelemattomuuteen. Greenpeace tutkii ja dokumentoi ympäristötuhoja- sekä rikoksia, tekee tieteellistä tutkimusta ja järjestö on myös puolustanut ympäristöä oikeudessa. Greenpeace toimii luonnonsuojelun ja rauhan puolesta. (Greenpeace 2024a;2024b;2024d).

Greenpeace on kansainvälinen järjestö ja se toimii yhtenä osana maailmanlaajuisista ympäristöliikettä. Greenpeacella on 26 kansallista tai alueellista itsenäistä toimistoa. Greenpeace toimii yli 55 maassa Euroopassa, Afrikassa, Aasiassa, Etelä-Amerikassa ja Pohjois-Amerikassa, ja kaikkien näiden toimintaa koordinoi Greenpeace International. Vuodesta 1989 Greenpeace on toiminut Suomessa. Pohjoismaisten toimijoiden (Tanska, Suomi, Ruotsi ja Norja) voimavarat haluttiin yhdistää, niin vuonna 1999 perustettiin Greenpeace Norden. Greenpeace työllistää joukon ihmisiä niin Suomessa kuin ulkomailla. (Greenpeace 2024c;2024d).

Vuodesta 1938 toiminut Suomen luonnonsuojeluliitto on Suomen suurin ympäristöjärjestö, jolla on 160 paikallisyhdistystä sekä tuhansia aktiiveja, ja se on toiminut vuodesta 1938. Suomen luonnonsuojeluliitto on voittoa tavoittelematon, poliittisesti riippumaton kansalaisjärjestö. Suomen luonnonsuojeluliiton tekemä suojelutyö jaetaan neljään eri kategoriaan: lajiensuojelu - kategoria, elinympäristöjen suojelu -kategoria, ilmasto, energia ja kestävyys- kategoria sekä ihmisen luontosuhde- kategoria. Kategorioiden tavoitteita edistetään hanke- ja vaikuttamistyön kautta. Toimintaa rahoitetaan jäsenmaksuilla, lahjoituksilla, Suomen Luonto-lehden nettotuloilla sekä yritys yhteistyöstä saatavilla tuotoilla. Valtion yleisavustus kattaa noin 7 % liiton rahoituksesta. (Suomen luonnonsuojeluliitto n.d;n.d.b).

Suomen luonnonsuojeluliiton paikallistoimintaa pyörittävät vapaaehtoiset. Paikallistoiminta kattaa 160 paikallisyhdistystä ja 15 piirijärjestöä. Kaikki Luonnonsuojeluliiton jäsenet kuuluvat johonkin paikallisyhdistykseen. Paikallisyhdistyksissä järjestetään monenlaista toimintaa kuten kartoitetaan luontoarvoja ja lajistoa, järjestetään avoimia retkiä, pidetään talkoilla huolta perinnebiotoopeista, tarkkailaan että kunnan kaavoitus ja rakennushankkeet noudattavat luonnonsuojelulakia sekä ympäristölainsäädäntöä ja järjestetään tapahtumia. Piirit koordinoivat paikallisyhdistyksiä, ja ovat maakuntansa vapaaehtoistyön keskuksia. Piirissä toimii usein vain yksi työntekijä. Suomen luonnonsuojeluliiton alla toimii itsenäinen nuorisjärjestö Luonto-Liitto ja Suomen luonnonsuojeluliiton suojissa toimii myös erilaisia säätiöitä kuten Ilmari Räsäsen säätiö. (Suomen luonnonsuojeluliitto n.d.a)

3 VUOROVAIKUTUS METSIIN LIITTYVIEN TAVOTTEIDEN YHTEENSOVITTAMISESSA

Metsän eri käyttömuotojen yhteensovittamisen haasteita voidaan pyrkiä ratkaisemaan käymällä vuorovaikutusta eri osapuolten välillä. Metsähallituksen vuorovaikutusprosessissa ympäristöjärjestöjen kanssa avainasemassa ammatillisen osaamisen lisäksi ovat hyvät vuorovaikutustaidot. Vuorovaikutusprosessi on moniammatillista yhteistyötä sekä siinä tarvitaan neuvottelutaitoja. Vuorovaikutusprosessissa voi tulla myös erilaisia ristiriitatilanteita.

Lisäksi metsäalalla työskentelevä tarvitsee hyviä vuorovaikutustaitoja, sillä metsäalalla tehdään yhteistyötä oman organisaation sisällä sekä monesti myös omasta organisaatiosta ulospäin. Esimerkiksi Metsähallituksen metsäasiantuntija tekee yhteistyötä oman organisaation sisällä asiakaslogistiikka- sekä metsänhoito ja tienrakennusprosessin¹ kanssa. Metsähallituksen metsäasiantuntija tekee yhteistyötä myös oman organisaation ulkopuolelle esim. eri oppilaitosten, tiekuntien tai puolustusvoimien kanssa. Metsähallituksen metsäasiantuntijan yhteistyö esim. oppilaitosten tai puolustusvoimien kanssa on myös moniammatillista yhteistyötä. Metsäalan ammattilainen tarvitsee myös neuvottelutaitoja esim., kun sovitaan puutavaran varastopaikkaa toisen omistamalle kiinteistölle tai sovietaan yksityistien, jonka osakkaana ei olla, käytöstä puutavaran kuljettamiseen. Metsäalan ammattilainen kohtaa työssään myös ristiriitatilanteita. Niitä voi tulla esim., jos puunkorjuun ja puunkuljetuksen yhteydessä yksityistie on mennyt huonoon kuntoon tai jos vapaa-ajan asunnon omistaja ei haluaisi hakkuita mökkitonttinsa viereen.

Näiden seikkojen takia käyn opinnäytetyössä läpi vuorovaikutusta ja kommunikaatiota yleisesti sekä eri tilanteissa, ja käydään läpi osallistavan suunnittelun perusteita. Lopuksi kerrotaan ympäristökonfliktien historiaa sekä niihin johtavia syitä.

---

¹ Metsähallituksen asiakaslogistiikkaprosessi vastaa esim. puunkorjuusta sekä puunkuljetuksesta. Metsänhoito ja tienrakennusprosessi vastaa metsänhoitotöiden organisoinnista ja toteuttamisesta sekä tienrakennuksen eri toimenpiteiden toteuttamista.

3.1 Vuorovaikutus ja kommunikaatio

Vuorovaikutusta syntyy, kun vuoron perään meihin vaikutetaan ja me vaikuttamme, ja vuorovaikutukseen tarvitaan sanallista ja sanatonta viestintää (Gjerstad 2015,11; Ojala & Uutela 1993, 76). Ovetveit (1995, 232) kuvailee, että vuoropuhelussa kaksi ihmistä tai ryhmä yhdessä toimii luodakseen uutta yhteistä ymmärrystä tai merkitystä. Arikka (2021, 51) määrittelee dialogin yhteen tulemisena, kun keskustelun avulla asioita jaetaan, ja se on ollut iankaiken ihmisten tapa olla yhteydessä muihin ihmisiin. Läsnäolo ja kuuntelu ovat onnistuneen dialogin ydintekijät (Arikka 2021, 23). Arikka (2021, 25) korostaa, että hyvässä dialogissa keskustelija pysähtyy kuuntelemaan myös itseään miettien mitä toisen sanoma minussa herättää.

Osapuolten välille syntyy luottamuksellinen suhde välittömässä vuorovaikutuksessa (Ahopelto ym. 2019). Ovetveit (1995, 241) tähdentää, että ymmärtämiseen ja tehokkaaseen viestintään ei päästä ilman luottamusta. Luottamusta edistetään ja ristiriitoja ennaltaehkäisevää vuorovaikutusta luodaan kertomalla negatiiviset asiat rehellisesti. (Helle 2018, 199). Luottamuksen syntyyn vaikuttaa myös sanaton vuorovaikutus kuten katsekontakti tai viestiminen kasvoniilmein ja nyökkäyksien, että kuuntelee toista (Ahopelto ym. 2019). Sanaton ja sanallinen viestintä voi olla ristiriitaista tai sitten ne voivat tukea toisiaan. Jos sanaton ja sanallinen viestintä ei ole sopusoinnussa keskenään on toisen osapuolen vaikea tulkita puhujaa ja se voi saada toisen osapuolen epäilemään toisen todellisia tarkoituksia ja sanojen totuudenmukaisuutta. Mutta myös sanojen ja tekojen on kerrottava samaa tarinaa, että luottamus säilyy. (Ojala & Uutela 1993, 77; Helle 2018, 199; Pennington 2005,19).

Vuorovaikutuksesta tulee tasaveroista, kun osapuolet kunnioittavat toistensa mielipiteitä. Tarvitaan myös halua ja uskallusta avoimeen keskusteluun, sillä kaikkien tietoa, ajatuksia, taitoa, kokemuksia tarvitaan, jotta syntyy paras mahdollinen lopputulos (Ojala & Uutela 1993, 102–103). Helteen (2018, 190) mukaan nyky-yhteiskunta vaatii entistä parempia vuorovaikutustaitoja: halua oppia muilta, halua ymmärtää sekä kykyä kuunnella.

Kommunikaatioon tuo haasteita, että ihminen on merkityksiä hakeva olento ja joskus ihminen kehittää merkityksiä silloinkin, kun merkitys tai viestin lähettäjä puuttuu (Ovretveit 1995, 231). Sanallisen viestin vastaanottaja saattaa tulkita asian eri tavalla kuin mitä sen lähettäjä on tarkoittanut, joten viestinnän selkeys ja yksiselitteisyys on tärkeää (Ojala & Uutela 1993, 76).

3.1.1 Vuorovaikutus moniammatillisessa yhteistyössä

Moniammatillisessa yhteistyössä ammatillinen tausta ja koulutus lisäävät eroavaisuuksia ihmisten välillä. Käymämme koulutus ei muokkaa ainoastaan meidän tietojamme ja taitojamme, vaan myös arvoja sekä asenteita. Kuitenkin näissä eroavaisuuksissa piilee monipuolista tietoa sekä taitoa, ja niistä saa hyödyn irti, jos eroavaisuudet osataan tunnistaa ja niitä pohditaan (Ovretveit 1995, 204–206).

Moniammatillisessa yhteistyössä kommunikaatiossa ja/tai vuorovaikutuksessa voi olla haasteena, että se mikä saattaa olla itse viestijälle täysin selvää, saattaa olla toiselle osapuolelle varsin epäloogista (Rannisto & Tuurna, 2015). Tieteellisten termien runsas käyttö keskustelussa luo helposti kaksi ryhmää: paljon tietävät ja vähän tietävät. Tällöin monesti ne, jotka kokevat kuuluvansa vähemmän tietäviin hiljenevät. On tärkeää puhua niin, että mahdollisimman monella olisi mahdollisuus ymmärtää (Arikka 2021, 37–39). Jos moniammatillisessa yhteistyössä käytetään vain ammattitermistöä tai puhutaan vain kirjakieltä, voidaan se kokea kylmänä, virallisena sekä vaikeasti lähestyttävä (Pennington 2005, 19).

Rannisto & Tuurnas (2015) nostavat esille myös, että eri ihmiset reagoivat asioihin eri tavalla, mikä tuo haastetta moniammatilliseen yhteistyöhön. Ihmisten kyky tulla toimeen toistensa kanssa on avainasemassa onnistuneen ja antoisan moniammatillisen yhteistyön rakentamisessa. Mikäli verkoston ihmiset eivät tule keskenään toimeen siitä saattaa seurata vetäytymistä omien ammatillisten näkemysten taakse, jolloin verkoston yhteiseen tavoitteeseen pääseminen vaikeutuu. (Rannisto & Tuurnas 2015).

Ovretveit (1995, 207) kuvailee räjähdysherkäksi moniammatillisen tiimin, jossa sen jäsenillä on eri työnantajat ja ristiriitaiset toimintaperiaatteet. Jos tilanteeseen

lisätään päätöksentekoprosessi, niin Ovretveitin mukaan varmasti syntyy konflikteja. Ovretveit (1995, 207) painottaakin, että tällöin on tärkeää luoda ratkaisumekanismeja sekä täsmällisiä menettelytapoja esimerkiksi päätöksentekoon.

3.1.2 Vuorovaikutus neuvottelutilanteessa

Miettinen ja Torkki (2019, 19) määrittelevät neuvottelun prosessiksi, jossa sopimuksen kautta tavoitellaan yhteistä tahtotilaa. Shell (2001, 23) toteaa, että neuvottelu on yksi ihmisen vuorovaikutuksen perusmuoto. Neuvottelussa on kyse vaihdannasta: minä tarvitsen sitä mitä sinulla on, ja sinä hyödyt siitä mitä minulla on eli neuvottelu on sopimista. Neuvottelu tulisi ajatella prosessina, jossa osapuolet auttavat itseään auttamalla toista. Neuvottelun osapuolilla on haluja, joiden takana on tarpeita, ja kaikkien pitää hyötyä neuvottelusta. Mutta se ei tarkoita, että kaikki hyötyvät yhtä paljon. (Miettinen & Torkki 2019, 19–20;97).

Miettinen ja Torkki (2019, 19) korostavatkin, että neuvottelu tulisi ajatella erityis-kykyjen tai hyödykkeiden vaihtokauppana, eikä keskittyä siihen ajatukseen, että neuvottelussa toisen tulisi voittaa ja toisen hävitä. Voitto ja tappioasetelmasta puhumisen taustalla onkin kokemus, että toinen osapuoli ei kohdellut sinua neuvottelussa hyvin (Shell 2001, 12). Neuvotteluvoitto, joka nöyryyttää toista osapuolta luo mainehaittaa sekä vaikuttaa negatiivisesti haluun ja tavoitteeseen pitää yllä pitkäaikaista suhdetta toiseen osapuoleen (Miettinen & Torkki 2019, 89).

Miettisen ja Torkin (2019, 20) mukaan hyvä neuvottelija tekee neuvottelun rakenteesta toiselle osapuolelle houkuttelevan, ja että kaikki neuvottelussa lähtee siitä, että tarpeita halutaan tyydyttää. Hyvä neuvottelija on miettinyt etukäteen, minne haluaa päästä ja miksi. Ennen neuvottelua kannattaa olla mietittynä tavoite, sillä se antaa suuntaa neuvottelulle (Shell 2001, 47–48). Huono neuvottelija sen sijaan lipuu neuvottelun läpi ilman sen suurempaa käsitystä päämäärästä (Miettinen & Torkki 2019, 68). Hyvä neuvottelija osaa käyttää tunneälyä toisen tarpeiden ja halujen tunnistamiseen, ja osaa ohjata toisen osapuolen haluja siten, että ne linkittyvät taustalla oleviin todellisiin tarpeisiin (Miettinen & Torkki 2019, 21; Helle 2018, 50).

Shellin (2001, 13) mukaan etevä neuvottelija kuuntelee tarkkaan, kyselee runsaasti sekä tarkkailee aktiivisesti mitä toinen osapuoli neuvotteluilla hakee sekä pitää kirkkaana mielessä oman neuvottelutavoitteensa. Kuuntelemisen taito on neuvottelussa tärkeä, sillä tieto on neuvottelussa valtaa, ja tietoa saadaan toista osapuolta kuuntelemalla sekä kuuntelemalla toista osapuolta välitietä arvostuksesta (Shell 2001, 37). Neuvottelun aikana on myös tärkeää varmistaa, että toinen osapuoli on ymmärtänyt sinut oikein (Shell 2001, 38; Miettinen & Torkki 2019, 176).

Neuvottelussa tärkeän luottamuksen syntymiseen ja ylläpitoon vaikuttavat ihmisten keskinäiset suhteet sekä vastavuoroisuus. Vastavuoroisuus neuvotteluissa näkyy usein niin, että myönnytyksiä tehdään mieluiten sellaisille, jotka ovat suosittuneet aiemmin kompromisseihin. (Shell 2001, 90–91). Luottamusta syntyy havainnosta, että toisen osapuolen toiminnassa on jatkuvuutta. Neuvottelu voi ajautua pattitilanteeseen, jos luottamus on puutteellista tai puuttuu kokonaan, ja jäljelle jää vaan kinaamisvaihe. Lisäksi luottamus auttaa selviytymään kriisitilanteista. (Miettinen & Torkki 2019, 203;215;246). Hyvä, positiivinen neuvotteluilmapiiri on tärkeä tekijä, että neuvottelut onnistuvat. Ja hyvää ilmapiiriä voi luoda ajattelemalla, että toinen osapuoli on hyvä tyyppi, jonka kanssa yhteistyö on kannattavaa sekä lähteä ajatuksesta, että toisen osapuolen tavoitteet ovat yhtä oikeutettuja kuin sinunkin. (Miettinen & Torkki 2019, 147;156).

Neuvottelussa on virhe olettaa, että toinen osapuoli motivoituu samoista asioista kuin itse tai että toinen osapuoli etsii samaa hyötyä neuvottelusta kuin sinä. Neuvottelun muuttuminen arvovaltakysymykseksi tai liiallinen tunnelataus neuvottelussa lisäävät riskiä tilanteen eskaloitumisesta ristiriitatilanteeksi. Kuitenkin päätöksiä tehdään myös tunteella, ei vain järjellä ja faktoilla. Tehokas neuvottelija osaa ottaa etäisyyttä asiaan ja tutkailla neuvottelua rauhallisesti (Miettinen & Torkki 2019, 21;27;188). Shell (2001, 16) pitää myös tärkeänä, että neuvottelun tuoksinassa ei ylitetä eettisen neuvottelun rajoja ja noudatetaan sovittuja pelisääntöjä. Neuvottelut ajautuvat myös umpikujaan, jos neuvottelija liian hanakasti pitää kiinni omista periaatteistaan. Periaatteellisuus on hyve, mutta omista periaatteista on oltava valmis joustamaan ja niistä on pystyttävä keskustelemaan. (Miettinen & Torkki 2019, 247).

3.1.3 Vuorovaikutus ristiriitatilanteessa

Pennington (2005, 102) mukaan ristiriita syntyy, kun ryhmän jäsen tai jäsenet ajattelevat, että kaikkien tavoitteita ei voida saavuttaa samanaikaisesti, mikä saattaa johtaa siihen, että ryhmän jäsenet ajattelevat, että muut tyrmäävät heidän tavoitteensa tai päämäärän. Ristiriita voi syntyä hyvin moninaisista syistä: asenne-erot, mielipide-erot, resurssien niukkuus tai yhteisistä resursseista kilpailu, valtataistelu, henkilöiden väliset riidat, informaation saatavuus tai statuserot (Pennington 2005,102). Ojala & Uutela (1993, 124) mukaan myös osapuolten erilaiset odotukset, näkemykset tai tarpeet synnyttävät ristiriitatilanteita. Sosiaalinen dilemma voi johtaa ristiriitatilanteeseen, sillä sosiaalisessa dilemmassa yksilö menettelee itsekkäästi saadakseen suurimman hyödyn itselleen, jolloin ryhmän etu tai yhteinen tavoite jää taka-alalle (Pennington 2005,99).

Ristiriitatilanteita on vaikea ratkaista, sillä niihin liittyy aina myös tunteita asiassällön lisäksi (Ojala & Uutela 1993, 124). Helle (2018, 49) painottaa, että riidat muuttuvat konflikteiksi koska prosessissa on tapahtunut jotain huonoa eikä siksi, että asiat olisivat monimutkaisia. Konflikti saattaa ratketa, jos sitä lähdetään purkamaan osapuolten tarpeiden ja huolien kautta. Tunteiden tärkeyttä ei aina ymmärretä, eikä asiat aina ratkea järjellä. (Helle 2018, 50–51).

Ristiriitatilanne voi jäädä polkemaan paikoilleen, jos osapuolilla on negatiivinen ja jopa mustavalkoinen ajattelutapa toisen tarkoitusperistä, motivaatiosta tai asiantuntemuksesta sekä myös itseään toteuttavat hyökkäykset ja vastahyökkäykset ruokkivat ristiriitatilanteen jatkumista (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022). Kangasojan, Kettusen ja Luoman mukaan me vs. ne-asetelmaa saadaan luotua, jos toisesta osapuolesta puhutaan vähättelevästi tai kyseenalaistetaan toisen tarkoitusperiä tai uskottavuutta.

3.2 OSALLISTAVA SUUNNITTELU

Osallistavassa suunnittelussa suunnitteluun otetaan mukaan asiasta kiinnostuneita esim. sidosryhmiä, henkilöitä tai yhteisöjä. Osallistavan suunnittelun kautta suunnitteluun voidaan saada mukaan erilaisia järjestöjä tai käyttäjäryhmiä, joilla voi olla erityistä paikallistuntemusta. Osallistavan suunnittelun tavoitteena voi olla yhteistyön kehittäminen, tiedon kulun parantaminen, tiedon kerääminen tai asenteiden ja mielipiteiden tutkiminen. (Hamberg & Löfström 2009). Kivinen & Taegen (2021, 171) toteavat, että asiantuntija vetoinen suunnittelu tarvitsee rinnalleen myös vuorovaikutukseen perustuvaa osallistavaa suunnittelua.

Käsitteen osallisuus määrittelemisen on hankalaa, sillä sitä käytetään erilaisissa merkityksissä eri tilanteissa. Osallisuus voi olla vain mukana olemista, mutta aito osallistumisen kokemus syntyy osallistumisen, toiminnan ja vaikuttamisen kautta. Osallisuuden kokemus on tunneperäinen ja tilannesidonnainen, mikä tekee siitä myös vahvasti subjektiivisen. Osallisuuden malleja on yleisimmin kuvattu ulottuvuusmallien tai hierarkkisten mallien kautta. (Kivinen & Taegen 2021, 171). Kivinen & Taegen (2021, 171) kritisoivat osallistamisen hierarkkisia malleja siitä, että ne eivät huomioi osallisuutta vuorovaikutteisena prosessina.

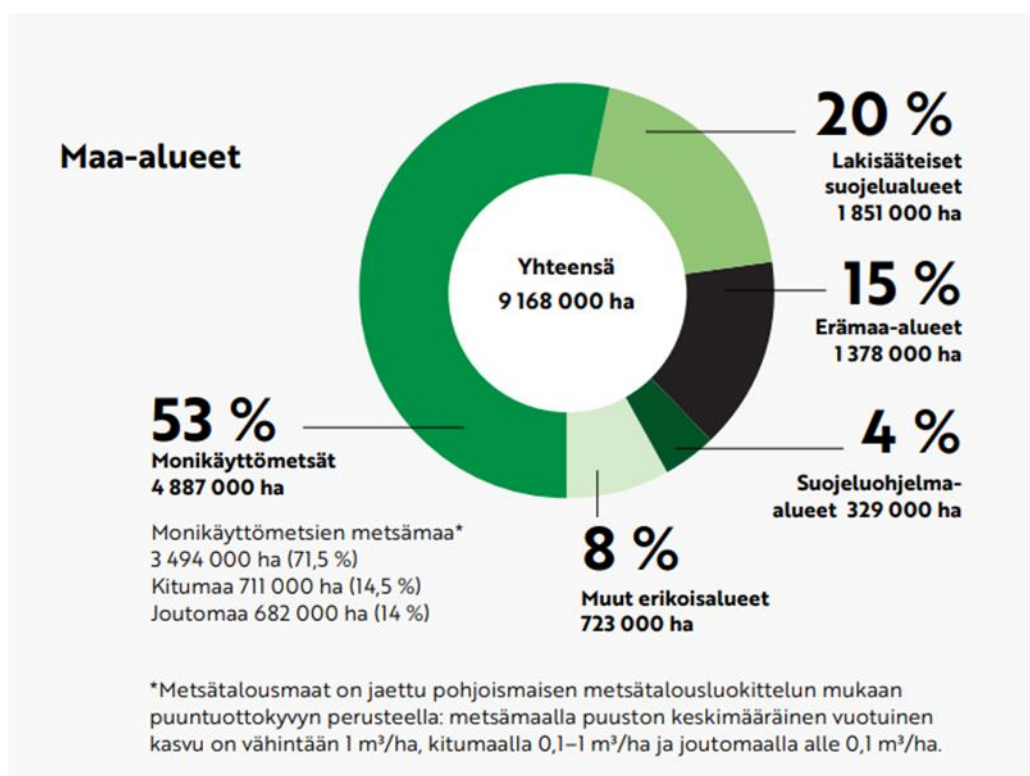
Osallistavassa suunnittelussa on tärkeää, että suunnittelija ottaa myös tietoa vastaan osallisilta eikä vaan anna tietoa yksipuolisesti eteenpäin, ja tällainen kaksisuuntainen tiedonvälitys on avaintekijä, että osallistava suunnittelu onnistuu (Hamberg & Löfström 2009). Hambergin ja Löfströmin (2009) mukaan parhaimmillaan osallistavan suunnittelun kautta eri tahojen näkemykset voivat lähentyä toisiaan ja osallistava suunnittelu voi myös lisätä luottamusta sekä helpottaa tulevien toimenpiteiden toteuttamista. Onnistunut osallistava suunnittelu edistää hyvien päätösten syntymistä ja päätökset myös laajasti hyväksytään (Hamberg & Löfström 2009).

Osallistavan suunnittelun haasteena voidaan kuitenkin pitää sitä, miten suunnitteluun saadaan mukaan ns. hiljaista enemmistöä. Tyytyväiset eivät aina tuo ilmi mielipidettään, kun taas tyytymättömät tuovat oman mielipiteensä kuuluviin äänekkäästi (Hamberg & Löfström 2009). Kuulluksi tulemisen tarpeen täytyminen

osallistavassa suunnittelussa vaatii, että osallistettavien toiveita välittyy suunnittelun kautta toteutukseen asti (Hamberg & Löfström 2009).

4 MONIKÄYTTÖMETSIEN HOIDON JA KÄSITTELYN SUUNNITTELU

Monikäyttömetsä-termillä tarkoitetaan sitä, että valtion metsiä hyödynnetään ja käytetään talouskäytön lisäksi myös monin muin tavoin. Tällaisia metsiä on noin puolet valtion maa-alueista. Monikäyttömetsissä retkeillään, marjastetaan, sienestetään ja metsästetään. Lisäksi niitä hyödynnetään luontomatkailussa, luonnontuotealalla sekä porotaloudessa. Valtion monikäyttömetsiä käyttävät myös Luonnonvarakeskus, puolustusvoimat ja monet oppilaitokset. Metsähallitus Metsätalous Oy:n yksi tärkein tehtävä on yhteensovittaa erilaisia odotuksia ja käyttötarkoituksia mitä valtion metsiä kohtaan on. (Metsähallitus n.d.a; 2024c).

KUVIO 1. Valtion monikäyttömetsien määrä. (Metsähallitus 2024).

Metsähallitus Metsätalous Oy hallinnoi 2,76 miljoonaa hehtaaria maata, jonka lisäksi 0,44 miljoonaa hehtaaria on rajoitetussa käytössä. Monikäyttömetsät kasvavat VMI² 12 mukaan 13,34 miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja monikäyttömetsien hiilinielu on VMI12 tietojen mukaan 128 milj.t.C. (Metsähallitus n.d.a). Maa-

² VMI = Valtakunnan metsien inventointi. Luonnonvarakeskuksen tuottamaa tietoa Suomen metsävaroista.

alueista monikäyttömetsiä on 53 %, joista 71,5 % on metsämaata, kitumaata on 14,5 % ja joutomaata jää jäljelle 14 %. Lakisääteisiä suojelualueita on 20 %, erämaa-alueita taas 15 % ja loput 4 % on suojeluohjelma-alueita. Vuotuinen hakkuumäärä oli vuonna 2023 6,29 miljoonaa kuutiota. Luonnonhoito- ja ennallistamistöitä monikäyttömetsissä tehtiin 2591 hehtaarilla vuonna 2023. (Metsähallituksen vuosi- ja vastuullisuusraportti 2023).

Hakkuumäärä vuonna 2023 koostui suurimmaksi osaksi harvennushakkuista (72,1 %) kuten kuviosta 2 nähdään. Peitteisiä uudistushakkuita koko uudistushakkuumäärästä vuonna 2023 oli 37,2 %.

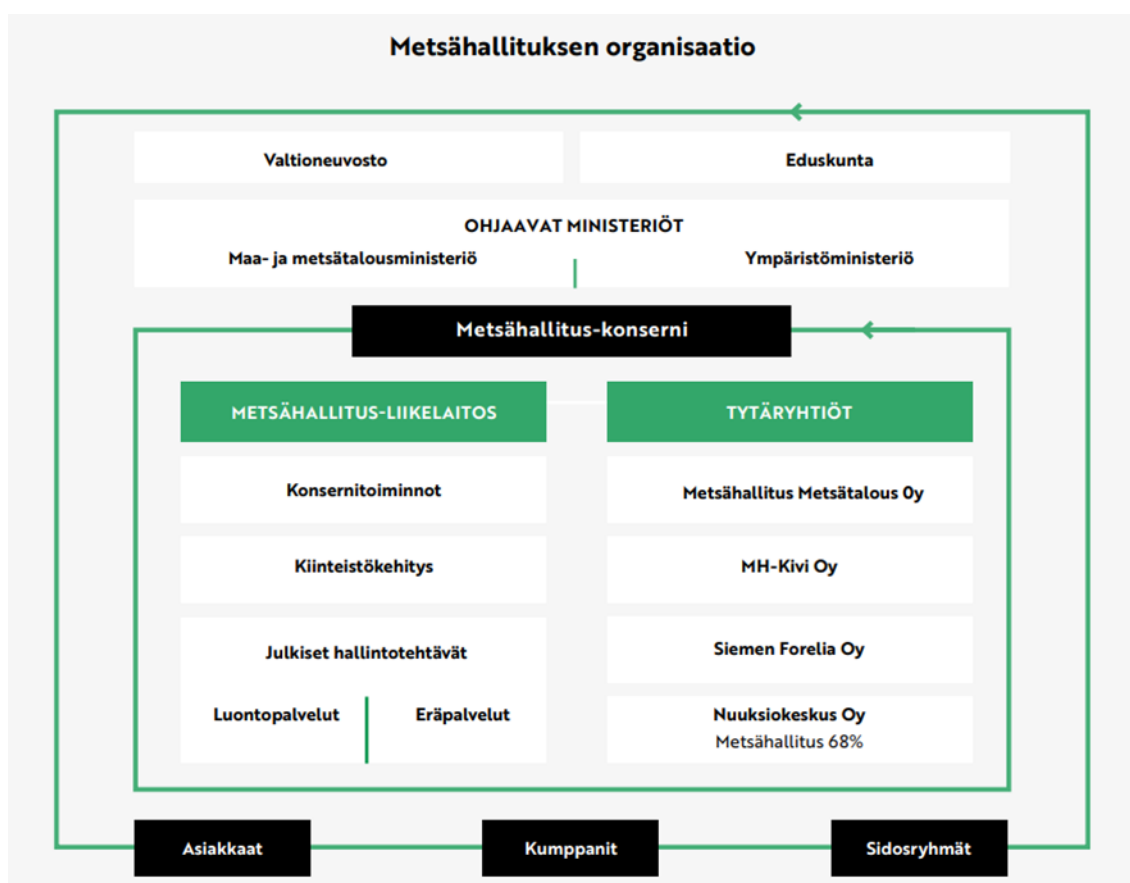

KUVIO 2. Eri hakkuutapojen jakauma vuonna 2023 valtion monikäyttömetsissä.

4.1 Metsähallitus Metsätalous Oy

Metsähallitus Metsätalous Oy on Metsähallituksen omistama tytäryhtiö ja se perustettiin vuonna 2016. Metsähallitus on valtion liikelaitoskonserni ja sen tehtävä on kestävästi ja vastuullisesti hoitaa, käyttää sekä suojella valtion maa- ja vesialueita (Laki Metsähallituksesta 234/2016 2 §).

Metsähallitus Metsätalous Oy:n tehtävänä on hoitaa sekä käyttää liiketoiminnan käytössä olevia metsiä. Se korjaa puuta vuosittain valtion metsistä noin kuusi miljoonaa kuutiota. Yhtiön liikevaihto vuonna 2023 oli 393 miljoonaa euroa, ja maata liiketoiminnan piirissä on 2,76 miljoonaa hehtaaria. Henkilöstöä vuonna 2023 oli 369. Metsähallitus Metsätalous Oy tulouttaa valtiolle tuotot, joita se saa liiketoiminnastaan. (Metsähallitus n.d.a). Kuvassa yksi on Metsähallituksen organisaatiorakenne.

KUVA 1. Metsähallituksen organisaatiokaavio (Metsähallituksen vuosi- ja vastuullisuusraportti 2023)

Laissa Metsähallituksesta säädetään Metsähallituksen tehtävistä. Lain mukaan Metsähallituksen tehtävänä on kestävästi käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevia valtion maa- ja vesiomaisuutta. Laki sanoo, että Metsähallituksen tulee toimia tuloksellisesti. Metsähallitus toimii maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön ohjauksessa. Laissa on säädetty millaista liiketoimintaa Metsähallitus saa harjoittaa. Laissa säädetään myös Metsähallituksen julkisista

hallintotehtävistä. Laissa kerrotaan, että Metsähallitus toimii liiketaloudellisin periaatteiden sekä eduskunnan sille hyväksymien ja muiden tavoitteiden mukaisesti. (Laki Metsähallituksesta 234/2016 pykälät 1–2).

Metsähallituksen toimialana on lain mukaan sen hallintaan osoitettujen valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytä- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi. Metsähallitus saa:

1. harjoittaa metsätaloutta ja toimittaa puutavaraa asiakkaille;
2. harjoittaa maa-ainesliiketoimintaa
3. harjoittaa maa- ja vesialueita koskevaa vuokraus- ja myyntitoimintaa; ja
4. harjoittaa maa- ja vesialueita koskevaa hanke- kehitystoimintaa

Lisäksi se saa harjoittaa siemen- ja taimituotantoa sekä muuta sen toimialaan kuuluvaa maa- ja vesiomaisuuden taloudellista hyödyntämistä. (Laki Metsähallituksesta 234/2016 3 §).

Laissa luetellaan yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet, jotka koskevat Metsähallitusta. Metsähallituksen tulee ottaa riittävästi huomioon biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja sen tarkoituksenmukainen lisääminen sekä tulee huomioida metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetetut muut tavoitteet. Lisäksi Metsähallituksen on otettava huomioon luonnon virkistyskäyttö sekä työllisyyden edistäminen. Lapissa saamelaisien kotiseutualueella toiminta on sovittava yhteen siten, että saamelaisen kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä toimittava niin, että poronhoitolaissa tarkoitettulla poronhoitoalueella täyttyy poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet. Poikkeusoloissa Metsähallitus varautuu noudattamaan maa- ja metsätalousministeriön ja puolustuskiinteistöjen ja niiden tilapalvelujen osalta puolustusministeriön turvallisuusmääräyksiä. Metsähallitus antaa asiantuntija-apua pelastusviranomaisille liittyen metsäpalojen torjuntaan sekä varautuu omatoimisesti metsäpalojen torjuntaan ja ehkäisyyn hallinnassaan olevilla valtion mailla yhteistyössä pelastusviranomaisen kanssa. Metsähallituksen toiminnassa otetaan huomioon myös tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeet. (Laki Metsähallituksesta 234/2016 pykälät 4–7).

Lain 8 §:ssä kerrotaan eduskunnan ja valtioneuvoston ohjaustoimivallasta. Laissa kerrotaan, että valtion talousarvion yhteydessä eduskunta hyväksyy Metsähallituksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä valtioneuvosto voi tarvittaessa antaa yleisiä määräyksiä Metsähallituksen toiminnasta ja taloudesta. Lisäksi eduskunta hyväksyy Metsähallituksen peruspääoman korotuksen ja alennuksen sekä päättää määrärahan ottamisesta talousarvioon myönnettäväksi Metsähallituksen pääoman korottamiseen. Eduskunta antaa suostumuksen, jos Metsähallitus tarvitsee lainaa liiketoimintansa rahoittamiseksi. Eduskunta hyväksyy liiketoiminnan osalta tilikauden investointien enimmäismäärän sekä valtuutuksen tehdä sellaisia investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja tätä myöhemmille tilikausille. Maa- ja metsätalousministeriö tulosohjaa Metsähallitusta ja ympäristöministeriö tulosohjaa Metsähallitusta julkisten hallintotehtävien osalta. Metsähallitukselle annetaan tulostavoite ja tuloutustavoite. (Laki Metsähallituksesta 234/2016 pykälät 8–9).

Laissa valtion metsätalousosakeyhtiöstä säädetään osakeyhtiön toimiala, sekä sanotaan, että yhtiön tulee noudattaa lakia Metsähallituksesta toiminnassaan. Osakeyhtiötä ja yhtiöjärjestystä ei saa muuttaa ilman maa- ja metsätalousministeriön hyväksyntää. Osakeyhtiö on kokonaan valtion omistama ja Metsähallituksen hallinnoima. (Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä 235/2016).

4.2 Monikäyttömetsien hoidon ja käsittelyn suunnittelu

Monikäyttömetsien hoidon ja käsittelyn suunnittelua ohjaa eri lait, sertifiointi, omistajaohjaus sekä Metsähallitus Metsätalous Oy:n omat ohjeet. Tässä luvussa käydään läpi nämä monikäyttömetsien hoidon ja käsittelyn suunnitteluun vaikuttavat erilaiset tekijät.

Metsätaloustoimia tehdään monen erilaisen vesistön läheisyydessä, jolloin vesilain noudattaminen astuu mukaan. Vesilailla pyritään estämään vesistön pilaantumista (Vesilaki 27.5.2011/587).

Lain metsätuhojen torjunnasta tarkoituksena on metsien hyvän terveydentilan ylläpitäminen ja metsätuhojen torjuminen. Lakia sovelletaan metsässä ilmeneviin metsätuhoihin, terminaali- ja tehdasvarastoihin sekä alueen sijainnista riippumatta puutavaran hakkuupaikkoihin ja välivastoihin. Erityisesti lain 6 §velvoittaa metsänomistajan poistamaan taimikkovaiheen yli kasvaneesta metsiköstä vahingoittuneita puita, jos tietyt raja-arvot toteutuvat. (Laki metsätuhojen torjunnasta 1087/2013).

Maankäytön suunnittelujärjestelmän muodostavat kaavoitus, lupajärjestelmä ja rakennusjärjestys. Kaavoitusjärjestelmässä yleispiirteisempi kaava antaa puitteet yksityiskohtaisemmalle kaavalle. (Soini 2009, 12–14). Kaavoitusprosessi alkaa valtakunnallisista alueiden käyttötavoitteista, jotka valtioneuvosto hyväksyy. Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet ohjaavat maakuntakaavaa, jonka laatii ja hyväksyy maakunnan liitto. Maakuntakaava taas ohjaa kunnan laatimia ja hyväksymiä yleiskaavaa, osayleiskaavaa sekä asemakaavaa. (Jääskeläinen & Syrjänen 2014, 95). Kaavoituksen avulla sovitetaan eri intressit yhteen sekä tehdään alueen kehittäminen ja rakentaminen mahdolliseksi (Anttonen ym. 2008, 34). Lisäksi kaavoituksella tuodaan ilmi eri alueiden erilaiset käyttötarkoitukset (Jääskeläinen & Syrjänen 2014, 97).

Viimeisin maankäyttö- ja rakennuslaki astui vuonna 2000, ja se vaikuttaa niin maa- kuin vesialueillakin (Jääskeläinen & Syrjänen 2014, 95). Maisematyöluvasta on säädetty nykyisessä maankäyttö- ja rakennuslain pykälässä 128, jossa todetaan, että maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta niihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman lupaa asemakaava-alueella, ranta-asemakaava-alueella, yleiskaava-alueella jos yleiskaavassa niin määrätään tai alueella, jolla on voimassa 53 §:ssä tarkoitettu rakennuskielto asemakaavan laatimiseksi tai jolle yleiskaavan laatimista tai muuttamista varten on niin määrätty. Maisematyölupaa ei tarvitse hakea yleiskaava-alueella, joka on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Maisematyölupa haetaan kunnalta. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132 130 §).

4.2.2 PEFC-sertifiointi

Valtion monikäyttömetsät kuuluvat PEFC-sertifiointiin piiriin. PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification) on metsäsertifiointijärjestelmä, jonka tavoitteena on edistää sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä metsätaloutta. Se on kansainvälinen järjestelmä, ja se on myös maailman laajin metsäsertifiointijärjestelmä. Se perustettiin vuonna 1999, jolloin se saapui myös Suomeen. Suomessa yli 90 % metsistä on PEFC-sertifioitu. (PEFC 2024).

PEFC tarkoittaa kestävällä metsätaloudella sitä, että metsiä hoidetaan ja käytetään niin, että se tukee metsien biologista monimuotoisuutta, tuottavuutta, uudistamiskykyä sekä elinvoimaisuutta. Lisäksi se edistää ekologiaa, sosiaalisia ja taloudellisia toimia niin paikallisesti kuin kansainvälisesti. Standardeissa annetaan ohjeita esim. erilaisten suojakaistojen leveyksiin, säästöpuiden määrään ja järeyteen, tekopötkkelöiden tekemiseen ja sekapuustoisuuteen pyrkimiseen. Lisäksi sertifiointilla pyritään mm. torjumaan harmaata taloutta ja se vaatii, että sopimukset tehdään aina kirjallisesti (PEFC 2024; 2024 b).

Sertifiointissa vaatimukset valmistellaan kansallisesti Suomessa ja standardit tarkistetaan viiden vuoden välein. Standardityöhön kutsutaan mukaan metsän kestävästä hoidosta ja käytöstä kiinnostuneita tahoja, ja eri tahot sitten muodostavat standardiryhmän. Viimeksi standardit tarkistettiin standardiryhmässä vuosina 2019–2021, ja silloin ryhmä koostui 65 eri tahosta. Mukana olleita tahoja oli esim. Itä-Suomen yliopisto, Helsingin yliopisto, Kirkkohallitus, Luonnonvarakeskus, Viherympäristöliitto ry, Metsähallitus, Finsilva Oy, Teollisuusliitto ry, Tornator Oy ja Suomen suunnistusliitto. Kolme tahoja jättäytyi pois prosessista ja ne olivat Saamelaiskäräjät, Paliskuntain yhdistys ja ELY-keskusten ympäristöimiala. Standardiryhmä tekee luonnosversion, joka laitetaan sitten julkisesti kommentoitavaksi. Julkisen kommentoinnin aikana standardityöryhmän ulkopuoliset tahot antavat palautetta sisällöstä ja viime standardityössä ulkopuolisilta tuli yli 900 kommenttia. Standardiryhmä tekemä PEFC-vaatimusten lopullinen versio käännetään, ja sitten se lähetetään kansainväliseen arviointi- ja hyväksymisprosessiin, ja kansainvälisesti hyväksytty uusi standardi otetaan käyttöön vuoden siirtymäajan puitteissa. (PEFC 2024a).

4.2.3 Metsähallitus Metsätalous Oy:n omat ohjeet

Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset sekä Metsähallituksen strategia antaa raamit Metsähallituksen toiminnalle ja tavoitteille. Metsähallituksen omia ohjeita ovat luonnonvarasuunnitelma, ympäristöopas, metsänhoito-ohje ja ympäristökäsikirja.

Metsähallitus sai uudet omistajapoliittiset linjaukset lokakuussa 2024, ja uudet omistajapoliittiset linjaukset ovat voimassa vuoden 2027 loppuun asti eli ne annetaan aina kullekin hallituskaudelle ohjaavien ministeriöiden, maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö, toimesta. Metsähallitus käyttää, hoitaa ja suojelee valtion maa- ja vesialueita kestävästi, ja tätä turvataan sidosryhmien laajalla osallistamisella sekä sovittaen erilaisia tarpeita ja tavoitteita yhteen. Monimuotoisuus, ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja sen hillintä sekä monikäyttömetsien hiilensidonnin ja hiilivaraston kasvattaminen ovat tärkeitä teemoja omistajapoliittisissa linjauksissa, mutta siellä painotetaan myös Metsähallituksen toiminnasta saatavaa taloudellista hyötyä valtiolle sekä uusiutuvan energian tuotannon mahdollistamista. Uutena asiana omistajapoliittisissa linjauksissa tulee Metsähallitus Metsätalous Oy:lle tavoite kunnostaa virtavesiä ja pienvesiä suunnitelmallisesti, ja tavoitteen mukaan näitä tulee olla kunnostettu vuoden 2030 loppuun mennessä 200 km. Tuloutustavoitetta nostetaan, ja omistajapolitiikka kauden alussa tuloutustavoite on n. 125 miljoonaa euroa, ja omistajapoliittisen kauden lopussa tuloutustavoite on n. 140 miljoonaa euroa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2024).

Metsähallituksen strategia päivitettiin syksyllä 2024, ja julkaistiin lokakuussa 2024. Omistajapoliittiset linjaukset sekä toimintaympäristön muutokset kuten, että maailma on muuttunut epävakaisemmaksi sekä Suomen talouden tilanne on heikentynyt, vaikuttivat uuteen strategiaan. Strategialla halutaan edistää vihreää kasvua, Suomen hiilineutraaliustavoitetta, luonnon monimuotoisuutta sekä turvallisuutta, että hyvinvointia. Strategiassa on neljä yhteiskunnallista tavoitetta, jotka ovat vihreä kasvu, hiilineutraali Suomi, hyvinvoiva luonto ja maailman onnellisimmat ihmiset. (Metsähallitus 2024a).

Neljän yhteiskunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi on luotu kuusi strategista pääteemaa:

1. vihreä kasvu
2. ilmasto ja luonnon monimuotoisuus
3. hyvinvointi ja turvallisuus
4. asiakaslähtöisyys, vastuullisuus ja yhteistyö
5. kyvykäs ja yhdenvertainen henkilöstö
6. tuottavuus ja vaikuttavuus

Niihin sisältyy tarkempia tavoitteita sekä mittarit, joilla seurataan niiden toteutumista. (Metsähallitus 2024a).

Metsähallitus on laatinut valtion mailla ja vesillä toimintaa ohjaavia luonnonvarasuunnitelmia yhteistyössä sidosryhmien sekä kumppanien kanssa vuodesta 1997 alkaen. Luonnonvarasuunnitelmalla halutaan varmistaa Metsähallituksen toiminnan taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Luonnonvarasuunnitelmaan vaikuttaa omistajapolitiikka sekä Metsähallituksen strategia. Luonnonvarasuunnitelmassa yhteensovitetään eri käyttömuotoja ja niiden tarpeita sekä linjataan maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin käyttöä. (Metsähallitus n.d.c).

Luonnonvarasuunnitelman toteutumista tarkastellaan Metsähallituksen vaikuttavuutta kuvaavan mittariston kautta. Vuonna 2022 suunnittelujärjestelmä uudistettiin. Nykyään luonnonvarasuunnitelma on voimassa viisi vuotta, jonka ajan se ohjaa toimintaa valtion maa- ja vesialueilla. Luonnonvarasuunnitelma tehdään jokaiselle alueelle erikseen ja nämä alueet ovat Etelä-Suomi, Kainuu sekä Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa, Lappi, merialue sekä Saamelaiden kotiseutualue. (Metsähallitus n.d.c)

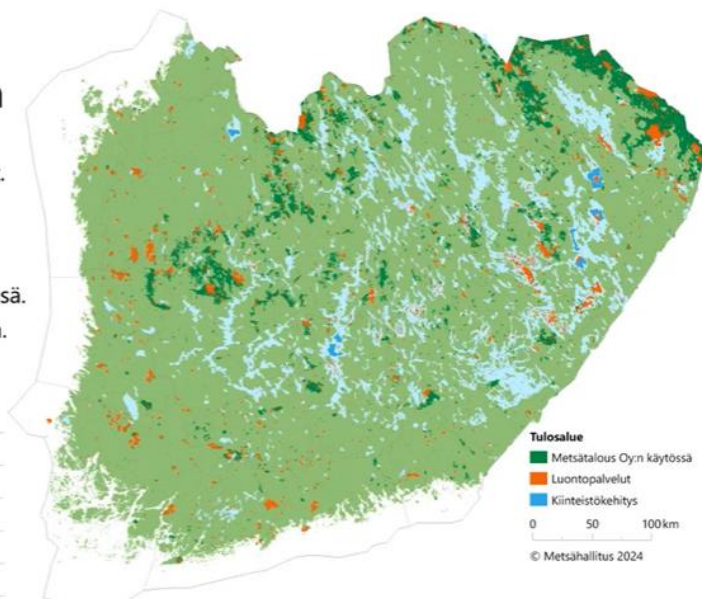
Etelä-Suomen uutta luonnonvarasuunnitelmaa on aloitettu tekemään tätä opinnäytetyötä kirjottaessa lokakuussa 2024. Syksyllä 2024 aloitetaan yhteistyö sidosryhmien ja kumppanien kanssa. Uutta luonnonvarasuunnitelmaa tehdään projektityönä, ja sille on nimetty projektiryhmä sekä ohjausryhmä. Etelä-Suomessa valtion maita on 1,2 miljoonaa hehtaaria, ja maa- ja vesialueet sijaitsevat kaikkiaan 14 eri maakunnan alueella. Alla olevassa kuvassa kaksi nähdään, että

valtion maa- ja vesialue omistus on hajautunut pieniin ja pirstaleisiin kiinteistöihin Etelä-Suomessa. (Metsähallitus 2024b).

Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma

- Suunnittelualue kattaa valtion maat ja vedet. Etelä-Suomen maakuntien alueella.
- Ei sisällä merialuetta.
- Mukana saaristossa sijaitsevat maa-alueet, jotka Metsähallitus Metsätalous Oy:n käytössä.
- Suunnittelualueen pinta-ala noin 1,2 milj. ha.

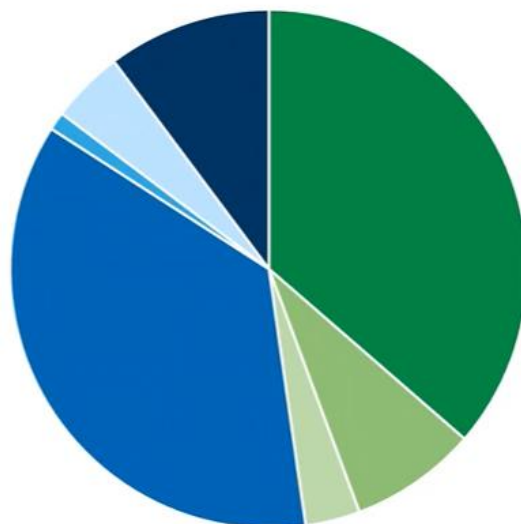
Suunnittelualueen pinta-ala (ha)

KUVA 2. Etelä-Suomen alue. (Metsähallituksen sisäinen intranet).

Suunnittelualueen maa- ja vesipinta-alat, ha

- Normaali monikäyttömetsä, metsämaa 514 300 ha
- Rajoitettu käyttö, metsämaa 78 900 ha
- Käytön ulkopuolella, metsämaa 39 400 ha
- Suojelualueet 374 800 ha
- Virkistyskäytön ja matkailun alueet 15 000 ha
- Muut alueet 42 200 ha
- Vesialueet (ei sis. Merialuetta) 109 000 ha

KUVIO 3. Etelä-Suomen suunnittelualueen erilaiset maankäyttömuodot hehtaareittain. (Metsähallituksen sisäinen intranet)

Metsänhoito-ohje ohjaa valtion monikäyttömetsien käsittelyä, ja sitä päivitetään tarpeen mukaan. Metsänhoito-ohjeeseen on koottu ohjeet, miten esim. metsänkäsittelyitä tai maanmuokkauksia suunnitellaan monikäyttömetsiin. Metsänhoito-ohjeen liitteistä löytyy mm. harvennusmallit, ravinteiden puutosrajat sekä uudistamisläpimitat –ja iät. Metsänhoito-ohjeen teossa on huomioitu erilaiset käyttöpaineet, joita valtion monikäyttömetsiin kohdistuu sekä ilmastotavoitteet. Metsänhoito-ohje löytyy julkisena asiakirjana Metsähallituksen internetsivuilta. Viimeisin metsänhoito-ohje on hyväksytty Metsähallitus Metsätalous Oy:n johtoryhmässä 16.6.2014, ja viimeisin päivitys on tehty 30.11.2023. (Metsähallituksen Metsänhoito-ohje 2023).

Ympäristöpäs täydentää ja tarkentaa metsänhoito-ohjetta. (Metsähallitus n.d.d.) Ympäristöpäs on ilmestynyt ensimmäisen kerran 1993, kun luonnonvara- ja alueekologinen suunnittelu alkoi 1990-luvulla (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022). Sitä on päivitetty vuodesta 2022 lähtien vuosittain. Ympäristöoppaan muutosloikista löytyy mitä muutoksia siihen on tehty. Luonnonvarakeskuksen, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen tai oppilaitosten käytössä olevilla alueilla se on käytössä soveltuvien osien näiden alueiden erikoisluonteen vuoksi. Ympäristöoppaaseen on koottu kattavasti kaikki luonnon monimuotoisuuden huomioimiseen liittyvät ohjeet sekä siellä on työlajikohtaisia ohjeita esim. puunkorjuuseen ja metsänhoitoon. (Eskola, T. ym. 2024). Ympäristöopas löytyy julkisena asiakirjana Metsähallituksen internetsivuilta.

Metsähallitus käyttää kansainvälistä ISO 14001- standardiin perustuvaa sertifioitua ympäristöjärjestelmää. Ympäristöjärjestelmä mahdollistaa ympäristöasioiden kehittämisen ja johtamisen suunnitelmallisesti sekä yhtenäisesti. Ympäristöjärjestelmä on osa keinovalikoimaa millä Metsähallitus vastaa asiakkaiden ja sidosryhmien odotuksiin vastuullisesta toiminnasta. Ympäristöjärjestelmän kautta Metsähallitus tunnistaa toimintansa merkittävät ympäristönäkökohdat sekä niiden ympäristövaikutukset. Ympäristökäsikirjaan on koottu tiedot Metsähallituksen ympäristöjärjestelmästä ja sieltä löytyvät ohjeet ja dokumentit, jotka koskevat ympäristöä. (Metsähallituksen sisäinen intranet 2024).

Ympäristöjärjestelmä vaatii, että Metsähallitus on tunnistanut ympäristöjärjestelmän kannalta tärkeimmät sidosryhmät. Lisäksi Metsähallituksen on ymmärrettävä näiden eri sidosryhmien olennaiset tarpeet ja odotukset. On myös tarkasteltava tarpeita ja odotuksia, jotka tulevat laeista, määräyksistä tai Metsähallituksen tekemistä vapaaehtoisista sitoumuksista. Metsähallituksen tavoitteena on parantaa sidosryhmä- ja asiakaskokemusta, ja siksi Metsähallitus mittaa tätä kokemusta vuosittain. (Metsähallituksen sisäinen intranet 2024).

Metsähallitus asettaa itselleen ympäristötavoitteet, jotka tulevat strategiasta ja vastuullisuusohjelmasta. Metsähallituksen ympäristöryhmä ehdottaa ympäristötavoitteita, jotka sitten Metsätalouden johtoryhmä hyväksyy. Ympäristöryhmään kuuluu jäseniä jokaisesta vastuualueesta sekä konsernista, ja se kokoontuu kerran kuukaudessa. Ympäristötavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Ja niistä raportoi Metsähallituksen ympäristöryhmä johtoryhmälle. Lisäksi ympäristöjärjestelmästä raportoidaan vuosittain ulospäin. Toimintaa auditoidaan niin sisäisesti kuin ulkoisesti. Ylin johto varmistaa ympäristöjärjestelmän soveltuvuuden, tarkoituksenmukaisuuden ja vaikuttavuuden suunnitelluin väliajoin. (Metsähallituksen sisäinen intranet 2024).

4.3 Vuorovaikutusprosessin synty

Metsähallitus on tehnyt aiemminkin yhteistyötä ympäristöjärjestöjen kanssa. Esim. 1990-luvulla on tehty yhteisiä ympäristöasioiden kehittämishankkeita, ja Lapissa on ollut useampia erillisiä ja erilaisia prosesseja Metsähallituksen ja ympäristöjärjestöjen tai paliskuntien välillä. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 6).

Esimerkiksi Pohjois-Suomessa oli metsäkiistoja 2000-luvun alussa koskien vanhojen metsien suojelua, kun vuonna 1996 valtioneuvosto päätti suojella Pohjois-Suomen vanhat metsät. Osa kohteista suojeltiin lakisääteisesti, mutta pienialaisten kohteiden luontoarvot päätettiin turvata Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun kautta. Jälkimmäisiin kohteisiin kohdistuneiden hakkuiden seurauksena alkaneet metsäkiistat saivat kansainvälistäkin huomioita. Näiden kiistojen takia Pohjois-Suomessa oli Metsähallituksen sekä Suomen luonnonsuojeluliiton

ja WWF:n välinen dialogiprosessi vuosina 2003–2005. Dialogiprosessilla oli hyväksyntä maa- ja metsätalousministeriöltä, ympäristöministeriöltä ja kansalliselta metsäneuvostolta. Dialogiprosessin aikana osapuolet kokoontuivat 74 kertaa ja 5 kertaa oli sidosryhmätapaamisia. Dialogiprosessin kautta käsiteltiin noin 360 000 hehtaaria. Dialogiprosessin ajan Metsähallitus ei edennyt hakkuusuunnitelmien kanssa. Dialogiprosessin seurauksena Metsähallitus suojeli 100 000 hehtaaria metsää ja soita. Vuonna 2006 Metsähallitus ja WWF sopivat vanhojen metsien suojelupäätöksen täydentämisestä, ja lopullisen dialogiratkaisuuun sisältyvien kohteiden kokonaispinta-ala oli 121 000 hehtaaria. (Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 2007).

2010-luvulla ympäristöjärjestöillä oli tapana seurata metsänkäyttöilmoituksia, ja jos metsänkäyttöilmoitus osui ympäristöjärjestöjen mielestä sellaiseen metsikköön, että sen käsittely vaarantaisi luontoarvoja, niin ympäristöjärjestöt pyrkivät vaikuttamaan asiaan joko suorilla yhteydenotoilla Metsähallitus Metsätalous Oy:hyn, tuomalla asian julkisuuteen, yrittivät pysäyttää hakkuut tekemällä esim. uhanalaislaji selvityksiä, ottamalla yhteyttä ympäristöviranomaiseen tai oikeusprosessin kautta. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 6).

Tässä opinnäytetyössä käsiteltävä vuorovaikutusprosessi aloitettiin, jotta välttyttäisiin metsäkiistoilta³, kun hakkuusuunnitelmista keskusteltaisiinkin etukäteen yhdessä kahden ympäristöjärjestön, Greenpeacen ja Suomen luonnonsuojeluliiton, kanssa. Lisäksi uutisointi metsäkiistoista vaikutti negatiivisesti Metsähallituksen julkisuuskuvaan vastuullisena toimijana. Myös puunostajat kokivat, että metsäkiistat ympäristöjärjestöjen kanssa vaikuttivat negatiivisesti Metsähallituksen uskottavuuteen vastuullisena toimijana. Metsähallituksen sisällä koettiin, että kiistat kuormittivat työntekijöitä sekä että arvostelun kohteena oleminen vaikutti työntekijöiden hyvinvointiin. Myös Metsähallituksen sisäinen vastuullisuustyö ja strategian uudistaminen sekä laajempi yhteiskunnallinen muutos vaikuttivat vuorovaikutusprosessin syntyyn. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 5;6;13).

---

³ Kiistakohde kuvaillaan Kangasojan, Kettusen ja Luoman (2022, 5) raportissa sellaisena kohteena, jossa ympäristöjärjestöt ja Metsähallitus Metsätalous Oy ovat eri mieltä kohteen luontoarvoista, ja siitä miten kiistakohteena olevaa metsikköä tulisi käsitellä.

4.3.1 Prosessin suunnittelu

Kesäkuussa 2018 Metsähallituksen silloinen Lapin aluejohtaja Kirsi-Marja Korhonen ja Greenpeacen silloinen maajohtaja Sini Harkki kävivät keskustelua aiheesta, ja sitä keskustelua voidaan pitää konkreettisenä lähtölaukauksena opinäytetyössä käsiteltävälle vuorovaikutusprosessille (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 7). Mutta nykyisen kaltainen vuorovaikutusprosessi ympäristöjärjestöjen kanssa sai virallisesti alkunsa elokuussa 2018, kun Metsähallitus, Greenpeace ja Suomen luonnonsuojeluliitto tilasivat Akordi Oy:ltä konfliktikartoituksen Kainuun pitkään kestäneiden metsäkiistojen vuoksi. Akordi Oy on yritys, joka on keskittynyt auttamaan konflikteissa, jotka koskevat luonnonarvoja tai ympäristöä (Akordi Oy, n.d.).

Konfliktikartoitusta tehtäessä haastateltiin 46 henkilöä loka-marraskuussa vuonna 2018. Kartoituksesta kävi ilmi, että keskusteluyhteys olisi avattava paikallisella sekä valtakunnallisella tasolla Metsähallitus Metsätalous Oy:n ja ympäristöjärjestöjen välillä. Kartoitusprosessin raportissa todettiin, että osapuolet hyötyisivät suunnittelu- ja vuorovaikutusprosessien kehittamisestä sekä osapuolten välisen sidosryhmäyhteistyön sekä vuorovaikutuksen laadun parantamisesta. Prosessin alkuvaiheessa myös tunnistettiin, että hallitusohjelma sekä omistajapolitiittiset linjaukset vaikuttavat prosessissa olevaan pelivaraan (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 13;16).

Vuorovaikutusprosessin alkuvaiheissa Akordi Oy oli mukana kahden henkilön voimin, ja alussa koottiin ryhmä työskentelemään aiheen parissa. Tähän ryhmään kuului 12 henkilöä: Metsähallitus Metsätalous Oy:n johdon oleelliset henkilöt (toimitusjohtaja, suunnittelujohtaja, kestävän kehityksen päällikkö) lisäksi ryhmään kuului Kainuun ja Lapin aluejohtajat, Kainuun alue-ekologisen suunnittelun vastuhenkilö ja yksi Kainuun aluepäällikkö, Suomen luonnonsuojeluliiton ja Greenpeacen valtakunnalliset johtajat sekä metsäasiantuntijat. Ryhmä kokoontui vuosien 2019–2021 aikana 14 kertaa.

Ryhmän työskentely aloitettiin tutustumalla toisiin ja alettiin rakentamaan luottamusta, yhteisiä työskentelytapoja sekä yhteisiä pelisääntöjä (yhteiset pelisäännöt

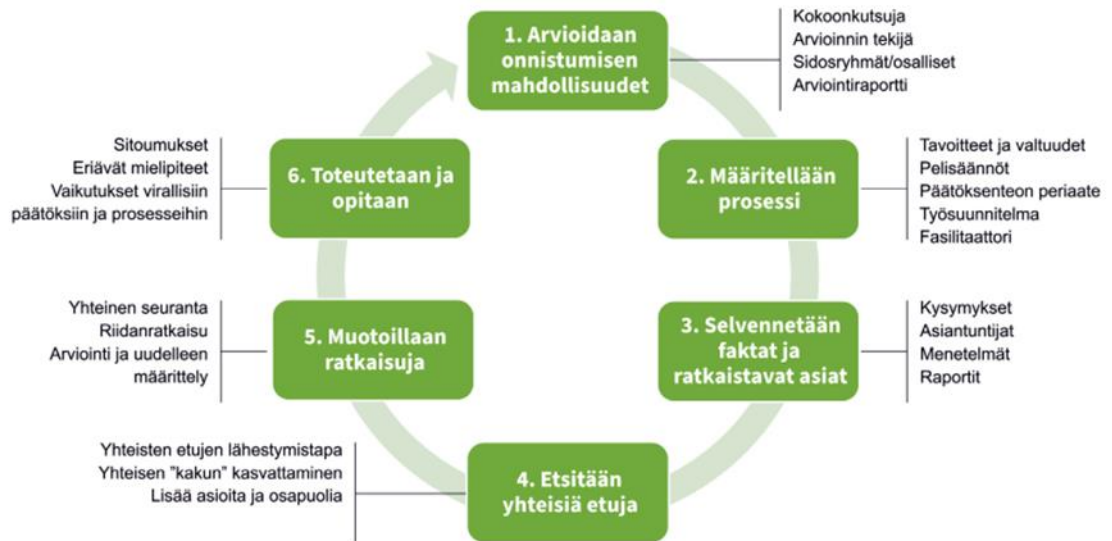
ovat kuvassa kolme). Ryhmä asetti työlleen tavoitteet sekä he tekivät työsuunnitelman prosessin etenemiselle. Ryhmä päätti myös, että yhteisymmärryksellä tarkoitetaan sitä, että saavutettu ratkaisu on sellainen, että kaikki voivat seistä sen takana sekä, että kaikki voivat elää ratkaisun kanssa, mutta myös tähdennettiin, että kaikkien on koettava tullessa kuulluksi ja ymmärretyksi sekä että koetaan, että on tehty kaikki mahdollinen eri näkemysten huomioimiseksi ratkaisussa. Säännöllisin väliajoin ryhmä keskusteli myös fasilitaattorin ohjauksessa yhteistyön sujuvuudesta, vuorovaikutuksen laadusta, prosessin muutoksista sekä vaihtoivat ajatuksia tavoitteista ja siitä, että miten tavoitteet saavutetaan. Prosessi kulki nimellä Kainuun prosessi. (Kangasoja, Kettunen, Luoma 2022, 5;16;20).

Työskentelyn pelisäännöt	
PROSESSI	<ul style="list-style-type: none"> • Työskentelemme yhteisten tavoitteiden eteen ja sitoudumme etsimään ratkaisuja, jotka edistävät tavoitteiden saavuttamista. • Pyrimme aidosti ymmärtämään ja oppimaan uutta toistemme näkemyksistä ja toiminnasta. • Pyrimme yhteisymmärryksen ja rakentavaan keskusteluun. • Pidämme kukin osaltamme huolta siitä, että perehdymme prosessin etenemisen kannalta tärkeisiin asioihin ja rakennamme näin yhteistä ymmärrystä. • Olemme kärsivällisiä ja toimimme yhteisesti sovitulla tavalla. • Kunnioitamme sovittuja aikatauluja ja pyrimme parhaamme mukaan priorisoimaan työryhmän tapaamisiin osallistumisen. Ilmoitamme ennalta mahdollisista viivästyksistä tai aikataulumuutoksista • Akordi vastaa sovitteluprosessin suunnittelusta ja vetämisestä. • Prosessiin liittyvät merkittävät muutokset ja uudet linjaukset päätetään yhdessä.
TAPAAMISET	<ul style="list-style-type: none"> • Kuuntelemme toisiamme kunnioittavasti ja yritämme aidosti ymmärtää toistemme ajatuksia ja ideoita. • Ilmaiseimme omat näkemyksemme selkeästi ja pysymme asiassa. • Otamme yhdessä vastuun siitä, että kaikkien ääni tulee kuuluviin emmekä varasta muiden puheaikaa. • Oletamme parhaat aikomukset. • Saamme olla eri mieltä ja kerromme mielipiteemme avoimesti. • Emme hyökkää toisiamme vastaan syytöksillä, emmekä arvostele tai vähättele toisiamme tai toistemme taustaorganisaatioita. • Jyrkkien vaatimusten sijaan keskitymme keskustelemaan niistä tarpeista ja intresseistä, jotka haluamme muiden ymmärtävän.
JULKISUUS	<ul style="list-style-type: none"> • Käymme arvostavaa ja rakentavaa keskustelua myös sosiaalisessa mediassa. • Ennen julkisia olostuloja otamme yhteyttä henkilökohtaisesti ryhmän jäseniin ja pyrimme ratkaisemaan ristiriitatilanteet yhdessä. (Otetaan epäselvissä tilanteissa ensin yhteyttä sähköpostitse tai puhelimitse.) • Pidämme huolta siitä, että prosessista ja ryhmän toiminnasta ulospäin kantautuva tieto on paikkansa pitävää ja siitä kommunikointi noudattaa yhdessä sovittuja pelisääntöjä. • Tiedotteet laaditaan yhdessä.

KUVA 3. Sovitut yhteiset pelisäännöt. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022).

Työryhmä tutustui konfliktin ratkaisun perusteisiin, intressipohjaiseen neuvottelu-strategiaan ja sen sovelluksiin niin Suomessa kuin ulkomailla. Samalla havaittiin, että näitä oppeja olisi hyvä jakaa muuallekin Metsähallitus Metsätalous Oy:n organisaatioon. Akordi Oy järjesti Metsähallitus Metsätalous Oy:n työntekijöille kaksipäiväiset Opi johtamaan yhteistyötä- koulutukset. Koulutuksiin osallistuivat aluepäälliköt, johtajat sekä metsäasiantuntijat. Koulutuksissa opiskeltiin toimintatapaa, joka perustuu arvostukseen, kuunteluun ja yhteiseen ongelmanratkaisuun. Koulutuksessa kerrottiin esimerkkejä onnistuneista ympäristö- ja luonnonvarakiistojen ratkaisuista sekä vahvistettiin henkilöstön vuorovaikutustaitoja. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 18).

Akordi Oy toi osapuolten välille intressipohjaisen neuvottelun, ja intressipohjaisen neuvottelun vaiheet on kuvattu kuvassa neljä. Intressipohjainen neuvottelu nojautuu jäseneltyyn ongelmanratkaisuprosessiin ja siinä on tarkoituksena, että osapuolet tutkivat toistensa intressejä, tunnistavat keskeisiä objektiivisiä kriteereitä ja sitten muotoillaan yhdessä mahdollisia ratkaisuvaihtoehtoja. Intresseillä tarkoitetaan syitä, tarpeita tai arvoja, jotka selittävät osapuolen vaatimuksia. Tavoitteena on, että osapuolet löytävät yhteisymmärryksen, ja että vältettäisiin ns. huono kompromissi. Molemmat osapuolet hallitsivat sellaisia resursseja joita toisella ei ollut, mikä nostaa osapuolten halukkuutta neuvotella asioista. Tässä tapauksessa Metsähallitus Metsätalous Oy hakkuiden, metsänhoitotöiden sekä luonnonhoitotöiden avulla vaikuttaa suoraan metsäluonnon tilaan, ja ympäristöjärjestöt pystyvät viestimään nopeasti laajalle asioista esim. sosiaalisen median kautta, ja siten vaikuttavat julkiseen keskusteluun, mielipiteeseen sekä välillisesti poliittiseen päätöksentekoon. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 8; Peltonen & Sivonen 2022, 13–14).

KUVA 4. Intressipohjaisen neuvottelun vaihteet. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022).

Yhteinen työskentely avasi osapuolten väliin puuttuneen rakentavan ja aktiivisen keskusteluyhteyden. Työskentelyn lomassa havaittiin, että kaikilla osapuolilla oli runsaasti halua sekä kykyä rakentavaan asioiden käsittelyyn keskustellen sekä, että kaikilta löytyi myös halua edetä ratkaisukeskeisesti. Prosessin myötä saatiin osallistujille kokemus, että toisen kanssa pystyy tekemään luottamusta vaativaa yhteistyötä ja saamaan aikaan tuloksia. Kun keskusteluyhteys oli saatu auki, niin osapuolet pystyivät tuomaan neuvottelupöytään asioita myös laajemmin käsitte-lyyn. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 5)

Etelä-Suomen aluejohtaja liittyi prosessiin maaliskuussa 2020, ja ympäristöjärjestöjen rajauksien sisällä olevia leimikoita alettiin käsittelemään yhdessä myös Lapissa sekä Etelä-Suomessa (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 5).

Akordi Oy:n sopimus ulkopuolisena avustajana päättyi vuoden 2021 alussa. Ympäristöjärjestöt olisivat halunneet jatkaa Akordi Oy:n sopimusta siihen asti, että yhteisten tavoitteiden kanssa olisi päästy pidemmälle. Yhteistyön loppuessa Akordi Oy:n kanssa olivat ylätason kysymykset ratkaisematta, mutta leimikkotasolla ratkaisuja oli löydetty. Vuorovaikutusprosessi ei ollut poistanut kaikkia metsäkiistoja. Prosessin suunnittelun lopussa sovittiin, että säännöllisiä keskusteluja jatketaan niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti. Yhteistyön lähtökohtana ovat

myös jatkossa ryhmän luomat pelisäännöt ja ryhmässä muodostetut tavoitteet. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 22;26;28).

Akordi Oy lähetti osallistuneille tahoille palautekyselyn vuonna 2021, jonka perusteella todettiin, että Metsähallituksen ja ympäristöjärjestöjen keskustelukulttuuri kehittyi paremmaksi, luottamus kasvoi sekä yhteistyötä saatiin vahvistettua. Suora keskusteluyhteys loi myös ympäristöjärjestöille uuden kanavan mitä kautta voitiin pyrkiä vaikuttamaan Metsähallitus Metsätalous Oy:hyn. Yhteisen työskentelyn koettiin vähentäneen median kautta käytävää kärkevää keskustelua. Myös tiedonvaihdon koettiin parantuneen osapuolten välillä. Yhteistyöryhmän jäsenet kertoivat palautteessa, että oppivat kuuntelemaan ja ymmärtämään toisiaan paremmin. Myös ymmärrys erilaisia näkökohtia kohtaan lisääntyi sekä ryhmän jäsenet alkoivat kunnioittamaan toistensa ammattitaitoa ja osaamista enemmän. Fasilitaattorin läsnäoloa pidettiin arvokkaana. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 27;31).

Palautteessa tunnistettiin riski, että palataan vanhoihin tapoihin ja että konflikteja syntyy myös jatkossa. Yhteistä jaettua näkemystä ei Akordi Oy:n johtamassa sovitteiluprosessissa löydetty siitä, mitä Metsähallitus pystyy omalla päätöksellään suojelemaan tai mihin yhteistyöryhmän mandaatti riittää. Lisäksi huomattiin, että oli eriäviä näkemyksiä, että onko valtakunnallisen suojelutason nostaminen prosessin tavoite vai ei. Ympäristöjärjestöt halusivat yhteistyössä Metsähallituksen kanssa tavata vastuuministeriöitä ja keskustella prosessin tavoitteista, mutta tätä tapaamista ei koskaan pidetty. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 31).

4.3.2 Prosessin toteuttaminen

Vuorovaikutusprosessin kuvaus perustuu Metsähallitus Metsätalous Oy:n Etelä-Suomen aluejohtajan sekä metsienkäyttö- ja suunnittelujohtajan kertomaan prosessista.

Vuorovaikutusprosessia käydään kahdella tasolla: valtakunnallisella tasolla ja paikallisella tasolla. Valtakunnallisella tasolla palavereita pidetään muutaman

kerran vuodessa, ja niihin osallistuu ympäristöjärjestöjen edustajat sekä Metsähallitus Metsätalous Oy:ltä: metsätalouden toimitusjohtaja, metsien käyttö- ja suunnittelujohtaja, kaikki aluejohtajat sekä kestävän kehityksen päällikkö. Valtakunnallisissa palaverieissa käydään läpi kehittämisen näkökulmia ja muita valtakunnallisia asioita. Paikallisia leimikkosuunnitelmia⁴ käsitteleviä neuvotteluita pidetään useammin.

Tässä kuvauksessa keskitytään paikalliseen tasoon. Paikallisella tasolla ympäristöjärjestöjen asiantuntijat ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n työntekijät tulevat keskustelemaan leimikkosuunnitelmista. Tapaamiset voivat olla kasvokkain tai etänä TEAMS-ohjelman kautta. Vuorovaikutusprosessin neuvotteluun paikallisella tasolla osallistuvat: aluejohtaja, aluepäälliköt, sihteeri sekä ympäristöjärjestöjen asiantuntijat. Etelä-Suomen vuorovaikutusprosessina sihteerinä toimii alueen suunnittelupäällikkö.

Alussa tunnistetiin, että eri alueilla täytyy olla erilaiset tarkastelut, sillä lajiston sekä metsätalouden tilanne vaihtelee eri puolella Suomea (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022, 19), joten vuorovaikutusprosessi on hieman erilainen eri puolella Suomea. Tässä kuvaillaan Etelä-Suomen vuorovaikutusprosessia, kuvassa viisi on Metsähallituksen aluejako. Metsähallitus Metsätalous Oy:llä ei ole prosessi-kaaviota vuorovaikutusprosessista, eikä sitä varten ole tehty omia ohjeita, toisin kuin esim. yhteissuunnitteluohjeet toimiseen Metsähallituksen Luontopalveluiden kanssa on tehty.

---

⁴ Leimikkosuunnitelma= suunnitelma toteutettavaksi aiotuista metsän käsittelyistä

KUVA 5. Metsähallitus Metsätalous Oy aluejako. Vihreällä näkyy valtion omistamat metsät. (Metsähallituksen sisäinen intranet).

Etelä- Suomen alueella järjestörajausalueita on 73 201 hehtaaria. Järjestörajausalue on alue, minkä ympäristöjärjestöt ovat tunnistaneet luonnonarvoiltaan arvokkaaksi. Etelä-Suomen alueella vuosien 2020–2023 aikana vuorovaikutusprosessissa on käsitelty yhteensä 8984 hehtaaria metsänkäsittelykuvioita. Vuosina 2020–2023 85,6 % vuorovaikutusprosessissa neuvotelluista leimikkosuunnitelmista on päästy yhteisymmärrykseen ympäristöjärjestöjen kanssa ensimmäisellä tai toisella neuvottelukerralla, joko niin, että leimikkosuunnitelma on hyväksytty sellaisenaan tai sitten leimikkosuunnitelmiin on tehty muutoksia vuorovaikutusprosessin seurauksena.

Vuorovaikutusprosessiin tulevat mukaan hakkuut, jotka on suunniteltu järjestörajaus-alueelle. Ympäristöjärjestöt ovat toimittaneet karttarajaukset Metsähallitus

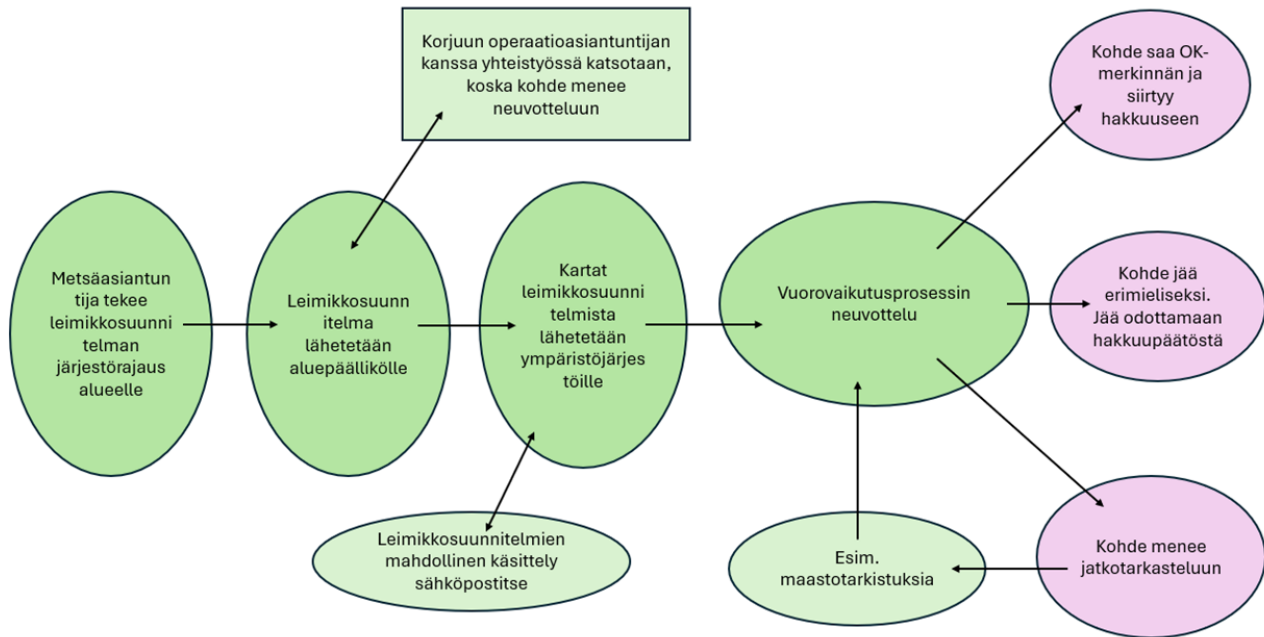
Metsätalous Oy:lle, ja ne on viety Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään. Ympäristöjärjestöt ovat toimittaneet useita erilaisia, ja eri nimisiä karttarajauksia Metsähallitukselle. Kaiken kaikkiaan erilaisia karttapaketteja järjestörajausalueista on toimitettu Metsähallitukselle 11 erilaista, ja joissain niissä on päällekkäisyyksiä toisiinsa nähden eli sama metsikkö voi olla monessa eri karttapaketissa mukana. Hakkuutavoista mukana neuvotteluissa ovat: harvennushakkuut, avohakkuut ja jatkuvan kasvatuksen eri hakkuut. Selkeitä ensiharvennuksia ja ylispuiden postoja ei neuvotella järjestöneuvotteluissa. Jos ensiharvennus on esimerkiksi myöhästynyt, niin se voidaan neuvotella vuorovaikutusprosessissa, ja esimerkiksi tuulenkaatoihin liittyvät hakkuut lähetetään ympäristöjärjestöille tiedoksi sähköpostitse.

Vuorovaikutusprosessi lähtee liikkeelle, kun metsäasiantuntija on suunnitellut leimikon järjestörajaus-alueelle. Kun leimikkosuunnitelma on valmis, lähettää metsäasiantuntija leimikon ja kuvioiden tiedot aluepäällikölle. Aluepäällikkö yhteistyössä korjuun operaatioasiantuntijan kanssa päättää milloin ja mitkä kohteet neuvotellaan ympäristöjärjestöjen kanssa. Osa neuvottelukohteista voidaan käydä läpi sähköpostitse.

Neuvottelun jälkeen mahdollisia lopputuloksia on kolme:

1. Kohteen hakkuusuunnitelma saa OK-merkinnän eli sen voi toteuttaa suunnitelman mukaan tai yhdessä sovittujen muutosten mukaisesti
2. Kohteen hakkuusuunnitelma menee jatkotarkasteluun eli voidaan tarvita esim. maastotarkastuksia tai lajistoselvitys
3. Kohde jää erimieliseksi

OK-merkinnän saaneet kohteet siirtyvät odottamaan hakkuuta. Jatkotarkasteltaviin kohteisiin tehdään sovitut jatkotoimenpiteet. Jatkotoimenpiteet on kirjattu vuorovaikutusprosessin neuvottelumuistioon. Jatkotarkasteluun mennyt kohde joko neuvotellaan uudestaan tai joskus esim. maastotarkastelun jälkeen riittää, että sähköpostitse ympäristöjärjestöiltä saadaan ok-kuittaus. Vuorovaikutusprosessin kulku on havainnollistettu kuvioon neljä.

KUVIO 4. Vuorovaikutusprosessin kaavio

Vuorovaikutusprosessissa on sovittu, että yhdestä kohteesta neuvotellaan enintään kaksi kertaa, ja jos yhteisymmärrystä ei saavuteta jää kohde erimieliseksi. Erimielisyyteen johtaneet syyt kirjataan vuorovaikutusprosessin neuvottelumui-tioon. Erimieliset kohteet hakataan harkintaa käyttäen joko alueen päätöksenä, jolloin aluejohtaja päättää asiasta tai sitten hakkuu toteutetaan Metsähallitus Met-sätalous Oy:n toimitusjohtajan päätöksenä. Ennen hakkuu päätöstä varmistetaan, että leimikkosuunnitelma on Metsähallituksen omien ohjeiden (metsänhoito-ohje ja ympäristöopas), lakien sekä PEFC-sertifikaatin mukainen.

5 AINEISTOT JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä luvussa kuvataan tutkimusmenetelmiä, joita hyödynnettiin opinnäytetyötä tehdessä sekä, että millaista aineistoa tutkimusmenetelmien avulla saatiin. Tutkimus toteutettiin haastatteluin sekä tehtiin sähköinen kysely. Haastatteluista saatiin laadullista aineistoa, ja sähköisestä kyselystä saatiin sekä laadullista että määrällistä aineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus oli haastatteluin selvittää mikä on ympäristöjärjestöjen kanssa käytävän vuorovaikutusprosessin nykytila ja miten sitä voitaisiin jatkossa kehittää. Haluttiin löytää vuorovaikutusprosessin kipupisteet ja niille taustasyitä, sekä haluttiin kartoittaa mikä vuorovaikutusprosessissa on hyvää sekä toimivaa. Selvitettiin millainen vuorovaikutusprosessi voisi olla tulevaisuudessa, ja miten päästäisiin kohti sitä parempaa ja toimivampaa vuorovaikutusprosessia.

Sähköisellä kyselyllä selvitettiin Metsähallitus Metsätalous Oy:n Etelä-Suomen metsäasiantuntijoiden kokemuksia ympäristöjärjestöjen kanssa käytävästä vuorovaikutusprosessissa. Lisäksi selvitettiin vuorovaikutusprosessin vaikutusta metsäasiantuntijan työhön sekä, että mitä metsäasiantuntijat ajattelevat vuorovaikutusprosessissa mukana olevista ympäristöjärjestöistä. Kyselytutkimus on yleinen tutkimusmenetelmä, kun tutkitaan mielipiteitä, asenteita tai käsityksiä (Anttila 2005 182, 183).

5.1 Haastattelu tutkimusmenetelmänä ja siitä saatu aineisto

Haastattelua voidaan käyttää tiedonhankinnassa koko yhteiskunnassa ja se on yksi yleisemmistä tavoista kerätä aineistoa laadullisessa tutkimuksessa (Ruusu-vuori & Tiittula 2005, 9; Tuomi & Sarajärvi 2002, 83). Haastattelussa tutkimusmenetelmänä on hyviä puolia, kuten, että siinä haastattelija voi esittää tarkentavia kysymyksiä, joilla välttää väärinkäsityksiä tai haastattelija voi tarpeen vaatiessa selventää valitsemiaan sanamuotoja, mutta haastattelut ovat tutkimusmenetelmänä työläs. Lisäksi haastattelun aikana haastattelija toimii havainnoitsijana (Tuomi & Sarajärvi 2002, 85;86).

Haastatteluista saadaan laadullista aineistoa, jonka keräämisessä huomioidaan kolme näkökulmaa: ilmiön sisältöyhteys, ilmiön tarkoitus sekä ilmiön prosessi. Ja laadullisen tutkimuksen avulla halutaan selittää, tulkita, ymmärtää ja soveltaa ilmiötä. Laadullisen tutkimuksen avulla kerätystä aineistosta haetaan tunnuspiirteitä, jotta ilmiön käsitteellistäminen on mahdollista. (Anttila 2005, 175; 276; 282).

Tutkimuksessa haastattelut tehtiin kaikkien osallistujien kanssa TEAMS-ohjelman kautta. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin myöhempää käsittelyä sekä analysointia varten. Lisäksi haastattelun aikana ja jälkeen haastattelija kirjoitti muistiinpanot haastatteluista. Haastattelut pidettiin huhtikuu-kesäkuu 2024 välisenä aikana. Opinnäytetyössä Metsähallitus Metsätalous Oy:stä haastateltaviin viitataan seuraavasti: Metsähallituksen johtaja/päällikkö/aluepäällikkö tai asiantuntija ja kirjain esim. Metsähallituksen johtaja A. Mukana olevia ympäristöjärjestöjä on kaksi. Ympäristöjärjestöistä haastateltuihin viitataan ympäristöjärjestö A/B asiantuntija ja kirjain eli esimerkiksi ympäristöjärjestö A asiantuntija C. Näin haastateltavien anonymiteetti pyritään säilyttämään. Viittaustavasta sovittiin kunkin haastateltavan kanssa aina haastattelun alussa.

Haastattelija oli valmistellut yhden haastattelurungon ilman vastausvaihtoehtoja haastatteluja varten, ja haastattelurunkoa muokattiin tarvittaessa haastattelun edetessä, joten haastattelutapana toimi puolistrukturoitu haastattelu (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 11). Haastattelukysymykset oli jaoteltu kolmeen osaan: tutustuminen, vuorovaikutus ja oppiminen sekä vuorovaikutusprosessin tulevaisuus. Haastateltavat saivat kysymykset halutessaan etukäteen. Haastattelurunko löytyy liitteestä 2 ja haastattelukutsun lähestymiskirje löytyy liitteestä 1.

Haastattelukutsuja lähetettiin Greenpeacen ja Suomen luonnonsuojeluliiton asiantuntijoille yhteensä kymmenen. Heistä viisi suostui haastateltavaksi, kolme kieltäytyi ja kahdelta ei saatu muistutusviesteistä huolimatta vastausta. Muistutusviestejä lähetettiin toiselle kaksi ja toiselle kolme. Kieltäytyneistä yksi vetosi kiireisiin töissä, toinen taas kertoi, että usko koko vuorovaikutusprosessiin on mennyt Metsähallituksen ylemmän ja keskijohdon takia, ja kolmas kieltäytyi kertoen, että kyseisestä ympäristöjärjestöstä on parempiakin henkilöitä osallistumaan tutkimukseen.

Metsähallitus Metsätalous Oy:n työntekijöille haastattelukutsuja lähetettiin 15, ja heistä 14 saatiin haastateltua. Haastattelematta jäi henkilö, joka oli opintovapaalla. Haastateltavat olivat eri tehtävissä Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä ja he olivat myös eri asemassa organisaatiossa aina johtajiin saakka.

Haastateltavat olivat olleet mukana vuorovaikutusprosessia eri pituisia aikoja. Neljä haastateltavaa oli ollut mukana aina vuodesta 2018 tai 2019, jolloin koko prosessia muotoiltiin Akordi Oy:n kanssa. Metsähallitus Metsätalous Oy:stä haastateltavista viisi oli ollut mukana vuorovaikutusprosessissa siitä asti, kun se vuonna 2020 levisi toteuttavaksi koko Metsähallitukseen. Muiden haastateltavien ajallinen kokemus vuorovaikutusprosessista sijoittui neljän kuukauden ja kolmen ja puolen vuoden väliin. Haastateltavilla oli erilaisia kosketuspintoja vuorovaikutusprosessiin. Osa oli mukana sekä valtakunnallisella tasolla että paikallisella tasolla, osa vain valtakunnallisella tasolla ja toiset taas olivat mukana vain paikallisella tasolla. Kolme haastateltavaa liittyi vuorovaikutusprosessiin enemmän käytännön tasolla esim. korjuun toteutuksen tai kartoitusten tekemisen muodossa.

5.2 Sähköinen kysely tutkimusmenetelmänä ja siitä saatu aineisto

Tutkimuksen sähköisellä kyselyllä selvitettiin Metsähallitus Metsätalous Oy:n Etelä-Suomen alueen metsäasiantuntijoiden ajatuksia ympäristöjärjestöjen kanssa käytävästä vuorovaikutusprosessista, miten he suunnittelivat leimikoita järjestörajausalueelle, selvitettiin vuorovaikutusprosessin vaikutusta metsäasiantuntijan työn määrään, tarvitaanko suunnitteluun omaa ohjetta sekä heidän käsityksiään vuorovaikutusprosessiin osallistuvista ympäristöjärjestöistä.

Sähköinen kysely oli auki 13.5-3.6.2024, ja kyselyn aukioloaikana siitä lähetettiin vastaajille kaksi muistutusviestiä. Sähköinen kysely toteutettiin Google Forms:n kautta, ja kyselyyn vastattiin anonymisti. Sähköisen kyselyn lähestymiskirje on liite numero 3, ja sähköinen kysely on liitteessä 4. Sähköinen kysely lähetettiin kaikille Etelä-Suomen Metsähallitus Metsätalous Oy:n metsäasiantuntijoille. Heitä oli 31 henkilöä, ja sähköiseen kyselyyn vastasi heistä 20 henkilöä, joten vastausprosentti oli 64,5 %. Perustietona kysyttiin vain, kuinka kauan vastaaja oli

ollut töissä Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä. Sähköisessä kyselyssä kysymysmuodot olivat avoimia sekä suljettuja.

6 HAASTATTELUJEN TULOKSET TEEMOTTAIN JA NIIDEN TARKASTELU

Tässä kappaleessa esitellään haastattelujen tuloksia teemoittain. Teemat muodostuivat haastatteluaineiston pohjalta, ja teemoja nousi esiin kahdeksan:

- kokemus toisesta osapuolesta
- prosessin vaikutus omaan työhön
- tavoitteet ja odotukset
- palkitsevat asiat
- oppiminen
- vuorovaikutusprosessissa tapahtuneet muutokset
- uudenlainen toimintapa
- kehittäminen ja tulevaisuus

6.1 Kokemus toisesta osapuolesta

Haastateltavat Metsähallitus Metsätalous Oy:stä kokivat mukana olevat ympäristöjärjestöt neutraaleina toimijoina, joilla on paikkansa yhteiskunnassa, ja että ne ajavat omaa asiaansa. Yksi haastateltava, Metsähallituksen asiantuntija C, kokee, että Greenpeace ei täytä kansalaisjärjestön määritelmää, vaan hän näkee kyseisen ympäristöjärjestön toiminnassa enemmän monikansallisen yhtiön piirteitä. Metsähallituksen päällikkö B kuvailee ympäristöjärjestöjä myös:”- - mutta toisaalta jää sitten myös sellainen vaikutelma, että siellä yritetään hidastaa toimintaa ja niiku viime kädessä mikään ei riitä.”.

Osa haastateltavista ei ole mukana itse vuorovaikutusprosessin neuvotteluissa, mutta heidän työtehtävänsä ovat kosketuksissa vuorovaikutusprosessin kanssa esimerkiksi käytännön toiminnan kuten hakkuiden toteutuksen tai kartoitusten tekemisen muodossa. Kaikilla haastateltavilla ei ole henkilökohtaista kosketuspintaa ympäristöjärjestöihin, kuten Metsähallituksen asiantuntija D kertoo: ”No minä en varsinaisesti niin kun suojelujärjestöjen kanssa vielä päässy tekemiseen tässä nykyisessä tehtävässä –” tai kun hän kertoo: ”No eihän mulla silla lailla oo

kokemusta heistä muuta, kun mitä nyt sitten lehdistä ja TV:stä oon päässyt näkemään”. Metsähallituksen asiantuntija B on tavannut ympäristöjärjestön asiantuntijoita maastoretkeilyillä, mutta ei ole osallistunut vuorovaikutusprosessin neuvotteluihin, ja hän kertoo:

- ei nyt sen kummempaa vaikutelmaa oo että. Onhan se näissä kaikissa järjestöissä ja yhdistystoiminnassa, että sehän on aina kiinni ihmisestä, että minkälaisena se yhdistyksen toiminta sitten näyttäytyy, että ketkä on ne aktiiviset henkilöt. Vaikee sanoa, että mikä se vaikutelma organisaatiosta ois.

Neuvotteluihin osallistunut Metsähallituksen asiantuntija A sanoo, että jos henkilöt olisivat anonyymejä, niin ei heistä pystyisi erottamaan kuka kuuluu Suomen luonnonsuojeluliittoon ja kuka Greenpeaceen. Metsähallituksen johtaja A kuvailee ympäristöjärjestöjen asiantuntijoita mukaviksi ihmisiksi, mutta toivoisi heiltä enemmän avarakatseisuutta. Kaikki haastateltavat kuvailevat paikallisia neuvotteluita tunnelmaltaan hyvinä sekä leppoisina, eikä ympäristöjärjestöjen asiantuntijat koe minkäänlaista altavastaajan asemaa tai erilaisia valtasuhteita niissä.

Metsähallituksen aluepäälliköt osallistuvat leimikkokohtaisiin neuvotteluihin eli vuorovaikutusprosessin paikalliseen tasoon. Ja he kertovat, että vaikka on ristikkäisiä tavoitteita, ja että vaikka ympäristöjärjestöt ovat kriittisiäkin Metsähallituksen toimintaa kohtaa, niin ympäristöjärjestöjen asiantuntijoiden kanssa pystyy keskustelemaan ja neuvottelemaan hyvässä hengessä. Yksi aluepäällikkö sanoo, että ympäristöjärjestöjen asiantuntijoilla on jonkinlaista näkemystä myös metsätalouden toiminnasta. Aluepäälliköt kertovat, että ympäristöjärjestöjen asiantuntijoiden kanssa tulee hyvin toimeen, ja että keskusteluprosessia on pystytty viemään eteenpäin.

Ympäristöjärjestöjen asiantuntijat kuvailivat Metsähallitus Metsätaloutta seuraavasti: keskeinen toimija, joka vaikuttaa niin luontoasioissa kuin ekonomiassa, sisäisesti ristiriitainen, johon kohdistuu paineita monesta suunnasta ja monimutkainen järkäle. Yhdelle haastateltavalle ei ole muodostunut selkeää kuvaa Metsähallituksesta, mutta hänellä on epäluuloa Metsähallitusta kohtaan:

Jossain määrin se Metsähallitus Metsätalous puoli niin mulle näyttää vähän semmosena niiku ei ehkä niiku epäluotettavana toimijana, mutta kuitenkin että on vähän semmosta epäluuloa - -

Helle (2018, 64) kirjoittaa, että ennakkoluuloilla on vaikutusta siihen, miten koemme toisen osapuolet sanomiset ja toiminnan, ja ennakkoluulojen takia tulkitsemme asioita tietyssä valossa. Helle (2018, 197) toteaa myös, että tunne voittaa usein järjen, mikä tarkoittaa, että kokemusten on muututtava ensin, että uskokuksemme voivat muuttua perässä. Tämä lienee avainasemassa, että molemmat osapuolet näkisivät toisen osapuolen erilaisessa valossa jatkossa.

Yksi ympäristöjärjestön asiantuntija vertaa Metsähallitusta muihin yrityskehityksen toimijoihin, ja toteaa, että Metsähallitus on joustamattomampi. Hän myös kokee, että Metsähallitus menee usein poliittisen mandaatin taakse sekä hän pohtii, että onko Metsähallitus vielä vähän tottumaton käymään kansalaisyhteiskunta dialogia. Ympäristöjärjestö B asiantuntija A kertoo, että on mielenkiintoista toimia näin ison organisaation kanssa.

6.2 Prosessin vaikutus omaan työhön

Pääsääntöisesti vuorovaikutusprosessi koettiin ja tunnistettiin kohtuullisen tai paljon kuormittavaksi, työllistäväksi ja aikaa vieväksi kaikkien haastateltavien osalta. Etenkin paikalliset leimikkoneuvottelut koettiin kuormittavana. Ympäristöjärjestöjen puolelta koettiin leimikkoneuvottelut hyvänä tapana päästä vaikuttamaan, vaikka vuorovaikutusprosessi syö ison määrän ympäristöjärjestöjen pienistä resursseista. Ympäristöjärjestöt toimivat myös vapaaehtoisuuspohjalta, joten kaikki ympäristöjärjestöjen asiantuntijat eivät leimikkoneuvotteluihin käyttämästään ajasta saa palkkaa vaan päinvastoin se vie aikaa muulta palkkatyöltä. Osa haastateltavista osallistuu niin valtakunnallisiin tapaamisiin kuin paikallisiin leimikkoneuvotteluihin.

Metsähallituksen haastateltavat tunnistivat, että leimikkoneuvottelut työllistävät etenkin aluepäälliköitä ja metsäasiantuntijoita. Aluepäälliköt pitävät kirjaa neuvottelukohteista, ja valmistelevat kohteet neuvotteluun. Neuvotteluiden jälkeen osa kohteista vaatii jälkiseurantaa, jotta leimikoihin tulee tehtyä oikein kaikki neuvotteluissa sovitut muutokset, ja sitten alkaa korjuuvalmistelut ja mahdollinen viestintä. Aluepäällikkö B koki, että vuorovaikutusprosessi ei ole työn raskain osuus,

ja että hyvät Excel-taulukot auttavat. Muutama aluepäällikkö koki, että välillä vuorovaikutusprosessi vie aikaa muilta töiltä. Metsäasiantuntijoille vuorovaikutusprosessin myötä tulee usein päällekkäistä työtä, kun samalla leimikolla voi joutua käymään useammin maastossa tai tekemään siihen muutoksia toimistotyönä. Neuvotteluiden sihteerinä vuorovaikutusprosessi kuormittaa ennen ja jälkeen neuvottelun, sillä hän valmisteleekin kokouspöytäkirjan ennen neuvottelua ja neuvottelun jälkeen kirjoittaa sen puhtaaksi.

Molemmat vuorovaikutusprosessin osapuolet myös totesivat, että kun aika on resurssina rajallinen, niin joskus valmistelutyö ennen leimikkoneuvottelua on haastavaa eikä sitä aina kerkeä tekemään kunnolla.

Aluepäällikkö E huomaa vuorovaikutusprosessissa myös henkistä kuormittavuutta:

Kyllähän se vähän tuppaa iholle tulemaan vaikka kuinka yrittäs ajatella että työasiahän tää vaan on, niin kyllähän siinä semmosta henkistä painettakin tiettenkin tulee, että se semmonen eettinen puoli asiassa, että ollaanko me nyt oikeella asialla niin totta kai sitä kysyy välillä, ja että kohteita on isot määrät.

Alueelliset erot näkyvät, sillä eri Metsähallitus Metsätalous Oy:n metsätiimeillä on eri määrä järjestörajausalueita tiimensä alueella.

6.3 Tavoitteet ja odotukset

Vuorovaikutusprosessia pidetään hyödyllisenä ja tarpeellisenä molempien osapuolien toimesta. Ympäristöjärjestöt kokivat, että prosessi, jonka kautta käydä keskustelua on itsessään arvokas ja samaa koettiin myös Metsähallituksessa kuten Metsähallituksen asiantuntija C sanoo: ”Semmonen hyvä puoli ilman muuta se, että käydään keskustelua, että aina sillä on mun mielestä tärkeä itseisarvo joka tapauksessa.”. Yhteisiä jaettuja tavoitteita ja odotuksia löytyi. Kuten luottamuksen kasvattaminen, suora keskusteluyhteys koettiin arvokkaana ja että opitaan tuntemaan ja ymmärtämään toisia paremmin. Floyd, Germain & Stehmanin (2001, 115–116) mukaan jos päätöksen tekoon ei pääse osallistumaan vaan ainoa vaikuttamisen keino on päätöksestä valittaminen, niin se syö luottamusta ja

nostaa mahdollisuutta sosiaaliseen konfliktiin, mutta yhteistyön tekeminen taas parantaa osapuolten välistä suhdetta.

Muutama Metsähallituksen haastateltava kertoi, että tavoitteena on, että prosessi olisi tulevaisuudessa tarpeeton, että ympäristöjärjestöt luottaisivat siihen, että Metsähallituksessa osataan ottaa huomioon luonto- ja ympäristönäkökannat. Yksi ympäristöjärjestön asiantuntija totesi, että tavoite on, että Metsähallituksen toiminnan laatu olisi niin hyvää, että vuorovaikutusprosessista tulisi tarpeeton. Metsähallituksen monet haastateltavista toivat esille isoimpina tavoitteina korjuuvarannon kasvattamisen ja yhteisten ratkaisujen löytymisen. Metsähallituksen haastateltavat kertoivat, että tavoitteena on myös vähentää konflikteja sekä rauhoittaa toimintaympäristöä. Yksi haastateltava kertoi, että hän haluaisi, että Metsähallitus nähtäisiin reiluna ja luotettavana.

Ympäristöjärjestöpuolella suojelutavoite oli tärkeä. Ympäristöpuolelta toivottiin, että osapuolet pääsisivät vielä lähemmäksi toisiaan ja kerrottiin, että Akordi Oy fasilitoinnin seurauksena jännitys osapuolten välillä on laskenut ja vähentynyt.

Metsähallituksen johtaja A ja johtaja B toivat ilmi, että Metsähallituksella on monenlaisia erilaisia tavoitteita, ja että kaikki eivät ole täysin vastakkaiset ympäristöjärjestöjen kanssa. Kuten johtaja B sanoo:” – en mä niiku sitä nähny millään keinoin, että meillä täysin ristikkäiset tai vastakkaiset ajatukset on - - ” tai Metsähallituksen johtaja A:

Meillä on niiku laajempi tää tehtäväkenttä, että mehän ei katota pelkästään niiku kestävyttä niiku ekologisena kestävytenä vaan meillä on nää kaikki yhtä lailla. Taloudellinen kestävyys merkkää, sosiaalinen kestävyys, ja kulttuurinen kestävyys, että meillä on tää yhteensovittamisen haaste.

Endres (2012, 339) kirjoittaa, että on tärkeää, kun päätöksen teossa nousee esiin päällekkäisiä, kilpailevia arvoja, että näille monimerkityksellisille erilaisille arvoille, tehdään täsmällinen tarkastelu. Ympäristöjärjestö A asiantuntija B kuvailee asiaa seuraavasti:

- - tän tyyppisiä tilanteita pitäisi olla enemmän missä altistettais ittemme keskustelemaan ihmisten kanssa, jotka ehkä lähestyy sitä asiaa eri tulokulmasta koska se on kuitenkin sitten tosi hedelmällistä

huomata, että monesti ne tavoitteetkin voi olla hyvin saman suuntaisia.

Endres (2012, 338) tuo ilmi, että vaikka molemmat osapuolet arvostavat samaa asiaa, niin he voivat silti tulla vastakkaisiin johtopäätöksiin.

6.4 Palkitsevat asiat

Molemmat osapuolet nostivat palkitseviin asioihin keskusteluyhteyden saamisen, molemminpuolisen kunnioituksen ja, että opitaan tuntemaan toisiaan paremmin. Yksi ympäristöjärjestöjen haastateltava muotoili asian niin, että on luotu ystävyys-suhteita paikallisiin toimijoihin.

Metsähallituksen haastateltavat nostivat esille, että ratkaisujen löytyminen tuo onnistumisen kokemuksia. Onnistumisen kokemuksia tuli myös siitä, että kun ratkaisu oli saatu, niin koettiin, että omassa työssä oli onnistuttu. Yksi Metsähallituksen haastateltava kertoi, että palkitsevaa olisi, jos vuorovaikutusprosessia ei tarvittaisi. Yksi metsähallituksen haastateltava johtaja sanoi, että palkitsevaa on ollut huomata miten hyviä heidän aluepäällikkönsä ovat, ja yksi aluepäällikkö koki palkitsevana, että on päästy yhteisiin tavoitteisiin ja, että siten myös metsäasiantuntijat voisivat kokea tehneensä hyvää työtä. Metsähallituksen haastateltavat kokivat palkitsevana, että saavat edistettyä omia tavoitteita, jotka monet linkittivät korjuuvarannon kasvattamiseen eli, että saadaan metsiköitä käsittelyyn piiriin.

Ympäristöjärjestöiltä taas nostettiin palkitsevaksi jatkuvuus ja tulokset eli että on saatu pinta-alaa pois hakkuiden vaikutuksesta. Ympäristöjärjestöpuolella koettiin palkitsevaksi myös, että Metsähallitus on parantanut toimintaansa vuorovaikutusprosessin seurauksena, ja että Metsähallituksessa on tapahtunut asennemuutosta. Myös Metsähallituksessa on huomattu, että vuorovaikutusprossilla on ollut vaikutusta omaan toimintaan kuten Metsähallituksen päällikkö A kertoo:

Ja meidänkin toimintaa on pystytty kehittämään sen tiedon perusteella mitä niistä palaverista on tullu että jotakin pienialasten korpi-laikkujen käsittelyä ja tämmöstä niin se on noussut siellä esiin ja on voitu sitten parantaa meidän toimintaa siinä.

ja monet muut Metsähallituksen haastateltavat kertovat, että ympäristöjärjestöt ovat nostaneet hyviä asioita esille vuorovaikutusprosessissa. Kuten esimerkiksi Metsähallituksen aluepäällikkö B sanoo:” - - niissä neuvotteluissa niin on siellä niiku semmosia asioita noussu heidän puolesta niiku meille että mitä niiku ois oikeesti ollu hyvä ottaa siellä maastossa huomioon.”.

Ympäristöjärjestöt kokivat vaikuttamisen paikallisten leimikkoneuvottelujen myötä arvokkaana. Myös ymmärryksen parantuminen koettiin palkitsevaksi tai, että kun vuorovaikutusprosessin myötä oma osaaminen ja ammattitaito kasvoi.

6.5 Oppiminen

Uutta opitaan, kun ollaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa, ja se vaatii myös tiedon jakamista (Helle 2018, 198). Vuorovaikutusprosessin kautta on tapahtunut ristikkäistä oppimista, kun osapuolet ovat oppineet uutta sellaisesta asiasta, joka on toisen vahvuutta. Metsähallitus Metsätalous Oy:n haastateltavat kertoivat, että ovat oppineet luonto- ja lajistoasioista sekä suojeluperusteista. Ympäristöjärjestöjen asiantuntijat kertovat, että ovat oppineet metsätaloudesta, hallitsemaan kokonaisuuksia ja prosesseja ja, että ovat oppineet Metsähallitus Metsätalous Oy:n organisaation toimintatavoista sekä, että millaisessa todellisuudessa siellä eletään. Kuten ympäristöjärjestö A asiantuntija B kertoo:

Opin totta kai paljon niiku siitä tavasta toimia että niiku oppi ymmärtämään paremmin niitä haasteita mitä siellä sitten on, ja tääkin niiku erityisesti näiden paikallisten toimijoitten kanssa sillä tavalla se toki lisää sitä näkökulmaa siihen, että minkälaisen asioiden kanssa ihmiset siinä omassa työssään esimerkiksi niiku joutuu painimaan että mitkä on kaikki ne paineet mitä tulee eri suunnasta.

tai ympäristöjärjestö B asiantuntija sanoo:” –ehkä sitten jonkun verran metsäalan sanotaan, että niin sanotun kovan metsätalouspuolen näkemyksiä myöskin, että ne on ollut vähän vieraampia mulle.”.

Useampi haastateltava nosti esille, että vaikka asiat ovat vaikeita ja ristiriitaisia, niin silti niistä voi keskustella ja niihin voi löytyä ratkaisuja kuten Metsähallituksen johtaja B toteaa:

- - että meidän luonnonsuojelujärjestö sidosryhmän kanssa tiettyjä asioita nähdään vähän eri tavalla, me ajatellaan tietyistä jutuista eri tavalla, mutta ei se aina johda siihen että eikö päästäis sellaseen yhteisymmärrykseen miten jollakin kohteella toimitaan.

Kuin myös, että avoin keskustelu lieventää näkökantoja. Monet myös kertoivat, että vuorovaikutusprosessissa ovat oppineet katsomaan asioita eri näkökulmista, ja kun oppii katsomaan asioita eri näkökannoista se avaa mahdollisuuden alkaa ymmärtämään toista paremmin. Metsähallituksen aluepäällikkö A kertoo seuraavasti:

Tommosta prosessia ihmisten kanssa käydään niin kyllähän siitä aina jotain tarttuu kuitenkin miten asioita käsitellään ja oppii niiku otamaan huomioon niitä muidenkin näkökulmia asiaan että monipuolistaa tavallaan sitä omaakin näkökulmaa kuitenkin asioihin.

myös Metsähallituksen päällikkö B komppaa: ”Mutta toki sitten vähän niiku iteki tulee nyt katottua asioita vähän eri näkökulmista.”. Ympäristöjärjestö A asiantuntija A myös toteaa: ”Kyllä se, kun keskustelee niiku Metsähallituksen eri toimijoiden ja alueiden johtajien kanssa, niin kyllä se ajattelua avaa aika hyödyllisellä tavalla –” tai kun Metsähallituksen asiantuntija A kertoo:

- - ja niiden [ympäristöjärjestön asiantuntijoiden] ajattelumaailmaa, että semmonenhan on ihan aina niiku että voi nähdä miten eri tavalla asioita voi ajatella niin ehkä semmonen on siinä palkitsevaa.

Kuulluksi tuleminen on yksi ihmisen tarve, ja tämä tarve tulee ilmi Metsähallituksen aluepäällikkö B:n haastattelussa: ”Mutta varmaan on ihan palkitsevaa ollu se, että tai että ainaki ite oon kokenu sillee, että oon kertonu asiat aika suoraa ja pystyn tuomaa hyvin ilmi mielipiteeni ja tuntuu, että ne kuuntelee minua.” Helle (2018, 121) kirjoittaa, että itsensä kokee arvostetuksi, kun joku muu kuuntelee sinua. Monet kertoivat, että olivat oppineet, että toisen kuuntelu on tärkeää. Myös ympäristöjärjestö A asiantuntija B tiedostaa, että kuulluksi tulemisen tunne on tärkeä sanomalla: ”Siinä oli se kuulluksi tulemisen olo, että se ei tuntunut semmoselta ajanhukalta, että tässä nyt vaan ollaan juttelemassa, että saadaan raportoitua, että tämmöinenkin on tehty.”.

Vuorovaikutuksesta oppimisessa ympäristöjärjestöjen asiantuntijat nostivat esiin, että on tärkeää miettiä miten toisille puhutaan, ja että vuorovaikutuksen laatuun kannattaa panostaa. Samoja asioita on huomattu Metsähallituksen henkilöiden puolella, kun he toteavat, että on tärkeää miettiä mitä sanoo sekä pohtia omia

sanavalintoja, ja miettiä millaista kieltä käyttää, kun se, että miten asiat esitellään vaikuttaa. Kuin myös, että kasvokkain käytävässä vuorovaikutuksessa asiat edistyvät paremmin, ja että kun korona-aika tuli ja siirryttiin enemmän toimimaan TEAMS-palvelun kautta, niin tulokset laskivat, kuten ympäristöjärjestö B asiantuntija B kertoo:” - edistää asioita paremmin ja ymmärrystä on se, että kun ainakin välillä pystytään tapaa niin sanotusti nokikkain verrattuna siihen, että se tehdään, vaikka sitten TEAMS:in välityksellä.”.

Molemmin puolin on tunnistettu, että myös väärinkäsityksiä syntyy helposti. Metsähallituksen johtaja A kertoo:” Väärinkäsityksiä tulee ja se on se hankaluus, että se voi olla hyvin pienestä kiinni - -” ja ympäristöjärjestö A asiantuntija B viittaa samaan sanomalla:

- - mutta sitte niiku erinäisistä syistä johtuen että on vaikka aika aikapaine, että ei ehditä käydä siellä maastossa niin paljon ja näin pois, niin mikä sitten saattaa näyttäytyä välinpitämättömyytenä tai jopa tahallisuutena että päästäis niitä keskustelemaan mielummin niiku naamatusten kun sitten muuta kautta että ne väärinymmärrykset ei pääse paisumaan isommiksi.

Tässä ympäristöjärjestö A asiantuntija B huomaa, myös sen, että kasvokkain käytävä vuorovaikutus estää väärinymmärryksiä syntymistä minkä on todennut myös Metsähallituksen päällikkö A:” Että onhan se aina huomattavasti hedelmällisempää keskustella suoraan niistä asioista, kun epäsuorasta somessa tai sitten jollakin sähköpostiketjulla.”. Metsähallituksen johtaja A toteaa, että suora keskustelu yhteys auttaa ehkäisemään väärinymmärryksiä, sillä ympäristöjärjestöt voivat ottaa yhteyttä ja saada selvyyttä asiaan kuten hän kertoo:

Kun on mullekin laittanut joskus, että onks teidän kone nyt siellä Evolla hakkaamassa, ja sit mä varmistan että no ei oo Evolla hakkaamassa et saattaa olla heillekin on niiku joku ottanut yhteyttä et onkohan siellä nyt mitä tekemässä ja et onks joku haloo tulossa tai muuten, ja sit kun mä varmistan että ei oo tällä kertaa siellä meidän, niin sit tavallaan ne tilanteet rauhoittuukin. Että on sinänsä ihan hyvä et he kysyy meiltä näitä joitakin asioita ja me voidaan heti oikaista niin ei niistä sitten tuu sen suurempaa haloota.

ja hän korostaa, että tärkeää on, että se oma sanottava sanottaisiin mahdollisimman selkeästi, mikä edesauttaa ymmärretyksi tulemista. Myös Metsähallituksen johtaja B on huomannut vuorovaikutusprossin tuoman hyödyn suoran keskusteluyhteyden aikaansaamiseksi, kun hän kertoo:

Jos ei tätä prosessia ois ollu tässä, niin mä en usko, että ympäristöjärjestön asiantuntija ois suostunu minun kanssa asioista keskustelemaan ollenkaan. Koin silla lailla, että oli palkitsevaa, että me saatiin sellanen tietty luottamuksen taso siinä, että me voidaan keskustella myös tämän prosessin ulkopuolella.

Metsähallituksen aluepäällikkö E kiteyttää asian, että avoimen keskustelun kautta opitaan ymmärtämään puolin ja toisin toisia paremmin.

Metsähallituksen johtaja A kertoo, että Metsähallituksessa on opittu perustelemaan asioita esim. korjuun toimenpidettä paremmin, mutta, siinä on vielä oppimista. Ympäristöjärjestö A asiantuntija A myös kertoo, että molemmat osapuolet ovat oppineet sanoittamaan logiikkaansa auki, ja ottamaan sitä huomioon toiminnassaan.

6.6 Vuorovaikutusprosessissa tapahtuneet muutokset

Metsähallitus Metsätalous Oy:stä haastateltavat ovat havainneet, että vuorovaikutusprosessi on vuosien saatossa suoraviivaistunut sekä rutinoitunut. Metsähallituksen aluepäällikkö D kertoo, että hänen aikanaan ei ole tullut isoja muutoksia.

Henkilövaihdoksia on tapahtunut, ja Metsähallituksen aluepäällikkö D kertoo sen vaikuttaneen prosessin kulkuun. Ympäristöjärjestö B asiantuntija C on huomannut myös henkilövaihdosten vaikuttaneen vuorovaikutusprosessin kulkuun ja hänen mielestään koko prosessi on henkilöitynyt enemmän, kertomalla seuraavaa: ”Se on henkilöitynyt enemmän, --, että viimesen kolmasosan aikana on ollut aika paljon henkilövaihdoksia, niin se välillä tuntuu, että se hankaloittaa sen prosessin etenemistä.”.

Vuorovaikutusprosessin kirjauskäytäntöihin on tullut muutoksia alkuaikoihin verrattuna. Kirjauksia pyritään tekemään tarkemmin kuin ennen, ja nykyään kirjataan ylös syy kohteen erimieliseksi jäämiseen. On päätetty, että kohteesta keskustellaan kaksi kertaa, ja sitten tehdään päätös. Tällä on haluttu vaikuttaa vuorovaikutusprosessin keston, ja ei ole haluttu, että jotkin vaikeat kohteet pyörisivät vuorovaikutusprosessissa liian kauan.

Kun vuorovaikutusprosessi alkoi Etelä-Suomessa, niin käsiteltiin kaikki hakkuutavat, mutta nykyään vuorovaikutusprosessissa ei käsitellä selviä ensiharvennuk-
sia eikä ylispuiden poistoja. Prosessin alkuajoilla jotkin metsätiimit pitivät vuoro-
vaikutusprosessiin meneviä hakkuulohkoja varantotilassa⁵, mutta nykyään hak-
kuulohkot pidetään suunnittelutilassa⁶, kunnes ne ovat neuvoteltu. Varantotilai-
sen hakkuulohkon korjuun operaatioasiantuntija voi siirtää urakoitsijalle hakkuu-
seen. Jos hakkuulohko on suunnittelutilassa, niin korjuun operaatioasiantuntija ei
pysty siirtämään hakkuulohkoa urakoitsijalle. Tällä muutoksella haluttiin mini-
moida riski, että hakkuulohko siirtyisi korjuuseen ennen kuin se on neuvoteltu
ympäristöjärjestöjen kanssa, ja muutoksella haluttiin vaikuttaa korjuun operaatio-
asiantuntijoiden kokemaan kuormitukseen.

Vuorovaikutusprosessia on koitettu keventää ja nopeuttaa, siten että helpot ja
selkeät kohteet käytäisiin läpi sähköpostitse. Eli ympäristöjärjestöille lähetetään
kohteen kartta ja tiedot sähköpostitse, ja sitten ympäristöjärjestön asiantuntija kuit-
taa kohteen sähköpostitse. Muutoksella on haluttu myös, että itse vuorovaikutus
neuvottelussa voitaisiin keskittyä hankalempiin kohteisiin. Ympäristöjärjestö A
asiantuntija A toteaa tästä muutoksesta:

- -viimeisenä trendinä kuulin, että jollain alueilla oltiin haluttu käydä niiku
sähköpostitse läpi noita kohteita, ja sitä niiku järjestöasiantuntijat mun kä-
sittääkseni olleet pitäneet niiku hirveen tehokkaana tai hyödyllisenä läpi-
käynti tapana - -

Ympäristöjärjestö B asiantuntija B kertoo, että kun korona tuli, niin vuorovaiku-
tusprosessin neuvottelut siirtyivät TEAMS-ohjelmaan, ja että koronan jälkeen se
on jatkunut niin, että neuvottelut ovat enemmän etänä kuin kasvokkain vaikka
hän toteaa, että on myös hyvä, että ihan jokaiseen tapaamiseen ei tarvitse mat-
kustaa. Metsähallituksen johtaja C on myös huomannut, että alussa tapaamiset
olivat useimmiten kasvokkain kuin mitä nyt, ja hän piti kasvokkain tapahtuvia ta-
paamisia parempina. Ympäristöjärjestö B asiantuntija on havainnut myös tiedon-
vaihdossa tapahtuneet takapakkia koronan jälkeen:

---

⁵ Varantotilainen lohko=hakkuu, joka voidaan lähettää urakoitsijalle toteutukseen.

⁶ Suunnittelutilainen lohko=hakkuu, jota ei voida lähettää urakoitsijalle toteutukseen.

No on se tavallaan ottanut, että tapahtu sillon koronan aikaan sillon takapakkia, että siellä oli sovittu aika avoimesta tiedonvaihdosta, niin sitten Metsähallitus alko jossakin vaiheessa jarruttelee sitä niin, että meidän tiedot kelpaa niille, mutta sieltä on vaikee saada ihan perusjuttuja välillä.

6.7 Uudenlainen toimintatapa

Metsähallitus Metsätalous Oy:ltä haastateltavista 6/14 katsoi, että vuorovaikutusprosessin myötä on muotoutunut uudenlainen toimintatapa. Kun taas 3/14 mielestä vuorovaikutusprosessi ei ole vaikuttanut Metsähallitus Metsätalous Oy:n toimintaan, siten, että olisi muotoutunut uusi toimintatapa. 3/14 haastateltavaa ei osannut sanoa, että onko syntynyt uudenlaista toimintatapaa ja kaksi haastateltavaa ei ottanut asiaan kantaa.

Ympäristöjärjestöjen asiantuntijoista yksi haastateltava viidestä ei ottanut kantaa. Kaksi viidestä haastateltavasta ei osannut sanoa, että onko syntynyt uudenlaista toimintatapaa ja kaksi katsoi, että on syntynyt uudenlainen toimintatapa.

Metsähallituksen päällikkö B ja johtaja B katsovat, että uusi toimintatapa on jo muotoutunut. He kertovat, että leimikkosuunnittelussa otetaan nykyään entistä paremmin huomioon ympäristöasiat sekä, että ennen ei ole ollut tällaista systemaattista vuorovaikutusta ympäristöjärjestöjen kanssa. Floydin, Germanin & Stahmanin (2011, 123) mukaan on tärkeää saada heidät, jotka keskittyvät yhteistyön sijaan mieluummin konfliktiin niin osallistumaan itse prosessiin. Kaksi muuta haastateltavaa, jotka katsoivat, että uusi toimintatapa on muotoutumassa, nostivat myös esille, että lajistoasioihin sekä luontoarvoihin osataan kiinnittää nykyään tarkemmin sekä paremmin huomiota. Aluepäällikkö E myös toteaa:

Että sillähän voi olla tällä vuorovaikutusprosesilla vaikutusta tai sitten että oltais muutenkin menty siihen suuntaan, mutta kyllä tässä varmaan on sellasia vaikutuksia, että meidän toimintaa kehitetään osaltaan tämän vuorovaikutusprosessin ansiosta, että en mä sitä sillai vähättelis että näin varmaankin on, ja näin pitääkin olla että se vaikuttaa jossakin määrin meidän toimintaan.

Aluepäällikkö C kertoo, että nyt Metsähallitus Metsätalous Oy:n uuteen paikkatietojärjestelmään aiotaan rakentaa osallistamisosio, ja hän kertoo: ”Että varmaan tämmönen osallistaminen tulee jatkossa olemaan entistä suuremmissa roolissa koko talon toiminnassa.”.

Metsähallituksen asiantuntija C näkee, että Metsähallitus Metsätalous kehittyi enemmän sisältäpäin huippuosajien kuten lajistoasiantuntijoiden kautta eikä hän näe, että vuorovaikutusprosessi olisi vaikuttanut Metsähallitus Metsätalous Oy:n arvoihin. Metsähallituksen asiantuntija A sanoo: ”En oo ehkä vielä havainnu että oisko siitä. Mun mielestä yllättävän vähänkin on siitä [vuorovaikutusprosessista] poikinu sinällää mitää uutta - -”. Metsähallituksen johtaja C toteaa:

No en nää sitä tavallaan, että mitään uutta, kun me ollaan kuitenkin hyvin avoimesti osallistetaan nämä asiat, että sinällään ei uutta tuonu tämä että... Kun eihän tämäkään tämä ite vuorovaikutusprosessi itsessään mitenkään uusi ole vaikka tuota siellä raportissa [haastateltava viittaa Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022 raporttiin] lukee, että se olis uutta, mutta tuota samanlaista sitähän sellasta dialogiprosessia käytiin tossa vuosituhaten alkupuolella.

Ympäristöjärjestö A asiantuntija A toivoo, että Metsähallitus Metsätalous Oy siirtyisi keskustelelevampaan tapaan toimia jatkossa, ja hän kertoo, että jossain alueilla siihen voidaan olla jo siirrytty. Ympäristöjärjestö B asiantuntija C:

Olen kyllä [huomannut, että on syntynyt uudenlainen toimintapa], että jos mä ajattelen sitä, että kun kuusi vuotta sitten lähdettiin ja tällä hetkellä niin ja sen koko prosessin aikana niin kyllä minusta on selkeesti niin paljon paljon enemmän tuntuu, että keskustellaan asioista.

ja samaan hengenvetoon hän toteaa, että myös Metsähallitus Metsätalous Oy:n sisäinen puhe on muuttanut muotoaan, kun korjuuntoimenpidevalikoima on monipuolistunut ja puhutaan uudistushakkuiden vähentämisestä.

Ympäristöjärjestö B asiantuntija A sanoo, että hän ei ole ollut riittävän kauan mukana osatakseen vastata. Ympäristöjärjestö B asiantuntija B: ”En mä tiedä onko uudenlaista, mutta kyllä siellä ainakin vähintään hienosäätöä on jo tapahtunutkin.”.

Sekä Metsähallituksen että ympäristöjärjestöjen haastateltavat tunnistivat, että uudenlaisen toimintatavan syntyyn vaikuttaa myös yhteiskunnan muutokset ja sieltä tulevat ulkoiset paineet kuin myös vallitseva poliittinen ilmapiiri.

6.8 Kehittäminen ja tulevaisuus

Vuorovaikutusprosessissa molemmilla osapuolilla on vahvat taustatekijät, jotka ajavat jatkamaan vuorovaikutusprosessia. Metsähallituksella heidän puutaan ostavat arvostavat, että vuorovaikutusprosessi on olemassa ja että sitä käydään. Mutta vuorovaikutusprosessi myös luo Metsähallituksen toimintaa kohtaan hyväksytyvyyttä ja uskottavuutta. Kun taas ympäristöjärjestöille on tärkeää, että luontoarvoiltaan arvokkaat kohteet jäisivät käsittelyiden ulkopuolelle ja mielellään saataisiin suojeluun. Yhteisten intressien tunnistaminen on tärkeää, ja se edellyttää, että osapuolet ymmärtävät toisiaan sekä toistensa tarpeita (Helle 2018, 199). Endres (2012, 339) korostaa, että on tärkeää selvittää osallistujien taustalla vaikuttavat arvot, sillä arvot ovat sisäsyntyisesti mukana myös jokaisessa kiistassa.

Metsähallituksen haastatellut nostivat eniten esille, että järjestörajausalueita tulisi päivittää. Järjestörajausalueiden päivittäminen nähtiin myös siksi hyvänä, että silloin sieltä karsiutuisi turhat pois ja voitaisiin keskittyä niihin alueisiin, mitkä vaativat yhteistä keskustelua. Yksi haastateltava Metsähallitukselta toivoisi, että Metsähallitus ottaisi enemmän selkeää linjaa mikä on monikäyttömetsien erityisalueiden, kuten esim. Luonnonvarakeskuksen tutkimusmetsien, rooli vuorovaikutusprosessia tai, että pitäisikö näitä erityisalueita sulkea prosessin ulkopuolelle. Paljon nousi esille myös, että sovituista asioista tulisi pitää kiinni, mutta tähän luo haasteita se, että ympäristöjärjestökenttä koostuu itsenäisistä paikallisista toimijoista. Ympäristöjärjestöjen pienempi henkilöstöresurssi nousi keskusteluun, kun toivottiin heiltä parempaa ennakkovalmistelua leimikkoneuvotteluihin. Tosin myös aluepäälliköt totesivat, että eivät aina kerkeä maastoon katsomaan jokaista neuvottelukohdetta, ja että tämä kaikkien huono valmistelu näkyy neuvottelutilanteissa.

Metsähallituksen henkilöstön haastatteluissa nousi esiin myös ajatus, että pitäisi siirtää painopistettä paikallisista leimikkokohtaisista neuvotteluista ylemmän tason kysymyksiin sekä päästä käsittelemään laajempia aluekokonaisuuksia. Ahonen & Massa (2006, 13–14) puhuvat ylätasoinen isosta ympäristöpolitiikasta sekä arkisesta pienestä ympäristöpolitiikasta, ja he toteavat myös, että vaikka arjen pienemmällä ympäristöpolitiikalla ympäristöpolitiikkaa tuodaan tavallisten ihmisten keskuuteen ja siten koitetaan saada aikaan perusta nykyistä kestävämmälle kulttuurille, niin tämän pienen ympäristöpolitiikan vaikutusta ei pidä liioitella, mutta nämä kaksi tasoa ovat keskenään vuorovaikutuksessa. Sama asia näkyy vuorovaikutusprosessissa, sillä paikallisilla leimikkoneuvotteluilla ei muuteta ylätasoinen näkemuseroja, mutta ylätasoinen näkemuserot varmasti näkyvät paikallisella tasolla.

Näkemuserot ylätasoinen kysymyksissä kuten siinä, että mitä pidetään luonto- tai ympäristöarvoiltaan arvokkaana suojelun tai säästämisen arvoisena, on vuorovaikutusprosessin osapuolilla eriäviä näkemyksiä. Vastaavanlaista näkemuseroa on havaittu myös ympäristöhallinnon sekä maanomistajien välisessä Natura-konfliktissa, jossa luontokäsitys ei ollut jaettu (Oksanen 2003). Natura-konfliktissa maanomistajat kokivat luonnon yksityisenä tilana, josta heillä on hiljaista tietoa, kun taas ympäristöhallinto koki sen julkisena ja abstraktina (Oksanen 2003).

Metsähallitus haluaisi enemmän faktoihin perustuvaa keskustelua, kuten Metsähallituksen asiantuntija C sanoo: ”No tietysti jotenkin semmonen, että ei katottais liikaa niiku tunnepuolen kautta niitä asioita.” tai aluepäällikkö E sanoessaan: ”Me nojataan mahdollisimman paljon faktoihin.” tai Metsähallituksen johtaja A: ” - - mut sit sellaset liian kuvailevat tekstit tai siis et faktat on aina ok.”. Kun taas ympäristöjärjestö B asiantuntija B kertoo:

Me törmätään välillä siihen, että kun pitäis ruveta asiasta puhumaan niin sitten niiku on sanottu, että se on sisäisesti ristiriitainen, niin on Metsähallituksellakin toimijoita, joilla ihan oma ekologiansa mihin ne perustaa asiansa, että se ei perustu mihinkään tutkittuun eikä kokemusperäiseen ekologiseen tietoon tai käsitykseen vaan perustuu niiku omasta stetsonista vedettyyn eli hatusta vedettyyn mitä kummallisimpiin käsityksiin - -

Ja tähän ongelmaan pitäisi enemmän etsiä yhteistä näkemystä myös ympäristöjärjestöjen asiantuntijoiden mielestä.

Ympäristöjärjestöjen haastateltavat olivat havainneet, että valtakunnallisella tasolla kaikki asiat eivät ole aidosti neuvottelupöydällä, ja että nämä ylätasoon asiat ovat ratkomatta. Ympäristöjärjestöille näyttäytyy, että vuorovaikutusprosessi on Metsähallitukselle rasti ruutuun-asia, josta saadaan sitten kertoa vuosikertomuksessa, kun keskustelu jää pinnalliseksi sekä yksisuuntaiseksi valtakunnallisella tasolla. Heillä heräsi kysymys, että onko Metsähallituksen ylin johto tiennyt mihin ryhtyi tai onko sisäistetty mikä vuorovaikutusprosessi on? Koettiin, että Metsähallituksen väki menee helposti poliittisen mandaatin taakse piiloon.

Metsähallituksen henkilöstö toivoi tulevaisuuteen myös jonkinlaista yhteistä työtilaa tai ExtraNet-järjestelmää, jonne voisi sähköiseen muotoon viedä leimikoiden karttoja sekä tietoja. ExtraNet-järjestelmään olisi ympäristöjärjestön asiantuntijoilla pääsy, ja he voisivat siellä kommentoida ja hyväksyä leimikkosuunnitelmia. Tai sitten toinen toive olisi, että voisi enemmän selkeitä, helppoja leimikkokohteita käsitellä sähköposti kuittauksin, jotta neuvotteluissa jäisi enemmän aikaa haastavammille kohteille.

Ympäristöjärjestöjen periaatteellisuus koettiin turhauttavana, että joissakin paikoissa kiellettiin kaikki metsänkäsittely, koska se sijaitisi suojelualueen lähellä tai alueelle haluttiin kansallispuisto tai se kuului muutoin isompaan kokonaisuuteen, johon ei haluttu metsätaloustoimia. Metsähallituksen haastateltavat kokivat, että päätösten pitää perustua faktoihin, että alue mikä halutaan jättää käsittelyn ulkopuolelle, niin sieltä tulee löytyä säästettäviä luontoarvoja. Koettiin, että neuvottelulle ei ole hyvä lähtökohta, jos toinen osapuoli on jo lukinnut kantansa ennekuin itse neuvottelua on aloitettu.

Paljon nousi esille myös, että leimikkoneuvotteluissa ympäristöjärjestöjen asiantuntijat saattavat mennä liian pieniin yksityiskohtiin, että aletaan esimerkiksi muuttamaan hakkuun rajaa joillakin metreillä. Oli havaittu myös epäloogisuutta, että koska ympäristöjärjestöt pyysivät valokuvia kohteilta, ja koska he luottivat kerrottuun kuvailuun kohteesta. Toivottiin enemmän perusteluita ympäristöjärjestöiltä, miksi jonnekin pitäisi tehdä vielä uusi maastotarkastus ja/tai käydä ottamassa sieltä valokuvia.

Ympäristöjärjestökentän moninaisuus aiheuttaa haasteita. Sillä vaikka vuorovaikutusprosessissa olisi päästy yhteisymmärrykseen leimikkosuunnitelmasta, niin leimikkosuunnitelman kartta on voitu jakaa sellaiselle toimijalle tai henkilölle, joka ei ole vuorovaikutusprosessissa mukana ja asiasta on nostettu kohu sosiaalisessa mediassa. On myös eriäviä näkemyksiä osapuolten välillä saako vuorovaikutusprosessiin meneviä leimikkosuunnitelmia jakaa vuorovaikutusprosessiin kuulumattomille. Metsähallituksen haastatellut kokivat epäreiluna, että leimikkosuunnitelmien karttoja jaetaan eteenpäin, kun sitten voi nousta kohu sosiaalisessa mediassa ennekuin koko kohdetta on edes alettu neuvottelemaan. Metsähallituksen asiantuntija A:

- - niissä on kuitenkin ihan hyvät suhteet tai niiku se ilmapiiri siinä ite neuvottelussa sitten taas joku somekirjotus tai joku on ihan erilainen, että ei välttämättä uskoisi, että ne on samoja ihmisiä, jotka on istunut siinä palaverissa ja sitten näkee jonkun kirjoituksen jossain, niin niissä on hyvin eri sävy.

Ympäristöjärjestö B asiantuntija A kertoo, että sosiaaliseen mediaan nostetaan kohteet, joista on jäänyt jotain hampaan koloon. Floyd, Germain & Stehman (2001, 114) olivat omassa tutkimuksessaan huomanneet, että kun osallistettavat eivät olleet saavuttaneet omia tavoitteitaan, niin he hakivat muutosta valitusprosessin kautta. Ympäristöjärjestöjen sosiaalisessa mediassa asioiden esiin nostamisessa on kyse samasta ilmiöstä, mutta kun ei ole valitusprosessia minkä kautta edetä, niin asian kanssa edetään sosiaalisen median kautta ilmaisten oma tyytymättömyys. Floyd, Germain & Stehman (2001, 114) toteavat, että mitä isompi valitusten määrä, niin sitä tyytymättömiä päätöksiin oltiin koskien luonnonvarojen käyttöä. Voisi myös siten todeta, että mitä enemmän ympäristöjärjestöt tuovat asiaa ilmi sosiaalisessa mediassa, niin sitä tyytymättömiä he ovat vuorovaikutusprosessiin ja sen antiin kyseisessä asiassa.

Metsähallituksen haastatteluissa ehdotettiin myös yhteisiä maastokäyntejä esim. neuvotteluille kohteille, jossa metsän käsittely on toteutettu tai paikkoihin, mihin ympäristöjärjestöt pyytävät Metsähallitusta tekemään maastotarkistuksen. Tai, että voitaisiin kerran vuodessa käydä yhdessä maastossa vaihtamassa ajatuksia. Nousi myös esiin ajatus, että pitäisikö paikallisia leimikkoneuvotteluita olla useammin.

Kaksi Metsähallituksen haastateltavaa totesi, että vuorovaikutusprosessi on täydellinen, kun sitä ei tarvita ja, että silloin myös luottamus osapuolten välille olisi löytynyt tai kuten ympäristöjärjestö B asiantuntija B sanoo:” Mitä paremmin Metsähallitus suunnittelee näitä asioita itse niin sen vähemmän tämmöstä prosessia tarvitaan, että siihenhän se tietysti tähtää.”. Metsähallituksen aluepäällikkö E määritteli täydellisen vuorovaikutusprosessin sellaisena, jossa ollaan rehellisiä, kerrotaan omat tavoitteet, siinä käytäisiin aitoa keskustelua ja päätökset perustuisivat faktoihin. Ja kaksi haastateltavaa Metsähallitukselta pohti, että pitääkö aina edes päästä yksimielisyyteen ja yhteisymmärrykseen? Floyd, Germain & Stehman (2001, 123) toteavat, että yhteisöllinen, osallistava lähestymistapa ei aina poista konfliktia, mutta se tekee prosessista oikeudenmukaisemman.

Metsähallitukselta toivottiin avoimuutta ja luottamusta muiden toimijoiden tekemiin inventointeihin tai muiden tekemiin raportteihin. Kuten ympäristöjärjestö B asiantuntija sanoo:

- - järjestöjen piiristä löytyy ihan valtava määrä ihan Suomen huipputietoutta näissä asioissa, että ehkä sitä kautta, niin sitä yhteistyön ja luottamuksen puutetta on esiintynyt ja esiintyy edelleen, ja se on minusta valitettavaa. Enkä oikein pidä siitä.

Koettiin jopa, että Metsähallituksen suhtautuminen niihin on epäasiallista ja ivalista. Helle (2018, 198) nostaa esille, että nyky-yhteiskunnassa tietoa panttaamalla ei pärjää vaan, että on kannattavampaa olla avoin, keskusteleva sekä ymmärtävä. Helle (2018, 198) kirjoittaakin, että mitä enemmän tietoa jakaa toisen kanssa sitä vähemmän toisen tarvitsee epäillä toisen tarkoituksia. Näin myös luottamusta saadaan kasvatettua.

Yhteisen tavoitteen tai vision kirkastaminen nostettiin kehittämistarpeeksi ympäristöjärjestöjen puolelta: olisi hyvä uudestaan pohtia miksi juuri tämä prosessi ja miksi nämä tapaamiset tai, että millainen on yhteinen keskustelukulttuuri. Ympäristöjärjestöiltä todettiin, että kun henkilöt vuorovaikutusprosessissa ovat vaihtuneet, niin on tärkeää perehdyttää uudet ihmiset hyvin vuorovaikutusprosessiin ja sen historiaan. Ympäristöjärjestö B asiantuntija C toivoisi uudestaan fasilitointia.

Ympäristöjärjestöjen asiantuntijat pohtivat myös, että kun on tunnistettu yhteisesti ne asiat mistä ollaan eri mieltä, niin miten vältetään keskustelun pysyminen samanlaisena tai että miten saadaan rikottua rooleja? Ympäristöjärjestöpuolelta huomautettiin, että jos alempi kentän väki ei sitoudu, niin se aiheuttaa ongelmia sekä, että ylempi taso toimii sen tiedon varassa, mikä tulee alemmalta tasolta. Ympäristöjärjestöpuolella koettiin turhauttavana, että jos he tuovat ilmi Metsähallituksen toiminnassa jonkun systemaattisen vian, niin joskus Metsähallitukselta todetaan, että sille ei aiota tehdä mitään. Toivottiin vielä lisää asennemuutosta Metsähallituksen puolelta.

Metsähallituksen asiantuntija C:”Löytyis semmosta yhteistä katsontakantaa jotenkin sitä kautta, että tota tämmösen metsätalouden luonnonhoidon kautta mun mielestä pitäis niiku tämmösien lajien esiintymisedellytyksiä päästä tota kohentamaan - - että jos sitä toimintaa hajautetaan isolle pinta-alalle, niin se olis parempi kuin että taas tehdään kauhean voimakas suojelun ja metsätalouden pinta-alojen raja mikä taas laittaa sitten kovat paineet niille jäljelle jääville hehtaareille.”, että voisiko asiaan löytyä ratkaisua tai lisäkeinoja metsätalouden luonnonhoidon kautta?

7 SÄHKÖISEN KYSELYN TULOKSET

Tässä luvussa esitellään sähköisen kyselyn tuloksia teemoittain. Teemoja muodostui kahdeksan:

- vastaajien työvuodet Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä
- vuorovaikutusprosessin vaikutus metsäasiantuntijan työhön
- miksi vuorovaikutusprosessi on aloitettu
- kokemus vuorovaikutusprosessista
- kokemus vuorovaikutusprosessissa mukana olevista ympäristöjärjestöistä
- erimieliseksi jääneet kohteet
- kehitysideat
- sähköisen kyselyn avoin kysymys.

Sähköinen kysely lähetettiin kaikille Metsähallitus Metsätalous Oy:n Etelä-Suomen alueen metsäasiantuntijoille. Heitä oli 31 henkilöä. Kyselyyn vastasi 20 henkilöä eli vastausprosentti oli 64,5 %. Kysely toteutettiin anonymisti. Sähköinen kysely löytyy liitteestä 4.

7.1 Vastaajien työvuodet Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä

45 % vastaajista on työskennellyt Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä 0–5 vuotta. Seuraavaksi isoimmat vastaajaryhmät olivat 10–20 vuotta sekä yli 20 vuoden ryhmä, ja näissä molemmissa vastaajia oli 20 %. 15 % vastaajista työskentelyvuosia oli 5–10 vuotta.

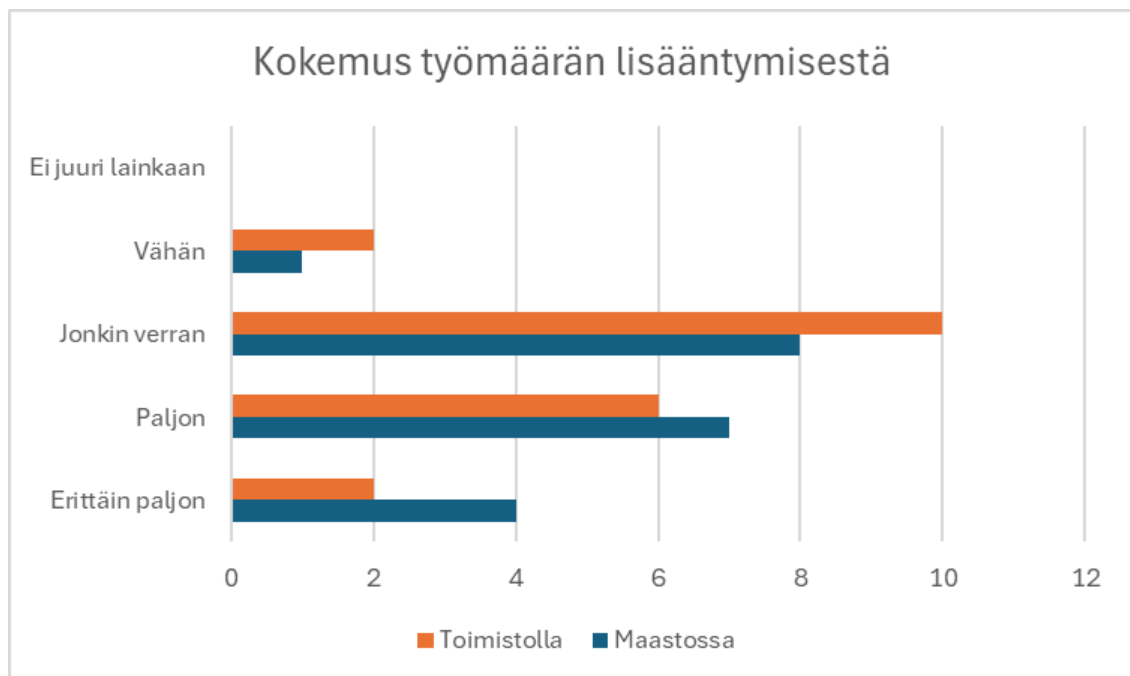
KUVIO 5. Kyselyn vastanneiden työskentely vuodet Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä.

7.2 Vuorovaikutusprosessin vaikutus metsäasiantuntijan työhön

Vuorovaikutusprosessin läsnäolo näkyy metsäasiantuntijan työssä monella tavalla. Se näkyy niin toimistotyössä kuin maastotyössä. Näissä alakappaleissa käydään läpi sähköisen kyselyn vastauksia, jotka kertovat miten vuorovaikutusprosessi näkyy metsäasiantuntijan työssä.

7.2.1 Suunnittelutyö järjestörajausalueella

Leimikonsuunnittelussa vuorovaikutusprosessi työllistää ylimääräisesti niin toimistotyössä kuin maastotyössä. Eritoten vuorovaikutusprosessi työllistää metsäasiantuntijoita lisää maastossa, sillä yhteensä 55 % vastaajista kokee, että vuorovaikutusprosessi lisää maastotyötä erittäin paljon tai paljon. Jonkin verran vastausvaihtoehdon valitsi 40 % vastaajista. Kun taas vähän-vastausvaihtoehdon valitsi vain 5 %, ja ei lainkaan-vastausvaihtoehtoa ei valinnut kukaan.

KUVIO 6. Miten paljon järjestöalueella sijaitsevan leimikon suunnittelu työllistää ylimääräisesti maastossa ja toimistolla.

Toimistyön lisääntymisessä vastaukset olivat maltillisempia, kun 40 % koki, että vuorovaikutusprosessi lisää erittäin paljon tai paljon toimistotyötä. Jonkin verran -vastausvaihtoehto oli selvästi yleisin (50 %). Vähän -vastausvaihtoehto sai 10 % vastauksista.

Näiden vastauksien kanssa linjassa on työn kuormittavuuden lisäämistä koskevan kysymyksen vastaukset. 35 % vastanneista koki, että vuorovaikutusprosessi lisää metsäasiantuntijan työn kuormittavuutta erittäin paljon. 60 % vastaajista koki, että kuormittavuus vuorovaikutusprosessin myötä kasvaa jonkin verran. Vain 5 % vastaajista koki, että vuorovaikutusprosessi lisää työn kuormittavuutta vain vähän. Ei ollenkaan- vaihtoehtoa ei valinnut kukaan.

Koetko vuorovaikutusprosessin lisäävän metsäasiantuntijan työn kuormittavuutta?

KUVIO 7. Vuorovaikutusprosessin vaikutus työn kuormittavuuteen.

Metsäasiantuntijoille tehdyssä sähköisessä kyselyssä oli myös avoimia kysymyksiä, ja seuraavaksi tuon esille asioita, jotka nousivat leimikonsuunnittelua käsittelevissä avoimissa kysymyksissä. Leimikonsuunnittelun järjestörajausalueella koettiin vievän paljon enemmän aikaa. Koska suunnittelu menee pienipiirteisemmäksi, puuston ikä selvitetään kairaamalla, lahopuunmäärää ja sen laatua pitää selvittää, metsikön metsänkäyttöhistoriaa selvittää vanhoista ilmakuvista ja maastohavainnoin sekä kairaamalla, maastohavaintojen kirjaaminen vie aikaa, suunnittelussa on huomioitava eri näkökulmia, mietittävä muutama erilainen käsittelyvaihtoehto kuviolle ja kuviolla uudelleen käynnit vievät työaikaa esim., jos nauhoituksia joutuu muuttamaan tai talvisuunnittelun takia on käytävä sulan maan aikaan tekemässä tarkistuksia. Kuvioita monesti rajattiin uudestaan esim. niin, että toimenpide ei mene järjestörajausalueelle tai sitten kuvioita piti pilkkoa

pienemmiksi tai sitten käsittelykuvion rajaukseen tulee muutoksia vuorovaikutusprosessin myötä. Hakkuutapoina suosittiin harvennushakkuita tai jatkuvan kasvatuksen hakkuita, jos metsikkö mahdollistaa ne. Kohteista voi joutua käymään enemmän keskustelua aluepäällikön tai ympäristö- tai lajistoasiantuntijan kanssa.

Vuorovaikutusprosessin koetaan pienentävän hakkuumahdollisuuksia ja vuorovaikutusprosessi hidastaa hakkuiden saamista varantoon. Sekä ajateltiin, että vuorovaikutusprosessin seurauksena tulee ylisuuria suojavaikuttajia tai jää kuvioita käsittelemättä. Koettiin myös, että vaikka kuinka yrittää olla huolellinen suunnittelussa niin takaraivossa on pelko, että jotain jäi huomaamatta eli vuorovaikutusprosessin koettiin lisäävän henkistä kuormitusta. Todettiin myös, että kun prosessi venyy, niin muistijäljet maastosta haalistuu, että mitä kaikkea kuviolla olikaan ja millaiselta siellä näytti, ja näistä saatetaan vuorovaikutusprosessin aikana kysyä.

Kaksi vastaajaa koki, että järjestörajausalueella leimikot suunnitellaan samalla tavalla kuin muuallakin. Yksi vastaaja ei osannut sanoa onko leimikon sijainnilla järjestörajausalueella vaikutusta suunnittelutyöhön.

7.2.2 Avun tarve suunnittelutyössä

Sähköisessä kyselyssä kysyttiin miten usein metsäasiantuntija pyytää apua suunnittelutyössä, ja keneltä hän apua pyytää suunnitellessaan leimikkoa järjestörajausalueelle.

Aluepäälliköltä eli metsäasiantuntijan esihenkilöltä pyydettiin eniten apua, kun usein ja joskus- vastausehdot olivat yhteensä 95 % (usein 35 %, joskus 60 %). Toiseksi eniten apua pyydettiin kollegalta eli toiselta metsäasiantuntijalta. Tässä usein ja joskus- vastausvaihtoehdot olivat yhteensä 60 % (usein 10 %, joskus 50 %).

Pyydätkö apua järjestöalueilla leimikonsuunnittelussa aluepäälliköltä?

- Usein
- Joskus
- En juuri lainkaan

KUVIO 8. Avun pyytäminen aluepäälliköltä.

Pyydätkö apua järjestöalueilla leimikon suunnittelussa toiselta metsäasiantuntijalta?

- Usein
- Joskus
- En juuri lainkaan

KUVIO 9. Avun pyytäminen toiselta metsäasiantuntijalta.

Kun kysyttiin, että hakeeko metsäasiantuntija apua lajistoasiantuntijalta tai ympäristöasiantuntijalta, niin kyselyyn tuli yksi lisävastausehto: kun aluepäällikkö käskää-vastausehto eli tämä vastaus kertoo, että toisinaan metsäasiantuntijan esihenkilö eli aluepäällikkö kehottaa hakemaan apua leimikonsuunnitteluun lajistoasiantuntijalta tai ympäristöasiantuntijalta.

Lajistoasiantuntijalta apua usein pyysi 10 % vastaajista, suurin osa eli 40 % vastaajista valitsi joskus- vastausvaihtoehdon. Apua lajistoasiantuntijalta ei pyytänyt juuri koskaan 30 % vastaajista. 20 % vastaajista valitsi vaihtoehdon, kun aluepäällikkö käskää.

Pyydätkö apua järjestöalueilla leimikon suunnittelussa lajistoasiantuntijalta?

- Usein
- Joskus
- En juuri lainkaan
- Kun aluepäällikkö käskee

KUVIO 10. Avun pyytäminen lajistoasiantuntijalta.

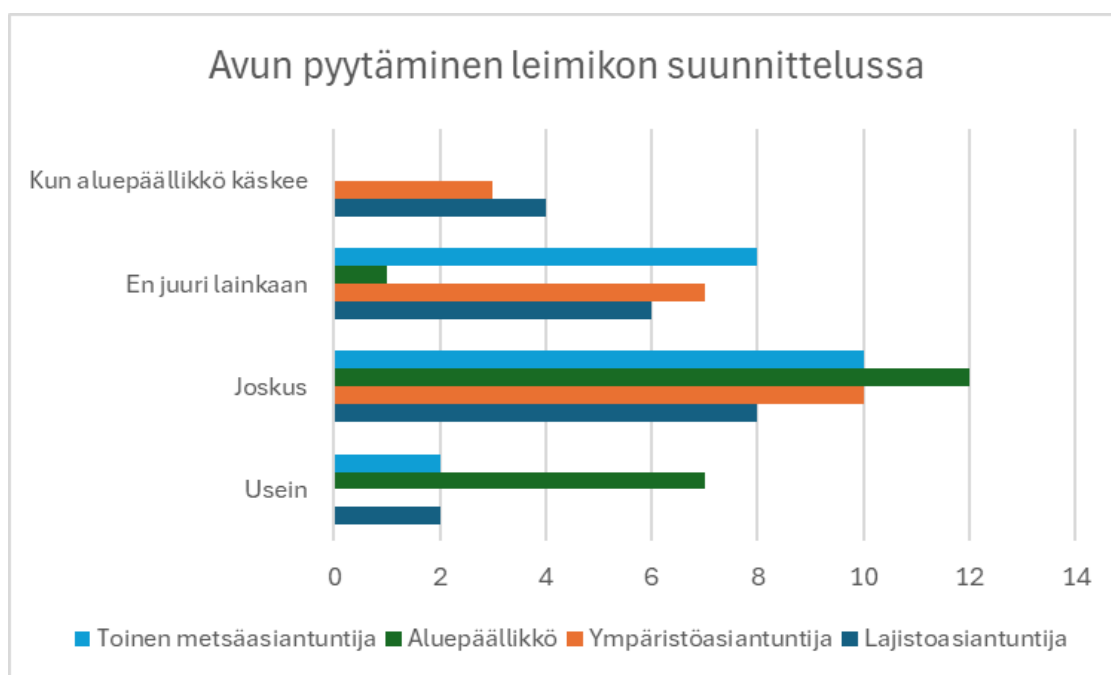
50 % vastaajista pyysi apua ympäristöasiantuntijalta joskus. Loput prosentit jakautuvat en juuri -lainkaan (35 %) ja kun aluepäällikkö käskee (15 %) kesken.

Pyydätkö apua järjestöalueilla leimikon suunnittelussa ympäristöasiantuntijalta?

- Usein
- Joskus
- En juuri lainkaan
- Kun aluepäällikkö käskee

KUVIO 11. Avun pyytäminen ympäristöasiantuntijalta.

KUVIO 12. Koontikuvio avun pyytamisestä leimikonsuunnittelussa

Seuraavaksi käydään läpi vastauksia koskien mihin apua leimikonsuunnittelussa pyydettiin. Nämä vastaukset tulivat avoimien kysymysten kautta. Kuvioiden rajauksiin liittyen vastaajat ovat eniten pyytäneet apua. Myös jos metsä on ollut pitkään käsittelemättä, metsän iän ollessa korkeahko tai jos metsän rakennepiirteet ovat herättäneet huomioita niin vastaajat ovat pyytäneet suunnitteluun apua. Apua on kaivattu myös, jos kuviolla on ilmoitettu lajihavaintoja uhanlaisista lajeista. Hakkuutavan valintaan on pyydetty apua, jos sen valinta ei ole ollut selkeä tai jos ei ole nähty mahdollisuuksia jatkuvan kasvatuksen hakkuisiin. Välillä pohdintaa on aiheuttanut tilanne, jossa ei olla varmoja täyttääkö kohde Metsähallitus Metsätalous Oy:n jonkin luontokohteen kriteerit, mutta toisaalta myös tämä tilanne toisin päin, että mitä tehdään, kun se ei täytä luontokohteen kriteereitä.

Vastaajat ovat myös pyytäneet apua lohkotukseen, ja koskien erikoisalueita (puolustusvoimat, LUKE⁷ tai oppilaitosten metsät) kuin myös järjestöneuvotteluiden jälkeisiin maastotarkastuksiin. Joskus apua tarvitaan, kun ei yksinkertaisesti tiedä mitä metsikölle pitäisi tehdä. Ympäripyöreät määritelmät ja tulkinnat koettiin työtä vaikeuttavina tekijöinä. On myös pyydetty lajistoasiantuntijaa tekemään kartoitus metsikköön. Yksi vastaaja kertoi, että ei ole apua tarvinnut.

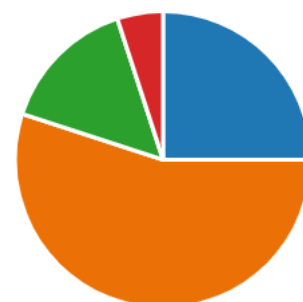
⁷ LUKE= Luonnonvarakeskus

7.2.3 Vuorovaikutusprosessin tuomat muutokset leimikkosuunnitelmiin

Leimikkosuunnitelmiin tulee vastaajien mukaan muutoksia runsaasti vuorovaikutusprosessin myötä, sillä vain 5 % vastaajista valitsi vaihtoehdon ei juuri lainkaan. Usein muutoksia kertoi tulevan 25 % vastaajista. Jonkin verran -vastausvaihtoehdon valitsi 55 %, ja vähän -vastausvaihtoehto sai 15 % osuuden.

Kuinka usein leimikkosuunnitelmiin tulee muutoksia prosessin kautta?

- Usein
- Jonkin verran
- Vähän
- Ei juuri lainkaan

KUVIO 13. Vuorovaikutusprosessin aiheuttama muutosten määrä leimikkosuunnitelmissä prosentteina.

Muutosten kertoi työllistävän erittäin paljon 10 % vastaajista, ja paljon -vastausvaihtoehdon valitsi 20 %. Jonkin verran muutokset kokivat työllistävänä 55 % vastaajista. Kun taas vähän ja ei juuri lainkaan -vastausvaihtoehdot saivat yhteensä 15 % (vähän 10 %, ei juuri lainkaan 5 %).

Työllistävätkö muutokset sinua?

- Erittäin paljon
- Paljon
- Jonkin verran
- Vähän
- Ei juuri lainkaan

KUVIO 14. Muutosten työllistävyys.

suunnittelussa. Vastaajat tunnistivat, että vuorovaikutusprosessilla halutaan parantaa keskusteluyhteyttä Metsähallitus Metsätalous Oy:n ja ympäristöjärjestöjen välillä.

He nostivat myös esille, että nykyajan metsätalouden toiminta ei ole kaikille ihmisille tuttua ja, että luontoarvoja huomioidaan metsätaloudessa sekä luonnonhoitotöitäkin tehdään. Sama vastaaja toi myös ilmi, että metsätalous Suomessa vaikuttaa myös positiivisesti niin yhteiskuntaan kuin ilmaston muutokseen.

Yksi vastaaja koki, että vuorovaikutusprosessi on nyt suo, jossa koko Metsähallitus Metsätalous Oy on vain koska itse prosessi aloitettiin aikanaan hyvää hyvyttään Lapissa ja Pohjanmaa-Kainuun alueilla.

7.4 Kokemus vuorovaikutusprosessista

Vastaajista suurin osa koki vuorovaikutusprosessin neutraalina tai, että siinä on sekä hyvää että huonoa. Pelkän negatiivissävytteisen vastauksen antoi kahdeksan vastaajaa, ja neljä vastaajaa koki vuorovaikutusprosessin vain positiivisena.

Negatiivisia sanoja tai asioita, joita vuorovaikutusprosessin yhdistettiin: hidas prosessi, tehoton, työläs, raskas, monimutkainen, kuluttaa resursseja ja työtunteja, lohkot jumiutuvat prosessiin, aikaa vievä, epäreilu kaikkia kohtaan ja turhauttava. Vastaajat kokivat myös, että järjestörajausalueita on siellä missä niitä ei pitäisi olla, ja se turhauttaa, koska silloin näillä alueilla tehdään turhaa työtä. Myös leikkosuunnitelmiin tulevat muutokset prosessin myötä koettiin negatiivisena.

Positiivisia asioita tai sanoja, joita vuorovaikutusprosessiin yhdistettiin: helpottaa erimielisyyksien selvittämisessä, tarpeellinen, hyödyllinen, vastuullisuus, avoimuus, uusien näkökulmien saaminen, ammattiosaamisen kasvu, yhteisymmärryksen löytyminen ja yhteensovittava opintotapahtuma.

7.5 Kokemus vuorovaikutusprosessissa mukana olevista ympäristöjärjestöistä

Suurin osa vastaajista kokivat vuorovaikutusprosessissa olevat ympäristöjärjestöt negatiivisesti tai neutraalina. Kolme vastaajaa ilmoitti, että heillä ei ole henkilökohtaista kokemusta näistä ympäristöjärjestöistä eivätkä ottaneet kantaa asiaan sen enempää. Neljän vastaajan vastauksissa nousi sekä negatiivista että positiivista asioita koskien ympäristöjärjestöjä.

Ympäristöjärjestöt koettiin tiukkalinjaisina, joustamattomina, jyrkkinä, fanaattisina yhden aatteen toimijoina, joilta puuttuu ratkaisukeskeisyys. Koettiin ympäristöjärjestöt myös ahdistavina. Nostetiin esille, että järjestörajausalueet on tehty liian laajoina ympäristöjärjestöjen toimesta, ja koettiin, että siksi mukaan on mennyt paljon myös täysin pelkkää talousmetsää. Eräs vastaaja luonnehti Greenpeacea ekoterrorijärjestöksi, joka tavoittelee taloudellista voittoa.

Neutraaleissa vastauksissa mainittiin ihan suoraan, että kokemus on neutraali tai ”ihan ok”. Todettiin myös, että nämä ympäristöjärjestöt ajavat omia aatteitaan, ja että ne ovat Metsähallitus Metsätalous Oy:hyn nähden ideologiaaltaan vastakkaisella puolella. Yksi vastaaja piti näitä ympäristöjärjestöjä sopivina osallistumaan vuorovaikutusprosessiin niiden valtakunnallisen aseman takia. Vastaaja koki, että valtakunnallisella toimijalla ei välttämättä ole niin suuria tunteita mukana toiminnassaan kuin mitä paikallisjärjestöillä. Mutta samalla vastaaja tiedosti, että Metsähallitus Metsätalous Oy:n metsätiimit taas elävät paikallisjärjestöjen kanssa, joten on tärkeää säilyttää keskusteluyhteys niihin ja, että niiden hyväksyntä Metsähallitus Metsätalous Oy:n toiminnalle on myös tärkeää.

Vastaajat, jotka löysivät ympäristöjärjestöistä sekä hyvää että huonoa korostivat, että ne tekevät tärkeää työtä ja että ne keräävät arvokasta luontotietoa. Kolikon toisella puolella oli, että ne koettiin radikaaleina, provosoivina, haitallisena sekä, että sieltä puuttuu ratkaisukeskeisyys. Ympäristöjärjestöjen viestintä koettiin syyllistävänä sekä harhaanjohtavana, minkä koettiin edistävän vastakkainasettelua ja estävän yhteistyötä.

7.6 Erimielisiksi jääneet kohteet

Muutama vastaaja totesi, että jos hakkuut on tehty Metsähallitus Metsätalous Oy:n ohjeiden mukaan, lakipykälien mukaan, niin silloin erimieliset kohteet voi hakata. Yksi vastaaja perusteli näkemystään tästä myös sillä, että ympäristöjärjestöt ei saa liikaa ohjata Metsähallitus Metsätalous Oy:n toimintaa. Nostettiin esille, että erimielisiin kohteisiin voi johtaa liian isot näkemys erot kohteesta, ja että sama metsikkö voi näyttää erilaiselta eri ihmisille. Tuotiin ilmi, että jotkin erimieliseksi jääneet kohteet ovat ympäristöjärjestöille vain periaatekysymyksiä ja siksi ne jäävät erimielisiksi. Erimieliset kohteet koettiin potentiaalisina konfliktikohteina.

Muutama vastaaja kertoi, että ne eivät herätä tunteita suuntaan tai toiseen, mutta suunnittelutyöhön käytetty ylimääräinen ajanmenekki harmittaa. Nostettiin esille, että aina ei voi olla samaa mieltä, jolloin erimielisiä kohteita tulee. Ja että joskus on vaan tehtävä päätös mitä metsikölle tehdään. Yksi vastaaja koki, että erimielisessä kohteessa järki on voittanut.

Koettiin myös ikävänä, että yhteisymmärrystä ei ole löytynyt, ja yhtä vastaajaa lievästi hirvittää, kun erimielisiä kohteita hakataan. Toivottiin myös, että näihin löydettäisiin ratkaisu, joka tyydyttää kaikkia esim. rajauksia tai hakkuutapaa muuttamalla. Yksi vastaaja jäi pohtimaan, että toimitaanko oikein, kun erimielisiä kohteita hakataan. Vastaaja myös mietti voisiko erimieliset kohteet johtua siitä, että ympäristöjärjestöillä on liian korkeat vaatimukset. Toinen vastaaja taas mietti, että jäävätkö kohteet erimielisiksi koska ympäristöjärjestöillä ei ole niistä riittävästi tietoa tai riittääkö ympäristöjärjestö puolen väen ammattitaito arvioimaan kohde sellaisena kuin se on. Erimieliset kohteet koettiin toimintaa haittaavana.

Yksi vastaaja kertoi, että hänellä ei ole kokemusta erimielisistä kohteista, sillä kaikki suunnitelmat ovat menneet järjestöneuvotteluissa läpi. Ja yksi vastaaja toivoisi Metsähallituksen johdon heräävän, mutta ei spesifioinut, että mihin johdon pitäisi herätä.

7.7 Kehitysideat

Viisi vastaajaa ei osannut sanoa, miten vuorovaikutusprosessista saataisiin parempi. Yksi vastaaja totesi, että jos kohteelle pitää tehdä lajistaselvitys niin saattaa mennä pitkäkin aika ennekuin se tehdään, jolloin lohkoa ei päästä neuvottelemaan, mutta muuten vastaaja koki, että vuorovaikutusprosessi on 90 % toimiva. Yksi vastaaja koki, että vuorovaikutusprosessista tuskin saadaan parempaa.

Vuorovaikutusprosessi saattaa venyä, mikä tarkoittaa, että jotkin hakkuut odottavat lopullista päätöstä kauan. Tämä vuorovaikutusprosessin ajallista kestoa haluttaisiin lyhentää. Tähän esitettiin ratkaisuksi: neuvotteluiden määrän nostamista, sovittaisiin selkeä raja koska päätöksen olisi synnyttävä. Ehdotettiin myös, että Metsähallitus Metsätalous Oy:n paikkatietojärjestelmään tuotaisiin kohta, minkä kautta hakkuusuunnitelman voisi suoraan lähettää ympäristöjärjestöille kommentoivaksi karttoineen sekä metsäasiantuntijan kommenttien kera.

Muutama vastaaja nosti esille, että Metsähallitus Metsätalous Oy:n pitäisi olla enemmän oman suunnitteluväkönsä takana, että Metsähallitus Metsätalous Oy:llä on hyvät ohjeet ja ammattitaitoiset metsäasiantuntijat, ja että tämä viesti olisi saatava eteenpäin. Kirjoitettiin myös, että Metsähallitus Metsätalous Oy:n tulisi lopettaa ympäristöjärjestöjen syleily. Toinen vastaaja nosti esille, että Metsähallitus Metsätalous Oy:n pitäisi lisätä omien työntekijöiden lajisto-osaamista ja luontokohde osaamista sekä että pitäisi hyödyntää tutkimustietoa. Yksi vastaaja toi ilmi, että lajistoasiantuntijoita on liian vähän, jolloin he eivät kerkeä tarkastamaan tarpeeksi kohteita mikä hidastaa prosessia.

Järjestörajausalueita pitäisi tarkastella, ja poistaa turhat alueet sieltä eli sellaiset alueet mitkä ovat selkeästi metsätalouksikäytössä ollutta metsää, niin neuvotteluihin ei päätyisi turhia kohteita. Todettiin, että ympäristöjärjestöjen tulisi päivittää rajauksia useammin ja tarkemmin

Yksi totesi, että pitäisi löytää selkeät reunaehdot mihin kaikki olisivat tyytyväisiä, ja joiden mukaan sitten voitaisiin toimia, ja se vähentäisi erimielisiä kohteitakin. Todettiin, että molempien pitäisi tulla näkemyksissään toista vastaan. Tuotiin

myös ilmi, että pitäisi keskittyä isomman mittakaavan asioihin, sen sijaan että nyt mietitään parhaillaan yhden säästöpuuryhmän sijaintia.

7.8 Sähköisen kyselyn avoin kysymys

Pidettiin hyvänä, että keskustelua käydään, ja että metsätalouden toimintaa kehitetään. Vuorovaikutusprosessin ajatusta pidetään hyvänä, mutta käytännön toteutus ei toimi, että vuorovaikutusprosessia tulisi kehittää.

Alueelliset erot ovat myös isoja, ja toisilla suunnittelualueilla järjestörajausalueita on enemmän mikä koetaan hidastavan toimintaa ja hankaloittaa esim. varantotavoitteisiin⁸ pääsyä.

Nostettiin esille, että Metsähallitus Metsätalous Oy ei ole saanut vuorovaikutusprosessista mitään imago tai mediahyötyä. Yksi vastaaja mietti, että riittääkö ympäristöjärjestöille tai muuten puutteellisen ja asenteellisen tiedon varassa eläville mikään.

Vuorovaikutusprosessin todettiin olevan naurettava. Ja toinen vastaaja totesi, että prosessista pitäisi jo luopua.

---

⁸ Varantotavoite= metsätiimeillä on kaksi kertaa vuodessa tietty päivämäärä, jolloin pitää olla ennalta sovittu määrä hakkuita valmiina lähetettäväksi korjuuyrittäjille

8 SÄHKÖISEN KYSELYN TULOSTEN TARKASTELU

Kyselyyn vastanneet ovat huomanneet ovat huomanneet Björnin (2003, 54–55) esittämän yhteiskunnallisten arvojen muutoksen, missä ympäristönäkökohdat ovat alkaneet ohjaamaan maankäyttöä ympäristöystävällisempään suuntaan sekä paikallinen taloudellinen hyöty on korvautumassa ajatuksella, että metsä tuottaa koko maailmalle hyötyä monipuolisen luonnon kautta. Metsäsuhde on muuttumassa esteettiseksi ja luontoarvoja kunnioittavaksi, ja metsän käytössä painottuu yhteisön oikeus (Björn 2003, 54–55).

Kyselyssä nousi esille, että vuorovaikutusprosessi on tapa osallistaa kansalaisia ympäristöjärjestöjen kautta ja paine kansalaisten tarpeiden huomiointiin metsien käytössä nousi, kun kansalaisten hyvinvointi liitettiin ympäristöön (Björn 2003,54). Björn (2003, 79) mukaan omien nautintaoikeuksien piiriin kuuluvia metsiä pidetään omina ja, että vaikka metsiä ei omisteta, niin odotetaan että metsiä koskevassa päätöksenteossa kuunnellaan ja että päätöksistä neuvotellaan. Björn (2003, 79) puhuukin retorisesti meidän metsästämme.

Metsäasiantuntijat tekevät monesti kahdenkertaista työtä leimikoilla, jotka ovat järjestörajauskohteilla, sillä järjestöneuvottelun jälkeen tulleet muutokset aiheuttavat lisätyötä ja usein leimikolle on palattava maastoon uudestaan. Kuormittavuuden tunnetta lisää myös se, että metsäasiantuntijat nostivat esille, että järjestörajausleimikoille mietitään useampi käsittelyvaihtoehto, tehdään pienipiirteisempää suunnittelua tai tutkitaan metsikön käsittelyn historiaa esim. vanhoista ilmakuvista. Henkinen kuormitus kasvaa, kun metsäasiantuntija jännittää onko huolellisesta toiminnasta huolimatta jäänyt jotain huomaamatta. Ja sitten ärsyttää, kun jo suunnitellulle leimikolle pitää palata maastoon tekemään esim. kuitunauhauksia uudestaan.

Työnmäärän lisääntyminen vuorovaikutusprosessin myötä ja ympäristöjärjestöjen enemmän negatiivissävytteinen kirjoittelu Metsähallituksesta voivat vaikuttaa metsäasiantuntijoiden kokemuksiin ympäristöjärjestöistä.

Apua liittyen leimikonsuunnitteluun järjestörajausalueilla pyydettiin eniten joko toiselta metsäasiantuntijalta tai aluepäälliköltä. Koen tämän luonnollisena, kun

nämä henkilöt löytyvät läheltä metsäasiantuntijaa, kun taas lajistoasiantuntijan tai ympäristöasiantuntijan toimipaikka voi olla kauempana omasta toimipaikasta.

Erimieliseksi jääneet kohteet herättivät metsäasiantuntijoissa monenlaisia tunteita ja ajatuksia aina neutraalista olostu pohdintaan, että toimitaanko oikein, kun kohteet käsitellään hakkuin.

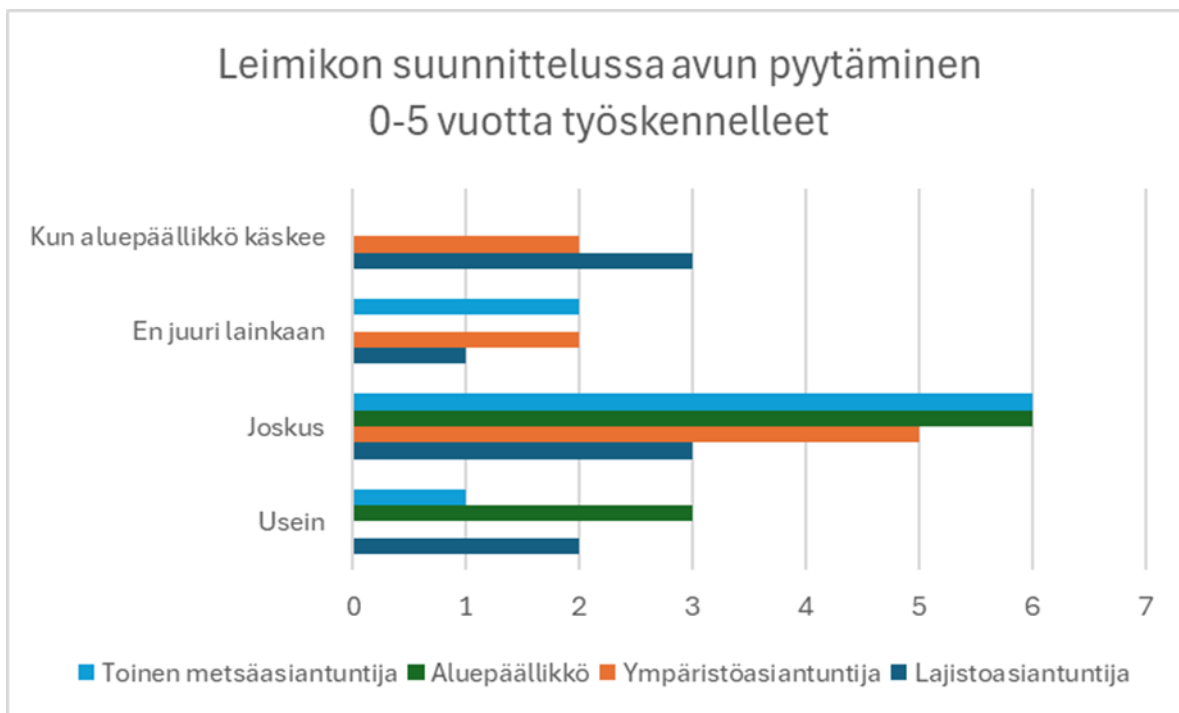
Monessa eri kysymyksessä vastaajat toivoivat, että Metsähallitus Metsätalous Oy pitäisi seisoa enemmän omien metsäasiantuntijoiden ja muiden asiantuntijoiden takana. Metsäasiantuntijat ilmeisesti kokevat, että oma työnantaja ei usko heidän ammattitaitoonsa riittävästi. Koettiin, että Metsähallitus Metsätalous Oy:n viestintä ei ole riittävää siitä, että käytössä on kattavat ohjeet tai miten ammattitaitoisia metsäasiantuntijat ovat. Viestintä itse vuorovaikutusprosessista ei ole riittävä.

Pääosin vastauksissa vuorovaikutusprosessista löydettiin sekä hyvää, että huonoa. Eniten huonoa nähtiin ajankäytön ja työmäärän lisääntymisessä sekä että järjestörajausalueiden koettiin tarvitsevan päivitystä. Lisäksi sen koettiin hankaloittavan oman työn tekemistä, kun jotkut lohkot jäävät prosessiin jumiin pitkäksi aikaa. Hyvänä nähtiin, että vuorovaikutusprosessi tuo toimintaan avoimuutta, vastuullisuutta sekä läpinäkyvyyttä. Pidettiin hyvänä, että halutaan löytää yhteisymmärrystä ympäristöjärjestöjen kanssa. Nousi esille myös, että pitäisi suunnata katseet valtakunnalliseen toimintaan ja isompien kysymysten suuntaan, ja löytää yhteiset kaikkia miellyttävät kriteerit, joiden mukaan voitaisiin toimia, eikä keskittyä ratkomaan ongelmia paikallisella tasolla pienipiirteisesti.

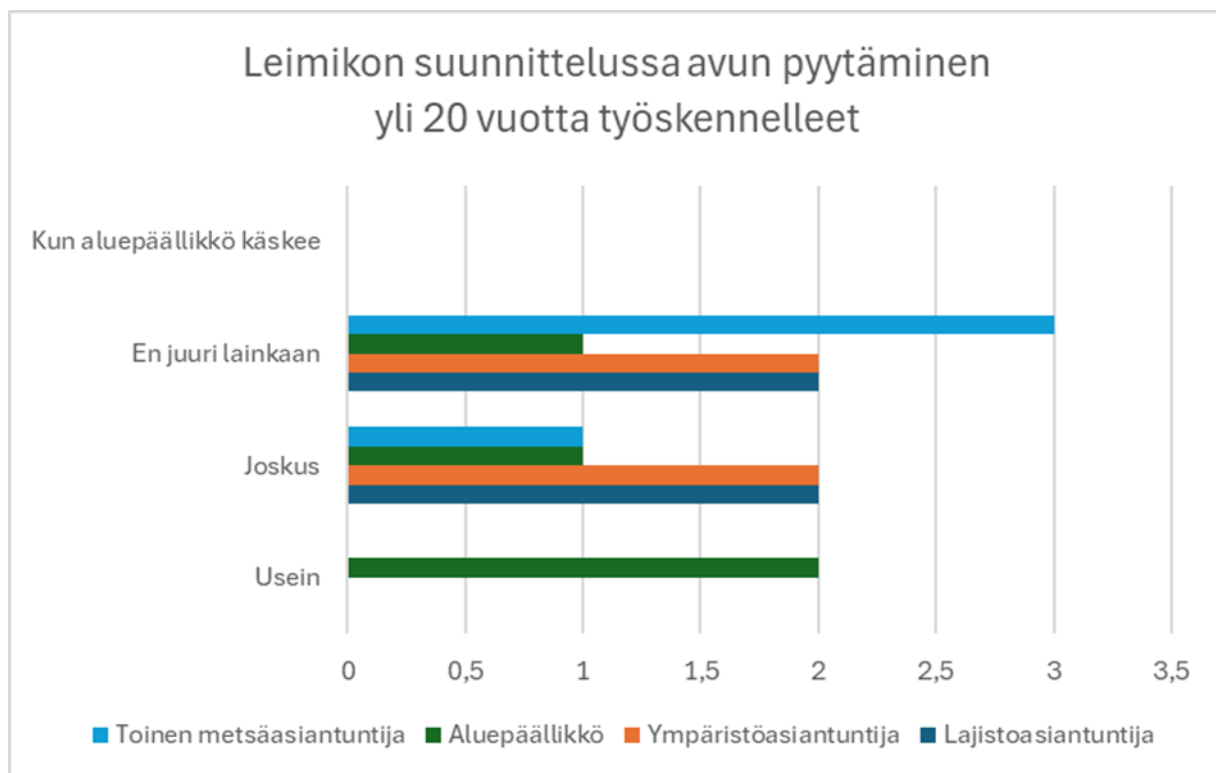
Tässä kyselyssä näkyy Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä menossa oleva iso henkilöstömurros, kun vuosina 2020–2023 Etelä-Suomen metsäasiantuntijoista on vaihtunut 29 %, ja sähköisen kyselyn suurin vastaajajoukko (45 %) oli työskennellyt Metsähallitus Metsätalous Oy:llä 0–5 vuotta. Yli 20 vuotta työskennelleitä vastaajia oli 20 %.

Vastauksissa ei ollut pääsääntöisesti eroa sen mukaan, kuinka kauan vastaaja oli työskennellyt Metsähallitus Metsätalous Oy:llä. Vähäistä eroa löytyi kysymyk-

sissä, mitkä käsittelivät sitä, että kuinka usein leimikon suunnitteluun järjestö- ja alueella pyytää apua ja keneltä. 0–5 vuotta töissä olleet pyytävät herkemmin apua kuin mitä yli 20 vuotta töissä olleet. Lisäksi aluepäälliköt eli metsäasiantuntijoiden esihenkilöt eivät tämän kyselyn mukaan ole pyytäneet yli 20 vuotta työskennelleitä pyytämään apua keneltäkään.

KUVIO 16. 0–5 vuotta töissä olleiden vastaukset.

KUVIO 17. Yli 20 vuotta töissä olleiden vastaukset.

Kyselyn mukaan vähemmän töitä Metsähallituksella tehneet pyytävät herkemmin apua leimikon suunnittelussa järjestörajausalueella. Vähäisempi työkokemus näyttää aiheuttavan epävarmuutta, kun metsäasiantuntija miettii metsikölle sopivaa käsittelyä.

Eniten 0–5 vuotta työskennelleet pyytävät apua aluepäälliköltä sekä toiselta metsäasiantuntijalta. Tämä luo kuvaa, että organisaatiossa kannustetaan pyytämään apua, ja että metsätiimeissä mahtanee olla hyvä yhteishenki, kun omalta esihenkilöltä ja kollegoilta pyydetään herkästi apua. Näen positiivisena, että apua pyydetään rohkeasti, sillä silloin metsäasiantuntijoilla on tiedossa, että Metsähallituksella työskentelee lajistoasiantuntijoita ja ympäristöasiantuntijoita, joilla on oman alansa erikoisosaamista. Lajistoasiantuntijan ja ympäristöasiantuntijan ammattiosaamista on hyvä hyödyntää järjestörajauskohteilla, joissa muut tavoitteet puuntuotannon ohella on hyvä ottaa korostetusti huomioon.

9 TULOSTEN TARKASTELU

Tässä luvussa tarkastellaan koko tutkimuksien tuloksia eli sekä haastatteluiden että sähköisen kyselyn tuloksia.

Itse vuorovaikutusprosessin olemassaolo on hyvin perusteltu jo peilaten Metsähallituksen uusiin omistajapoliittisiin linjauksiin missä mainitaan sidosryhmien laaja osallistaminen sekä eri tavoitteiden yhteensovittaminen (Maa- ja metsätalousministeriö 2024). Lisäksi Metsähallituksen ympäristöjärjestelmä vaatii, että Metsähallitus on tunnistanut sille tärkeimmät sidosryhmät. Vuorovaikutusprosessi ei ole laajaa osallistamista, mutta se on kahden tärkeän sidosryhmän osallistamista. Vuorovaikutusprosessi kahden ympäristöjärjestön kanssa tukee Metsähallituksen tavoitetta parantaa sidosryhmä- ja asiakasyhteistyö kokemusta. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että Metsähallituksen puunostajat arvostavat, että vuorovaikutusprosessia käydään.

Metsähallituksen vuorovaikutusprosessilla halutaan lisätä vaikuttamismahdollisuuksia ja sitä, kautta saada toiminnalle hyväksyttävyyttä sekä läpinäkyvyyttä. Ympäristöoikeudenmukaisuus on sitä, että on oikeus osallistua tasavertaisena päätöksen tekoon, tarpeiden arviointiin, suunnitteluun, toimeenpanoon ja arviointiin (Endres 2012, 331). Vuorovaikutusprosessin myötä ympäristöjärjestöjen on mahdollista osallistua tarpeiden arviointiin sekä suunnitteluun. Olisi hyvä, jos ympäristöjärjestöjen kanssa retkeiltäisiin vuorovaikutusprosessin kautta hyväksynnän saaneille ja toteutetuilla hakkuilla, niin toimenpiteiden onnistumista voitaisiin yhdessä arvioida.

Metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen on osa laajempaa yhteiskunnallista ilmiötä, sillä se liittyy vastuullisuuteen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja eri intressien yhteen sovittamiseen. Ilmiötä voi tarkastella eri tulokulmista. Eri-laisia tulokulmia ovat esim. luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, uusiutumattomien luonnonvarojen korvaaminen uusiutuvilla, ilmastonmuutoksen torjuminen, metsien hakkuiden kestävä taso, metsäteollisuuden vaikutus Suomen talouteen tai sen vaikutus aluetalouteen. Metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen on metsätalouden ydintekemistä nykypäivänä. Metsien käytössä ja sen

suunnittelussa pitää huomioida paljon erilaisia tekijöitä. Jo yhden metsikön käsittelyä eli hakkuusuunnitelmaa tehtäessä pitää pohtia ympäristö-, luonto-, maisema- ja virkistysarvoja. Lisäksi pitää miettiä hakkuun vesistövaikutuksia ja sen vaikutusta hiilinieluun – ja varastoon. Vuorovaikutusprosessi ympäristöjärjestöjen kanssa on yksi työkalu yhteensovittaa erilaisia näkökulmia ja ottaa entistä paremmin huomioon luonto- ja ympäristöarvoja, sillä se on osallistavaa suunnittelua. Erilaista yhteensovittamista täytyy tehdä isossa ja pienessä mittakaavassa niin valtakunnallisesti sekä globaalisti kuin myös ihan metsikkötasolla.

Metsähallitukselta löytyy vahva intressi pysyä mukana vuorovaikutusprosessissa, sillä sen on koettu vähentävän metsäkiistoja. On havaittu, että ympäristökonflikteissa osapuolten väliset suhteet vaikuttavat kiistan voimakkuuteen (Hellström 2001, 67). Vuorovaikutusprosessin avulla osapuolten väliset suhteet ovat parantuneet. Yrityksiltä vaaditaan entistä vastuullisempaa, läpinäkyvämpää sekä ympäristöystävällisempää tapaa toimia. Vuorovaikutusprosessin yhteistyön seurauksena Metsähallituksen toiminnan vastuullisuus lisääntyy, kun päätöksiin osallistetaan muita tahoja ja samalla ympäristö- ja luontoarvot otetaan entistä paremmin huomioon. Toiminnan läpinäkyvyys lisääntyy vain yhteen suuntaan, ympäristöjärjestöille päin, ja sielläkin vain kahdelle eri järjestölle. Ympäristöjärjestöilläkin on vahva intressi jatkaa vuorovaikutusprosessia, sillä he kokivat, että ovat päässeet vaikuttamaan asioihin etenkin paikallisella tasolla. Paikallisen tason neuvottelut saivat myös kiitosta hyvästä ilmapiiristä.

Vuorovaikutusprosessin osapuolet eroavat toisistaan siinä, että Metsähallituksella on monia erilaisia yhteiskunnallisia tavoitteita ja veloituksia, joita sen pitää ottaa huomioon toiminnassaan, kun taas ympäristöjärjestöillä on vain yksi keskeinen tavoite eli suojelupinta-alan nostaminen. Mutta suojelupinta-alan nostaminen on välineellinen tavoite monimuotoisuuden turvaamiseen, ja sen avulla saavutetaan myös muita ekologisen kestävyys tavoitteita. Metsähallituksen erilaisia tavoitteita ovat esim. luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja turvaaminen, työllisyysmahdollisuuksien luominen paikallisille yrittäjille, tulouttaa valtiolle omistajaohjauksen mukaisesti, kasvattaa puuta tehtaiden tarpeisiin, mahdollistaa tutkimustoimintaa hallinnoimillaan alueilla sekä mahdollistaa vihreää siirtymää. Osapuolet tulevat vuorovaikutusprosessiin siten erilaisista lähtökohdista. Mutta osapuolten kokemus toisista on kuitenkin lähtökohtaisesti neutraali tai hyvä,

mutta ehkä osapuolten välille tarvittaisiin vielä syvempää ymmärtämistä siitä, että mitkä taustasyöt toisen osapuolen toiminnan takana vaikuttaa, ja mitkä ovat toisen osapuolen toiminnan reunaehdot.

Vuorovaikutusprosessin myötä leimikkosuunnitelmissa otetaan entistä paremmin huomioon ympäristönäkökulmat, joten sen avulla voidaan vastata muuttuneen yhteiskunnan tarpeisiin. Yhteiskunnan arvot ovat muuttuneet ympäristöystävällisemmäksi sekä metsien käytön hyväksyttävyyden tärkeimmiksi tekijöiksi ovat nousseet luonto- ja ympäristöarvojen merkitys sekä niiden turvaaminen (Björn 2003, 55 & Tyrväinen ym. 2024). Lisäksi sen avulla voidaan vastata myös Metsähallituksen strategiassa ja omistajapoliittisissa linjauksissa mainittavaan luonnon monimuotoisuuden huomiointiin ja turvaamiseen.

Kehittämissuunnitelmien oli eroja Metsähallituksen työntekijöiden ja ympäristöjärjestön asiantuntijoiden välillä. Metsähallituksen työntekijöiden kehittämissuunnitelmat olivat konkreettisia ja ne keskittyivät heidän työnsä helpottamiseen: järjestörajausalueiden päivittäminen, ExtraNetin luominen tai, että leimikkosuunnitelmia käytäisiin enemmän läpi sähköpostin välityksellä tai että paikallisia neuvotteluita olisi useammin tai, että Metsähallitus ottaisi selkeämmän linjan koskien monikäyttömetsien erityisalueita kuten esim. tutkimusmetsiä. Muutama toi esille, että alueita pitäisi katsoa laajemmin eikä keskittyä yksittäisten leimikkosuunnitelmien läpi käyntiin. Ympäristöjärjestöjen asiantuntijat toivat esiin taas vuorovaikutusprosessin tarkoituksen, tavoitteiden ja toimintatapojen kirkastamisen, ja siihen toivottiin fasilitoinnin käyttämistä uudestaan.

Keskeisimmiksi kehittämissuunnitelmiksi opinnäytetyössä nousi

1. Ylätason kysymysten ratkaiseminen
2. Vuorovaikutusprosessin tarkoituksen ja tavoitteiden kirkastaminen ja kehittämissuunnitelman teko
3. Vuorovaikutusprosessiin mukaan tulevien uusien henkilöiden hyvä perehdyttäminen
4. Riittävän aikaresurssin varmistaminen leimikkosuunnitelmien läpi käyntiin ennen vuorovaikutusprosessin neuvottelua
5. ExtraNet:n luominen
6. Vuorovaikutusprosessista viestiminen

Ylätason kysymysten ratkaisemista vaikeuttaa se, että metsäkiistat ovat arvokiistoja, ja niihin liittyy tunteita, ne ovat poliittisia sekä niillä on monesti pitkä historia. Lisäksi vuorovaikutusprosessi on moniammatillista yhteistyötä, ja käymämme koulutus muokkaa myös meidän arvojamme sekä asenteita, ja jos osapuolten identiteettiin on kiinnittynyt arvoja, niin niistä on vaikea käydä kauppaa mikä vaikeuttaa arvokonfliktin ratkaisemista. Valtion maat koetaan vahvasti meidän kaikkien omana ja yhteisenä. Tämän täsmällisen käyttö- ja omistusoikeuden puuttuminen aiheuttaa jännitteitä. (Hallikainen ym. 2017, 18).

Luottamuksen vaaliminen ja sen jatkuva kasvattaminen on tärkeää, sillä on havaittu, että kiistan osapuolten välinen suhde vaikuttaa ympäristökonfliktin voimakkuuteen (Hellström 2001, 67). Lisäksi luottamus auttaa selviytymään konflikteista (Miettinen & Torkki 2019, 90). Osallistavan suunnittelun kautta, kuten vuorovaikutusprosessin avulla, osapuolten välistä yhteistyötä voidaan kehittää. Osallistavalla suunnittelulla voidaan parantaa tiedon kulkua jatkuvan vuoropuhelun kautta, ja siten myös luottamus kasvaa. Osallistavan suunnittelun kautta tehdyt päätökset myös hyväksytään laajasti. (Hamberg & Löfström 2009). Vuorovaikutusprosessin myötä altistetaan itseä erilaisille ajatuksille sekä mielipiteille mikä on kehittymisen edellytys, sillä jos pysytään omassa, tutussa kuplassa kehitystä ei tapahdu (Helle 2018, 191–192). Vuorovaikutusprosessin kautta voidaan vaikuttaa kokemuksiin, sillä ilman kokemusten muuttumista, ei muutu uskomukset (Helle 2018, 197). Opinnäytetyön perusteella on havaittavissa luottamuspulaa Metsähallituksen ylemmän- ja keskijohdon sekä ympäristöjärjestöjen välillä, sillä luottamuksen puutteen takia yksi haastattelukutsun saanut kieltäytyi osallistumasta haastatteluun. Luottamuksen puute vaikeuttaa myös ylätason kysymysten ratkaisemista. Luottamuksen ollessa puutteellista kokemus toisen osapuolen tarkoituksesta, motivaatiosta ja asiantuntemuksesta voi näyttäytyä negatiivisena, ja siten voi syntyä itseään toteuttavia hyökkäyksiä ja vastahyökkäyksiä (Kangasoja, Ketunen & Luoma 2022).

Vuorovaikutusprosessi on määritetty koko Metsähallituksen Metsätalouden prosessiksi, ja prosessin omistajaksi on määritetty Metsätalouden MOH-prosessi⁹. Vuorovaikutusprosessille ei siis ole määritelty yhtä vastuuvetäjää tai henkilöä. Lisäksi Metsähallituksen työntekijöiden kesken on erilaisia käsityksiä siitä, että onko vuorovaikutusprosessi pysyvä vai tilapäinen. Nämä eri tekijät vaikuttavat, että Metsähallituksessa ei ole tehty vuorovaikutusprosessille omaa ohjeistusta eikä prosessin kuvausta, eikä sitä ole aktiivisesti myöskään kehitetty. Vuorovaikutusprosessi ei myöskään esiinny mainintana muissa ohjeissa kuten metsänhoito-ohjeessa, ympäristökäsikirjassa tai ympäristöoppaassa. Vuorovaikutusprosessi mainitaan Metsähallituksen vuosi- ja vastuullisuusraportissa. Vuorovaikutusprosessin tavoitteita ja tarkoitusta olisi mielekästä kirkastaa, sillä moniammatillinen tiimi, jolla on ristiriitaiset toimintaperiaatteet, puutteelliset ratkaisumekanismit ja jolta puuttuu täsmällinen menettelytapa päätöksien tekoon, on räjähdysherkkä (Ovretveit 1995, 207).

Vuorovaikutusprosessiin on tullut mukaan paljon uusia henkilöitä, ja olisi hyvä perehdyttää heidät vuorovaikutusprosessin historiaan, ja sen muotoilun eri vaiheisiin. Lisäksi on tärkeää perehdyttää uudet henkilöt intressipohjaiseen neuvottelumalliin sekä vuorovaikutusprosessin yhteisiksi sovittuihin pelisääntöihin.

Vuorovaikutusprosessissa on havaittu, että paikalliset neuvottelut menevät sujuvasti, kun kaikilla on ollut riittävästi aikaa perehtyä siellä käsiteltäviin leimikkosuunnitelmiin. Olisi tärkeää varmistaa tämä mahdollisuus kaikille. Ympäristöjärjestöjen asiantuntijat ovat tässä erilaisessa asemassa kuin mitä Metsähallituksen työntekijät, sillä monet ympäristöjärjestöjen asiantuntijat tekevät tätä vapaaehtoisesti, jolloin vuorovaikutusprosessi voi viedä aikaa pois palkkatöiltä. Paikallisen tason neuvottelut koetaan aikaa vieviksi ja raskaiksi, mutta toisaalta niissä saadaan hyviä tuloksia aikaan. Vuorovaikutusprosessia käydään kahdella tasolla kuten ympäristöpolitiikkaa käydään kahdessa viitekehyksessä: on suurta yhteiskunnallista ympäristöpolitiikkaa sekä arjen pienempää ympäristöpolitiikkaa ja katsotaan, että ne tarvitsevat toinen toisiaan (Ahonen & Massa 2006, 13). Paikallinen taso vuorovaikutusprosessissa tulisi tarpeettomaksi, jos ylätason kysymykset

---

⁹ MOH-prosessi= Metsäomaisuuden hoitoprosessi. Metsätalous Oy:n toiminta on jaoteltu asiakaslogistiikkaprosessiin (AL), metsänhoito ja tienrakennusprosessiin (MHT) ja metsäomaisuuden hoitoprosessiin.

saataisiin ratkaistua tai päästäisiin käsittelemään laajempia kokonaisuuksia kuin yksittäistä leimikkosuunnitelmaa. Paikallinen taso tulisi tarpeettomaksi myös, jos ympäristöjärjestöt kokisivat Metsähallituksen toiminnan laadun riittävän hyvänä sekä luottamus Metsähallituksen toimintaan olisi hyvä.

Haastatteluista sekä metsäasiantuntijoille tehdyssä sähköisessä kyselyssä kehittämissuhteiksi nousi esiin ExtraNetin tekeminen, minne leimikkosuunnitelmia voitaisiin laittaa sähköiseen muotoon ympäristöjärjestöjen nähtäville sekä kommentoivaksi. ExtraNettiä voisi hyödyntää etenkin helpompien kohteiden käsitteilyssä, jolloin paikallisissa leimikkoneuvotteluissa voitaisiin keskittyä haastavampiin kohteisiin. Tulevaisuudessa ExtraNettiä voisi hyödyntää laajemminkin osallistamistyössä. Nykyään erilainen osallistaminen tapahtuu sähköpostin sekä mahdollisten paperisten karttojen kautta. ExtraNetti helpottaisi osallistamista monien suuntaan, jos sitä kautta leimikkosuunnitelmia voisi lähettää esim. puolustusvoimille, Luonnonvarakeskukselle, Metsähallituksen Luontopalveluille, oppilaitoksille, vapaa-ajan asunnon omistajille tai muille naapuri kiinteistön omistajille. Toiminnan läpinäkyvyyttä tulevaisuudessa voitaisiin lisätä ExtraNetin kautta esimerkiksi lisäämällä sinne selailumahdollisuuden kansalaisille tai muille sidosryhmille.

Kun vuorovaikutusprosessi aloitettiin asiasta viesti ulospäin niin Metsähallitus kuin myös ympäristöjärjestöt. Sen jälkeen vuorovaikutusprosessista viestiminen on ollut vähäisempää tai sellainen kuva on metsäasiantuntijoilla sähköisen kyselyn perusteella. Metsähallituksen kannattaisi viestiä asiasta enemmän organisaation ulkopuolelle, sillä vaikka vuorovaikutusprosessista huolimatta ei aina löydetä yhteisymmärrystä ympäristöjärjestöjen kanssa, niin piilee prosessin olemassaolossa jo tärkeä viesti: Metsähallitus haluaa osallistaa, haluaa tehdä yhteistyötä ja haluaa yrittää löytää ratkaisuja, joiden takana kaikki osapuolet voi seisoa.

10 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössä tarkasteltiin Metsähallituksen vuorovaikutusprosessin nykytilaa. Mikä vuorovaikutusprosessissa koetaan hyvänä sekä toimivana, mutta tarkoitus oli selvittää myös vuorovaikutusprosessin kipupisteitä. Lisäksi selvitettiin vuorovaikutusprosessin kehittämistarpeita. Lisäksi metsäasiantuntijoille tehdyn sähköisen kyselyn avulla haluttiin selvittää millaisena he kokevat vuorovaikutusprosessin sekä siihen osallistuvat ympäristöjärjestöt. Metsäasiantuntijat vastaavat leimikkosuunnitelmien tekemisestä, joita sitten käsitellään vuorovaikutusprosessin paikallisella tasolla. Opinnäytetyöllä olisi haluttu selvittää Metsähallitus Metsätalous Oy:n 3–5 isoimman puunostajan käsityksiä, tietoisuutta sekä ajatuksia vuorovaikutusprosessista, mutta työn tilaajan toiveesta tätä ei nyt selvitetty.

Opinnäytetyön tekijä on töissä Metsähallitus Metsätalous Oy:llä Etelä-Suomen alueella metsäasiantuntijana. Metsäasiantuntijana osallistun vuorovaikutusprosessiin tekemällä leimikkosuunnitelmia, joita käsitellään vuorovaikutusprosessin paikallisella tasolla. En ole osallistunut paikallisen enkä valtakunnallisen tason neuvottelutilanteisiin. En ole ollut entuudestaan tekemisissä haastateltavien ympäristöjärjestöjen asiantuntijoiden kanssa, ja siten minulla ei ollut ennakko-oletuksia heistä eikä siitä millaisena he kokevat vuorovaikutusprosessin. Kun en ole osallistunut vuorovaikutusprosessin neuvottelutilanteisiin, niin minulla ei ollut etukäteen tietoa mikä siinä on hyvää ja mikä huonoa. Mielestäni tämä auttoi olemaan objektiivinen opinnäytetyötä tehdessä, kun olin vuorovaikutusprosessiin nähden ulkopuolinen, vaikka Metsähallituksella olenkin töissä. Pyrin olemaan opinnäytetyötä tehdessäni objektiivinen aihetta ja tuloksia kohtaan. Haastattelutuloksia analysoidessani pyrin olemaan tasapuolinen sekä neutraali kaikkia haastatteluihin osallistujia kohtaan. Kukaan Metsähallituksen työntekijä ei ole lukenut opinnäytetyötä ennen sen valmistumista paitsi vuorovaikutusprosessia kuvanneen osion lukivat Metsähallitus Metsätalous Oy:n Etelä-Suomen aluejohtaja sekä metsienkäyttö- ja suunnittelujohtaja, joten Metsähallitus ei ole vaikuttanut tässä opinnäytetyössä saatuihin tuloksiin.

Opinnäytetyön haastattelukysymyspatteristo oli onnistunut ja vastasi hyvin tarkoitustaan. Mutta haastatteluita litteroidessa huomasin, että jostain asioista olisi voinut kysyä vielä hieman lisää, jotta olisi päässyt vielä enemmän pintaa syvemmälle taustasyiden selvittelyssä ja ilmiöiden merkityksen ymmärtämisessä. Opinnäytetyössä löydettiin eri tasoisia kehittämissuhteita aina ihan konkreettisista ja yksityiskohtaisista laajempiin kehittämissuhteisiin.

Metsäasiantuntijoille tehdyssä sähköisessä kyselyssä olisi voinut olla enemmän taustakysymyksiä kuten esim. vastaajan koko työkokemuksen määrä vuosina, jolloin sähköisen kyselyn vastauksista olisi saanut vielä enemmän irti. Olisi ollut myös mielenkiintoista vertailla vaikuttaako vastaajan ikä tai sukupuoli vastauksiin.

Vuorovaikutusprosessin tavoitteita, toimintatapaa ja tarkoitusta voisi kirkastaa, koska itse vuorovaikutusprosessin aloittamisesta on kulunut kuusi vuotta eli olisi paikallaan pohtia miksi juuri tämä foorumi ja miten se palvelee tarkoituksessaan? Nyt vuorovaikutusprosessin kaikki osapuolet toimivat omien tavoitteidensa pohjalta, ja olisi hedelmällistä, jos osapuolet pohtisivat mitä yhteisiä, jaettuja tavoitteita heillä olisi. Tässä voisi hyödyntää fasilitaattoria. Uusien henkilöiden myötä vuorovaikutusprosessiin perehdyttämisessä olisi kehittävä, jotta kaikille olisi tiedossa miksi alun perin vuorovaikutusprosessiin on lähdetty ja miten se on saanut alkunsa. Sekä tuntevatko kaikki intressipohjaisen neuvottelun ja sen vaiheet? Ja ovatko vuorovaikutusprosessin alussa sovitut yhteiset pelisäännöt kaikille tutut? Havaittavissa oli, että on asioita, joista olisi hyvä yhdessä keskustella ja etsiä yhteistä linjaa sekä toimintatapaa, sillä esim. Metsähallituksen haastateltavat kokivat, että ympäristöjärjestöt eivät aina noudata yhteisiä pelisääntöjä. Esimerkiksi erimielisyyksiä osapuolten välillä on siitä, että saako vuorovaikutusprosessin neuvottelukohteiden karttoja jakaa eteenpäin. Ja kenelle niitä saa jakaa ja koska? Metsähallituksen haastateltavat kokivat epäselvyyttä, että neuvottelukohteiden karttoja on jaettu ulkopuoliselle ympäristöjärjestöjen toimesta joskus jo ennen itse vuorovaikutusprosessin neuvotteluita.

Ylemmän tason kysymykset, joita ratkotaan vuorovaikutusprosessin valtakunnallisella tasolla ovat edelleen ratkaisematta. Näitä ovat esim. luontokohteen mää-

rittelyn kriteerit tai että pitääkö metsikössä olla luontoarvoja vai riittääkö, että metsikkö sijaitsee suojelualueen läheisyydessä tekemään siitä suojelun arvoisen kohteen. Ylemmän tason kysymysten pohtiminen ja ratkominen olisi hyödyllistä. Jos näistä ylemmän tason kysymyksissä päästäisiin yhteisymmärrykseen, niin se helpottaisi toimintaa monella saralla sekä tasolla, ja vähentäisi metsäkiistoja Metsähallituksen ja ympäristöjärjestöjen välillä. Voisiko ylemmän tason kysymyksiä lähestyä osallistamalla ympäristöjärjestöt määrävuosin esim. viiden tai kolmen vuoden välein Metsähallituksen ympäristöoppaan päivittämiseen? Paikallisen tason eli leimikkosuunnitelmien käsittely on työlästä ja aikaa vievää, mutta sillä on saatu myös hyviä tuloksia aikaiseksi molempien osapuolien mielestä. Yksittäisten leimikkosuunnitelmien käsittelystä olisi hyvä päästä myös käsittelemään laajempia metsäkokonaisuuksia mikä taas vähentäisi tarvetta käydä läpi yksittäisiä leimikkosuunnitelmia. Tämä vaikuttaisi myös metsäasiantuntijoiden kokemaan kuormituksen määrään.

Tässä opinnäytetyössä havaittiin samoja asioita, joita oli kirjattu ylös Akordi Oy:n toimesta, kun se piti vuorovaikutusprosessista palautekyselyn vuonna 2021. Akordi Oy havaitsi, että työ sen suhteen jäi kesken, että osapuolten välillä olisi päästy yhteisymmärrykseen siitä, että mihin Metsähallituksen oma sisäinen toimivalta riittää, ja mihin taas tarvitaan poliittinen päätös. (Kangasoja, Kettunen & Luoma 2022). Edelleen monet ympäristöjärjestöjen asiantuntijat kokevat, että Metsähallitus menee poliittisen mandaatin taakse piiloon. Riskinä on, että valtakunnallinen vuorovaikutusprosessi kehittyy vain tiedonvaihdon kanavaksi, ja osallistavan suunnittelun näkökulma sekä toiminnan kehittäminen jää sen jalkoihin. Tämän riskin oli havaittu jo hieman konkretisoituneen valtakunnallisella tasolla, sillä jotkut ympäristöjärjestöjen haastateltavat luonnehtivat siellä käytävää keskustelua juuri vain tiedon vaihdoksi. Valtakunnallisen tason vuorovaikutusprosessissa ympäristöjärjestöt kritisoivat Metsähallituksen sitoutumisen tasoa prosessiin, sillä koettiin, että valtakunnallisella tasolla vuorovaikutusprosessi on vain muodollisuus, eikä asiat ole oikeasti neuvoteltavissa.

Opinnäytetyön tuloksena todetaan, että osapuolten välistä luottamusta täytyy vaalia ja kasvattaa jatkossakin. Vuorovaikutusprosessin jatkaminen on ylläpitänyt osapuolten välistä hyvää ja suoraa keskusteluyhteyttä, ja monet haastateltavat

kokivat, että juuri sen takia vuorovaikutusprosessi on arvokas. Vuorovaikutusprosessin jatkaminen on myös vahvistanut erilaisten näkökulmien sekä toisen osapuolen ymmärtämistä, ja vuorovaikutusprosessin myötä osapuolet ovat havainneet, että vaikeista sekä ristiriitaisista asioista voi keskustella. Vuorovaikutusprosessin voidaan katsoa olleen tässä onnistunut.

Vuorovaikutusprosessille olisi hyvä luoda oma prosessikaavio, tavoite ja ohjeet sekä sisällyttää se Metsähallituksen ohjeisiin mukaan. Ilman ohjeita voi olla epäselvää, miten ja mitä pitäisi tehdä, ja tämä syö motivaatiota, kun ei tiedetä mitä tehdään ja miksi. Vuorovaikutusprosessin ilmaantuminen ohjeisiin ja strategiaan asiakirjoihin ilmentäisi, että Metsähallitus on sitoutunut vuorovaikutusprosessiin ja sen kehittämiseen. Tiedetäänkö vuorovaikutusprosessista Metsähallituksen muissa omissa organisaatioissa kuten Luontopalveluissa, Eräpalveluissa tai Kiinteistökehityksessä? Vuorovaikutusprosessista voisi olla hyvä pitää Metsähallituksen omalle henkilökunnalle sisäinen webinaari, jossa kerrotaan prosessista, sen synnystä ja toteutuksesta, ja että mitä prosessilla halutaan saavuttaa.

Metsähallitus ei ole hyödyntänyt vuorovaikutusprosessin olemassaoloa viestinnän kautta riittävästi. On epäselvää ketkä kaikki tahot, yritykset tai kolmannen sektorin toimijat tietävät vuorovaikutusprosessin olemassaolosta. Tietääkö kansalaiset, että tämänkaltaistakin sidosryhmäyhteistyötä tehdään ja mitä sillä tavoitellaan? Vuorovaikutusprosessista viestimällä nostettaisiin Metsähallituksen profiilia vastuullisena, ympäristöasiat huomioon ottavana toimijana. Tämän puutteen olivat huomanneet myös metsäasiantuntijat sähköisessä kyselyssä.

Vuorovaikutusprosessille olisi hyvä tehdä kehittämissuunnitelma, jota voisi määrajoin tarkistaa, että onko tavoitteisiin päästy. Myös paikallinen taso voisi hyötyä kehittämissuunnitelman tekemisestä. Siinä voisi pohtia mihin suuntaan vuorovaikutusprosessia lähdetään viemään, ovatko kokouskäytännöt toimivia, ovatko muistiot toimivat ja ajavat asiansa, onko keskustelukulttuuri hyvää ja millaista sen pitäisi olla ja voisi miettiä vuorovaikutusprosessin alussa sovittuja pelisääntöjä, että onko niissä kehitettävää vai palvelevatko ne edelleen hyvin tarkoituksensa? Kehittämissuunnitelmaa voisi tehdä joko luomalla sähköisen kyselyn tai sitten kehittämisen näkökulmia voisi pohtia omassa palaverissa tai näiden yhdistelmällä.

Vuorovaikutusprosessin myötä on opittu toisen osapuolen ydinosaamisesta eli Metsähallituksella on opittu luonto- ja ympäristöarvoista sekä niiden huomioimisesta, ja ympäristöjärjestöt ovat oppineet metsätalouden näkökulmista. Mutta toisen tavoitteet ja, että mistä lähtökohdista toinen tulee saattavat olla vielä vähän epäselviä. Kun toisen tavoitteita ja tavoitteiden taustalla olevia syitä ymmärtää paremmin, niin se auttaa pääsemään parempaan neuvottelutulokseen.

Vuorovaikutuksesta oli prosessin myötä haastateltavat oppineet, että toisen kuuntelu on tärkeää. Kuten on tärkeää miettiä miten asioita itse sanoittaa, ja mitä itse tavoittelee ja mitkä ovat taustalla vaikuttavat syyt. Omaa toimintaa tulee osata sanoittaa auki sekä perustella hyvin, ja siinä samalla kirkastuu oma toiminta, sen lähtökohdat sekä syyt. Vuorovaikutusprosessissa, jossa eri alan ammattilaiset eri organisaatioista toimivat yhteistyössä niin sujuva, onnistunut ja hyvä vuorovaikutus on avainasemassa.

Jatkotutkimuksen aiheita löytyi paljon. Yksi mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi vuorovaikutusprosessin paikallisen tason neuvotteluissa läpi käytyjen leimikkosuunnitelmien perusteellinen tutkiminen. Mitkä ovat yleisimmät syyt, jotka johtavat jatkotarkasteluun tai kohteen päättymiseksi erimieliseksi? Löytyisikö sitä kautta asioita, joissa Metsähallituksen metsäasiantuntijat tarvitsivat lisäkoulutusta? Tai löytyisikö asioita, joita pitäisi tarkentaa Metsähallituksen ympäristöoppaassa? Metsähallituksen 3–5 isoimman puunostajien ajatusten, tietoisuuden ja käsityksien selvittäminen koskien vuorovaikutusprosessia olisi yksi hyvä jatkotutkimuksen aihe tai vuorovaikutusprosessin valtakunnallinen taso, ja että miten siihen vaikuttaa omistajaohjaus ja poliittinen ilmapiiri. Vuorovaikutusprosessin kehittämissuunnitelman tekemisen voisi toteuttaa opinnäytetyönä. Olisi mielenkiintoista, jos joku tutkisi Metsähallituksen ja ympäristöjärjestöjen välistä vuorovaikutusprosessia puhtaasti vuorovaikutuksen ja ryhmädynamiikan näkökulmasta. Tulisiko tällaisen tutkimuksen kautta esiin asioita, joita olisi hyvä huomioida jo ihan metsäalan ammattilaisten kouluttamisessa? Nykyään kun ei riitä, että osaat suunnistaa metsässä, pidät yksintyöskentelystä ja, että osaat suunnitella metsänkäsittelyitä. Vaan erilainen vuorovaikutus on tärkeä osa metsäammattilaisen

työtä. Yhteistyötä tehdään niin oman organisaation sisällä kuin organisaation ulkopuolelle, jolloin hyvät vuorovaikutustaidot ammattiosaamisen rinnalla ovat tärkeä taito.

Vuorovaikutusprosessin tulevaisuus näyttää siten turvatulta, että molemmilla osapuolilla on vahvat intressit pysyä siinä mukana. Mutta vuorovaikutusprosessi tarvitsisi määrätietoista kehittämistä, jotta se palvelisi tarkoituksessaan entistä paremmin. Paikallisella tasolla vuorovaikutusprosessi tuntuu haastatteluiden perusteella toimivan paremmin kuin mitä valtakunnallisella tasolla. Valtakunnalliseen tasoon panostaminen olisi hyödyllistä, sillä jos siellä saadaan asioita ratkaistua niin se helpottaisi toimintaa monella saralla. Opinnäytetyön perusteella vuorovaikutusprosessi on aikaa vievä ja se koetaan myös raskaaksi, mutta siinä on enemmän hyvää kuin mitä huonoa. Lisäksi pelkästään sen olemassaolo koetaan arvokkaaksi.

LÄHTEET

Ahonen, S. & Massa, I. 2006. Mitä on arkielämän ympäristöpolitiikka? Teoksessa Ahonen, S. & Massa, I. (toim.). Arkielämän ympäristöpolitiikka. Helsinki: Oy Yliopistokustannus, 9–16.

Ahopelto, T., Ilomäki, S., Logren, A., Ristimäki, H-L., Tiitinen, S. & Ruusuvuori, J. 2019. Työelämän vuorovaikutuksen tutkimus. Luettu 3.8.2024.

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/118407/tyoelaman_vuorovaikutuksen_tutkimus.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Akordi Oy. n.d. Yhteistyöllä kohti ratkaisuja. Luettu 26.10.2024. <https://akordi.fi/>

Arikka, L. 2021. Dialogi pelastaa maailman ja muita oivalluksia käymistäni keskusteluista. Helsinki: Kirjapaja.

Anttila, P. 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy

Anttonen, K., Laihosalo, K. & Leino, H. (toim.) 2008. Kaupunki kasvaa, miten käy ympäristön? 1.painos. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Ahvenisto, I. & Mäki, K. (toim.) 2006. Kansalaisvaikuttaminen ajassa. Vaajakoski: Gumemerus Kirjapaino Oy.

Björn, I. 2003. Ympäristöpolitiikkaa metsässä? Joensuu: Yliopistopaino.

Endres, D. 2012. Sacred Land or National Sacrifice Zone: The Role of Values in the Yucca Mountain Participation Process, Environmental Communication: A Journal of Nature and Culture, 6:3, 328–345.

Eskola, T., Herukka, I., Kallio, T., Kaukonen, M., Karppinen, H., Karvonen, L., Kuokkanen, P., Korhonen, I. & Thomssen, P-M. 2024. Metsähallitus. https://jul-kaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2023/09/mh_ymparistoopas.pdf

Floyd, D., Germain, R. & Stehman, S. 2001. Public perceptions of the USDA Forest Service public participation process. Forest Policy and Economics 3 2001 113–124.

Gjerstad, E. 2015. Näin vaikutat. Vaikuttamisen psykologia arjessa ja työssä. Jyväskylä: Docedo Oy.

Greenpeace. 2024a. Puoli vuosisataa tekoja ympäristön puolesta. Luettu 31.7.2024. <https://www.greenpeace.org/finland/meista/historia/50-vuotta/>

Greenpeace. 2024b. Metsät. Luettu 31.7.2024. <https://www.greenpeace.org/finland/metsat/>

Greenpeace. 2024c. Onko intohimosi luonto? Haluamme tehdä töitä kanssasi! Luettu 31.7.2024. <https://nordic.jobs.greenpeace.org/fi>

Greenpeace. 2024d. Historiamme. Luettu 31.7.2024. <https://www.greenpeace.org/finland/meista/historia/>

Hakala, H. & Välimäki, J. 2003. Ympäristön tila ja suojele Suomessa. Helsinki: Oy Yliopistokustannus.

Hallikainen, V., Naskali, A., Pettersson, S., Rovannerä, S. & Tuulentie, S. 2017. Ympäristökonfliktit Suomessa: mistä on kiisteltu ja miksi? Terra 129:2, 17–37.

Harju, A. 2005. Yhteisellä Asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. 2.painos. Kansanvalistusseura.

Hamberg, L. & Löfström, I. 2009. Monimuotoisuuden ja metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen kuntien virkistysmetsissä ja valtion retkeilyalueilla. Metlan työraportteja 113. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos.

Helle, M. 2018. Järki ja tunteet. Oivalluksia riidoista, neuvotteluista ja sopimisesta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Hellström, E. 2001. Conflict Cultures –Qualitative Comparative Analysis of Environmental Conflictsin Forestry. Luettu 29.10.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/b6110dfe-af9c-43ee-9a70-54b74d71cce7/content>

Hyttinen, Pentti. 1998. Monitavoitteisen metsäsuunnittelun hyödyt jäävät realisoitumatta resurssipulan takia. Metsätieteen aikakauskirja 4 s. 593–595. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos.

Jääskeläinen, L. & Syrjänen, O. 2014. Maankäyttö- ja rakennuslaki. 4. uudistettu painos. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Kangas, J. 1995. Metsän eri käyttömuotojen yhteensovittamisen tutkimusohjelma 1995–1999. Esite tutkimuksesta. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos.

Kangas, J. 1998. Perusteita metsän eri käyttömuotojen yhteensovittamiseen. Metsätieteen aikakauskirja 2 s. 241–244. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos.

Kangasoja, J., Kettunen, A., & Luoma E. 2022. Metsäkiistoja ennakoitiin ja ratkottiin yhteistyössä – isot kysymykset edelleen auki. Suomen Luonnonsuojeluliiton, Greenpeacen ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n välinen neuvottelu- ja sovitteluprosessi 2018–2021. Luettu 2.8.2024. https://akordi.fi/wp-content/uploads/Raportti_Metsakiistoja-ennakoitiin-ja-ratkottiin-yhteistyossa_web.pdf

Katila, P., Mustonen, M. & Rantala S. (toim.) 2018. Metsät muuttuvassa maailmassa: kansainväliset trendit ja keskeiset haasteet. Luonnonvarakeskuksen (Luke) ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) taustaselvitys Kansainvälisen luonnonvarapolitiikan yhteistyöverkostolle. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 1/2018.

Kivinen, T. & Taegen, J. 2021. Osallistava suunnittelu supistuvien kuntientaajamien kehittämisessä. Architectural Research in Finland vol. 5 no. 1 2021, 166-186.

Maa- ja metsätalousministeriö n.d. Metsälaki. Luettu 22.6.2024.
<https://mmm.fi/metsat/metsatalous/metsatalouden-kestavyys/metsalaki>

Laki Metsähallituksesta 234/2016

Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä 235/2016

Laki metsätuhojen torjunnasta 1087/2013

Luonnonsuojelulaki 9/2023

Maa- ja metsätalousministeriö. 2022. Kansallinen metsästrategia 2035. Luettu 29.9.2024. <https://mmm.fi/documents/1410837/110695773/Kansallinen+mets%C3%A4strategia+2035+MN+hyv%C3%A4ksym%C3%A4+14122022.pdf>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132

Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio. 2007. Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelun täydentäminen. Metsähallituksen ja luontojärjestöjen ns. dialogiratkaisun jatkotoimenpiteet. Helsinki: työryhmämuistio mmm 2007:10

Maa- ja metsätalousministeriö. 9.10.2024. Metsähallituksen omistajapolitiikkaa on linjattu – uusia tavoitteita uusiutuvan energian edistämiseen, virtavesien kunnostukseen ja tuloutukseen. Luettu 30.10.2024. <https://mmm.fi/-/metsahallituksen-omistajapolitiikkaa-on-linjattu-uusia-tavoitteita-uusiutuvan-energian-edistamiseen-virtavesien-kunnostukseen-ja-tuloutukseen>

Miettinen, S. & Torkki, J. 2019. Uusi neuvotteluvalta. Saat minkä neuvottelet, et mitä ansaitset. Helsinki: WSOY.

Metsähallitus Metsänhoito-opas. 30.11.2023. https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2024/05/mh-ohje_mtj20231130.pdf

Metsähallitus. n.d. Yli 160 vuotta Metsähallituksen historiaa. Luettu 22.6.2024. <https://www.metsa.fi/metsahallitus/nain-toimimme/historia/>

Metsähallitus. n.d.a. Metsähallitus Metsätalous Oy – hyvinvointia ja uusiutuvaa raaka-ainetta. Luettu 22.6.2024. <https://www.metsa.fi/metsahallitus/nain-toimimme/vastuualueet/metsatalous-oy/>

Metsähallitus. n.d.c. Luonnonvarasuunnitelmat ohjaavat toimintaamme. Luettu 12.8.2024. <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/alueiden-kayton-suunnittelu/luonnonvarasuunnittelu/>

Metsähallitus. n.d.d. Ympäristöopas ja metsänhoito-ohje. Luettu 12.8.2024. <https://www.metsa.fi/luonto-ja-kulttuuriperinto/metsatalous-ja-ymparisto/ymparistoopas/>

Metsähallitus. 2024a. Päivitetty viimeksi 16.10.2024. Metsähallituksen uusi strategia painottaa vihreää kasvua sekä luonnon ja ihmisten hyvinvointia. Luettu 30.10.2024. <https://www.metsa.fi/tiedotteet/metsahallituksen-uusi-strategia-painottaa-vihreaa-kasvua-seka-luonnon-ja-ihmisten-hyvinvointia/>

Metsähallitus. 2024b. Päivitetty viimeksi 11.6.2024. Etelä-Suomen luonnonvarasuunnittelu. Luettu 12.8.2024. <https://www.metsa.fi/projekti/etela-suomen-luonnonvarasuunnittelu/>

Metsähallitus. 2024c. Valtion retkeilyalueverkoston ja Metsähallituksen monikäyttömetsien virkistyskäyttökohteiden kehittäminen 2024–2030. Asianro MH 6765/2024.

Metsähallituksen sisäinen intranet. 2024. Ympäristökäsikirja. Luettu 12.8.2024. <https://metsahallitus.sharepoint.com/sites/ymparistokasikirja/SitePages/Johdonkatselmus.aspx>

Metsähallituksen vuosi- ja vastuullisuusraportti 2023. <https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2024/03/mhvuosikertomus2023.pdf>

Metsälaki 12.12.1996/1093

Minilex. 2014–2024. Maisematyölupa voidaan vaatia maisemaa muuttaviin toimenpiteisiin. Luettu 31.7.2024. <https://www.minilex.fi/a/maisematy%C3%B6lupa-voidaan-vaatia-maisemaa-muuttaviin-toimenpiteisiin>

Oksanen, A. 2003. Paikallisuuden ja kansainvälisyyden kohtaaminen luonnon-suojelussa. Tapaustutkimuksena Natura 2000-ympäristökonflikti Lounais-Suomessa. Turku: Turun yliopisto.

Ovretveit, J. 1995. Moniammatillisen yhteistyön opas. Helsinki: Sairaanhoidtajien koulutussäätiö.

Ojala, T. & Uutela, A. 1993. Rakentava vuorovaikutus. Porvoo: WSOY.

PEFC. 2024. Mikä on PEFC? Luettu 22.6.2024. <https://pefc.fi/pefc-sertifiointi/mika-on-pefc>

PEFC. 2024a. Kansallisen metsästandardin laadinta. Luettu 29.10.2024. <https://www.pefc.fi/standardit/kansallisen-metsastandardin-laadinta>

PEFC. 2024b. Vaatimukset metsien hoidolle ja käytölle. Luettu 29.10.2024. <https://pefc-fi.pefc.dev/metsanomistajat/vaatimukset-metsien-hoidolle-ja-kaytolle>

Peltonen, L. & Sivonen M. 2022. Kalastuksen ja saimaannorpan suojelun yhteensovittaminen. Haasteet ja kehittämistarpeet. Maa- ja Metsätalousministeriön julkaisuja 2022: 18. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164508/MMM_2022_18.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pennington, D. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Oy Yliopistokustannus. <https://www.pefc.fi/standardit/kansallisen-metsastandardin-laadinta>

Rannisto, P-H. & Tuurnas, S. 2015. Moniammatillinen yhteistyö julkisten palvelujen tuottamisessa ja johtamisessa. Luettu 3.8.2024. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101420/moniammatillinen_yhteisty_o_julkisten_palvelujen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2005. Tampere: Osuuskunta Vastapaino Oy.

Shell, R. 2001. Neuvottele onnistuneesti. Helsinki: WSOY.

Suomen luonnonsuojeluliitto. n.d. Tietoa meistä. Luettu 31.7.2024. <https://www.sll.fi/>

Soini, T. 2009. Viherrakentajan käsikirja. Helsinki: Viherympäristöliitto ry.

Suomen luonnonsuojeluliitto. n.d. Tietoa meistä. Luettu 31.7.2024. <https://www.sll.fi/tietoa-meista/unelmamme/>

Suomen luonnonsuojeluliitto. n.d.a. Paikallistoiminta. Luettu 31.7.2024. <https://www.sll.fi/tietoa-meista/paikallistoiminta/>

Suomen luonnonsuojeluliitto. n.d.b. Voittoa luonnolle. Luettu 31.7.2024. <https://www.sll.fi/tietoa-meista/voittoa-luonnolle/>

Torsello, D. 2011. The new environmentalism? Civil society and corruption in the enlarged EU. Farnham: Ashgate Publishing Limited.

Tyrväinen L, Paloniemi R., Mäkelä M, Muotka T., Suopajarvi L., Leppänen J., Piironen T., Pynnönen S. & Hokkanen A. 2024. Mitä metsiltä halutaan 2035? Kansalaisten, metsänomistajien, yritysten ja metsäpolitiikan näkökulma. Metsäbiotalouden tiedepaneelin raportti 3/2024. Metsäbiotalouden tiedepaneeli. Helsinki. 66 s. Luettu 20.9.2024. <https://metsatiedepaneeli.fi/wp-content/uploads/2024/04/Mita-metsilta-halutaan-2035-Kansalaisten-metsanomistajien-yritysten-ja-metsapolitiikan-nakokulma.pdf>

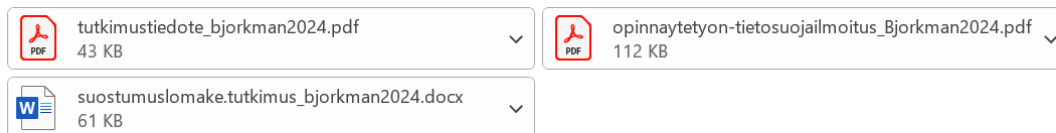
Vesilaki 27.5.2011/587

Ympäristöministeriö. n.d. Luonnon-suojelulain-säädännön uudistus. Luettu 22.6.2024. <https://ym.fi/lsuudistus>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukutsun lähestymiskirje

1(1)

Hei, opiskelen Tampereen ammattikorkeakoulussa metsätalousinsinöörin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Teen opinnäytetyötäni Metsähallitus Metsätalous Oy:lle. Opinnäytetyössä selvitetään luontojärjestöjen kanssa käytävän vuorovaikutusprosessin nykytilaa ja kehittämismahdollisuuksia.

Opinnäytetyötä varten haluaisin haastatella Teitä TEAMS:in välityksellä. Haastattelun kesto noin yksi tunti. Saatte haastattelukysymykset halutessanne etukäteen. Olisi tärkeää, että osallistutte haastateltavan roolissa opinnäytetyöhön, jotta siihen saataisiin kattava käsitys vuorovaikutusprosessin nykytilasta sekä sen kehittämistarpeista.

Liitteenä myös tutustuttavaksi tietosuojailmoitus, suostumuslomake sekä tutkimustiedote.

Jos haluatte osallistua opinnäytetyön tekemiseen haastateltavan roolissa, niin toivon että vastaatte tähän sähköpostiin viikon (7 päivää) kuluessa, niin voimme sopia haastattelun ajankohdan.

Ystävällisin terveisin,

FRIDA BJÖRKMAN

Metsäasiiantuntija / Skogsexpert / Forest Specialist

Metsähallitus

Keskustie 35
35300 Orivesi

+358 (0)40 200 2000

Virallinen sähköposti osoitteeseen kirjaamo@metsa.fi

www.metsa.fi

LinkedIn: Metsahallitus

Twitter: [@metsahallitus](https://twitter.com/metsahallitus)

Facebook: [Metsähallitus](https://www.facebook.com/metsahallitus)

#metsahallitus

Luonnon arvon vastuullista kehittämistä yli sukupolvien.

Ansvarsfull utveckling av naturens värde över generationer.

Fostering the value of nature responsibly across the generations.

Liite 2. Haastattelukysymykset

Tutustuminen

1(1)

Kuvaile rooliasi ympäristöjärjestössä/ Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä?

Millä tavalla olet ollut mukana vuorovaikutusprosessissa?

Kauan olet ollut mukana vuorovaikutusprosessissa?

Miten vuorovaikutusprosessi näkyy sinun työssäsi?

Millaisena koet ympäristöjärjestöt/Metsähallitus Metsätalous Oy:n?

Vuorovaikutusprosessi ja oppiminen

Miltä vuorovaikutusprosessi on sinusta tuntunut?

Mitä olet oppinut vuorovaikutusprosessissa?

Mitä olet oppinut vuorovaikutuksesta?

Mikä on ollut palkitsevaa vuorovaikutusprosessissa?

Mitä muuttaisit vuorovaikutusprosessissa?

Entä miten vuorovaikutusprosessi on muuttunut matkan varrella?

Millaisia tavoitteita tai odotuksia sinulla on vuorovaikutusprosessia kohtaan?

Kerro joku hyvin mennyt tapaus esimerkki/case?

Kerro jostain tapaus esimerkistä/casesta mikä ei mielestäsi mennyt hyvin?

Millaisena olet kokenut vuorovaikutusprosessin kuormittavuuden?

Vuorovaikutusprosessin tulevaisuus

Millainen olisi täydellinen vuorovaikutusprosessi?

Mitä käytännön muutoksia pitäisi tehdä, että siihen päästäisiin?

Mitä esteitä näet sen toteutumiselle?

Onko vuorovaikutusprosessin myötä muotoutumassa uudenlaista toimintatapaa?

Tuleeko mieleen jotain lisättävää?

Liite 3. Sähköisen kyselyn lähestymiskirje

1(1)

Hei kollegat!

Opiskelen Tampereen ammattikorkeakoulussa metsätalousinsinöörin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Teen opinnäytetyötäni Metsähallitus Metsätalous Oy:lle. Opinnäytetyössä selvitetään luontojärjestöjen kanssa käytävän vuorovaikutusprosessin nykytilaa ja kehittämismahdollisuuksia.

Toivoisin Teidän vastaavaan tähän sähköiseen kyselyyn, jossa selvitetään metsäasiantuntijoiden ajatuksia koskien vuorovaikutusprosessia sekä millaisena vuorovaikutusprosessi koetaan, ja miten se vaikuttaa metsäasiantuntijan työhön. Olisi tärkeää saada "kentänväen" näkemykset kuuluviin opinnäytetyössä. Kyselyssä on monivalinta- kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä, ja sen täyttämiseen kuluu aikaa noin 20-30min. Kysely täytetään anonymisti.

Liitteenä tutustuttavaksi tutkimustiedote.

Jos tulee kysyttävää tutkimuksesta, niin olkaa yhteydessä minuun.

Alla linkki kyselyyn:

<https://forms.office.com/e/8hRVxNJLXX>

Kevät terkuin,

FRIDA BJÖRKMÄN

Metsäasiantuntija / Skogsexpert / Forest Specialist

Metsähallitus

Keskustie 35
35300 Orivesi

+358 (0)40

Virallinen sähköposti osoitteeseen kirjaamo@metsa.fi

www.metsa.fi

LinkedIn: Metsahallitus

Twitter: [@metsahallitus](https://twitter.com/metsahallitus)

Facebook: [Metsähallitus](https://facebook.com/metsahallitus)

#metsahallitus

Luonnon arvon vastuullista kehittämistä yli sukupolvien.

Ansvarsfull utveckling av naturens värde över generationer.

Fostering the value of nature responsibly across the generations.

Liite 4. Sähköisen kyselyn kysymykset

1(6)

Vuorovaikutusprosessi luontojärjestöjen kanssa

Vuorovaikutusprosessi luonnonsuojelujärjestöjen kanssa valtion monikäyttömetsissä -sen nykytila ja kehittäminen. Metsäasiantuntijoiden ajatuksia aiheesta.

1. Miten kauan olet ollut töissä Metsähallituksella? *

- 0-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- 10-20 vuotta
- Yli 20 vuotta

2. Millaisena koet vuorovaikutusprosessin? *

Kirjoita vastaus

3. Miksi ajattelet, että tällainen prosessi on aloitettu? *

Kirjoita vastaus

4. Millaisena koet mukana olevat luonnonsuojelujärjestöt: Suomen Luonnonsuojeluliitto ja Green Peace? *

Kirjoita vastaus

2(6)

5. Miten paljon järjestöalueiden leimikonsuunnittelu työllistää ylimääräistä maastossa? *

- Erittäin paljon
- Paljon
- Jonkin verran
- Vähän
- Ei juuri lainkaan

6. Miten paljon järjestöalueiden leimikonsuunnittelu työllistää ylimääräistä toimistolla? *

- Erittäin paljon
- Paljon
- Jonkin verran
- Vähän
- Ei juuri lainkaan

3(6)

7. Koetko vuorovaikutusprosessin lisäävän metsäasiantuntijan työn kuormittavuutta? *

- Paljon
- Jonkin verran
- Vähän
- Ei ollenkaan

8. Miten leimikon sijainti järjestörajausalueella vaikuttaa leimikon suunnitteluun? *

Kirjoita vastaus

9. Pyydätkö apua järjestöalueilla leimikonsuunnittelussa lajistoasiantuntijalta? *

- Usein
- Joskus
- En juuri lainkaan
- Kun aluepäällikkö káskee

10. Pyydätkö apua järjestöalueilla leimikonsuunnittelussa ympäristöasiantuntijalta?
*

- Usein
- Joskus
- En juuri lainkaan
- Kun aluepäällikkö káskee

11. Pyydätkö apua järjestöalueilla leimikonsuunnittelussa aluepäälliköltä? *

- Usein
- Joskus
- En juuri lainkaan

12. Pyydätkö apua järjestöalueilla leimikon suunnittelussa toiselta metsäasiantuntijalta? *

- Usein
- Joskus
- En juuri lainkaan

13. Millaisissa tilanteissa olet pyytänyt apua järjestöalueiden leimikkosuunnittelussa?

Kirjoita vastaus

14. Kuinka usein leimikkosuunnitelmiin tulee muutoksia prosessin kautta?

*

- Usein
- Jonkin verran
- Vähän
- Ei juuri lainkaan

15. Työllistävätkö muutokset sinua? *

- Erittäin paljon
- Paljon
- Jonkin verran
- Vähän
- Ei juuri lainkaan

16. Työllistävätkö muutokset *

- Toimistolla
- Maastossa
- Sekä että

⋮

17. Pitäisikö järjestörajausalueiden leimikon suunnitteluun olla omat ohjeet? *

- Kyllä
- Ei

18. Jos vastasit edelliseen kyllä, niin millaista ohjeistusta olisi hyvä olla?

Kirjoita vastaus

19. Millaisena koet erimieliseksi jääneet kohteet? *

Kirjoita vastaus

20. Miten vuorovaikutusprosessista saataisiin toimivampi? *

Kirjoita vastaus

21. Mitä muuta prosessiin liittyvää tulee mieleen?

Kirjoita vastaus

